92 ΜΑΗΣ - ΙΟΥΝΗΣ 2012

Για συνδρομές και γράμματα:

email: sosialismosapotakato@gmail.com

Το **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**
Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου, Σύνταξη: Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης, Εξώφυλλο, σελιδοποίηση: Παντελής Γαβριηλίδης,
Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14-16, Τηλ. 210 5247584
Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα

www.socialismfrombelow.gr

Τα εκλογικά αποτελέσματα της 6ης Μάη ήταν ένας πολιτικός σεισμός. Στα τρία άρθρα που ακολουθούν, προχωράμε σε μια πρώτη εκτίμηση για τα αποτελέσματα και τη νέα φάση της κρίσης που ανοίγεται μπροστά μας, για τα αναβαθμισμένα καθήκοντα της Αριστεράς και για την είσοδο στη Βουλή των νεοναζί της Χρυσής Αυγής.

Μια πολιτική κρίση χωρίς εύκολη λύση

Ο **Πάνος Γκαργκάνας** αναλύει τη νέα φάση της διπλής – οικονομικής και πολιτικής – κρίσης και αναδεικνύει τη σημασία των αντικαπιταλιστικών απαντήσεων.

Οι εκλογές της 6 Μάη άνοιξαν μια νέα φάση στη διπλή οικονομική και πολιτική κρίση, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς. Οι «ευρω-διασώστες» της χώρας έπαθαν σοκ ενώ οι εργαζόμενοι και η νεολαία που αντιστέκονται στη λιτότητα σε όλη την Ευρώπη πήραν νέα ορμή για τους αγώνες. Τώρα πια το ερώτημα δεν είναι αν υπάρχει εναλλακτική λύση απέναντι στην ατέλειωτη λιτότητα των επαναλαμβανόμενων μνημόνιων αλλά με ποιους τρόπους το εργατικό κίνημα θα τη διαμορφώσει και θα την επιβάλει.

Οι βεβαιότητες και οι «μονόδρομοι» των ευρω-μνημόνιων δέχτηκαν συντριπτικό πλήγμα. Πήγαμε προς τις κάλπες με το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ να ισχυρίζονται ότι το δεύτερο μνημόνιο είναι καλύτερο από το πρώτο και ότι δεν υπάρχει άλλη λύση εκτός από την ενίσχυση των κομμάτων που εγγυώνται την παραμονή στο ευρώ και την «ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας». Σε αυτή τη βάση ο Σαμαράς έλεγε ότι η «βελτίωση» του μνημόνιου ήρθε χάρη στην παρουσία της ΝΔ στην κυβέρνηση Παπαδήμου και άρα η αυτοδυναμία της είναι η καλύτερη προοπτική. Ενώ ο Βενιζέλος πρόβαλε τη δική του διαπραγματευτική δεινότητα και διεκδικούσε την πρώτη θέση για το ΠΑΣΟΚ.

Η αποδοκιμασία και των δυο πήρε σαρωτικές διαστάσεις. Ποτέ άλλοτε η ΝΔ δεν βρέθηκε τόσο μακριά από «αυτοδυναμία» και τόσο κοντά στον υποβιβασμό στη δεύτερη κατηγορία. Το ΠΑΣΟΚ είχε να βρεθεί στην τρίτη θέση από τότε που ιδρύθηκε και τις εκλογές του 1974. Με τη διαφορά ότι τότε ήταν ανερχόμενη δύναμη του πολιτικού σκηνικού ενώ τώρα είναι κατερχόμενη.

Στην πραγματικότητα, το ζητούμενο και των δυο ήταν να καταφέρουν να αθροίσουν οι δυο μαζί μια πλειοψηφία στη νέα Βουλή, αλλά και σε αυτό απέτυχαν και αναγκάστηκαν να ομολογήσουν την επομένη των εκλογών ότι μια νέα συγκυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ δεν είναι εφικτή ούτε αριθμητικά ούτε πολιτικά. Οι πυλώνες του ευρώ στην Ελλάδα, η «παράταξη που έβαλε την χώρα στην Ευρώπη» και οι «εκσυγχρονιστές της ισχυρής Ελλάδας του ευρώ» δεν μπορούν να κυβερνήσουν και αναζητούν στήριξη από μια «υπεύθυνη ευρωπαϊκή αριστερά».

Αλλά ακόμη και σε αυτόν το στόχο απέτυχαν: είχαν σπεύσει τόσο προκλητικά να αναγορεύσουν τον Κουβέλη σε εκπρόσωπο αυτής της αριστεράς ώστε τον έκαψαν. Μέσα στο σύντομο διάστημα από το Φλεβάρη μέχρι τον Μάη, τα ποσοστά της ΔΗΜΑΡ έπεσαν δραματικά χωρίς αυτό να σημάνει επαναπατρισμό ψηφοφόρων προς το ΠΑΣΟΚ. Και έτσι βρέθηκαν στη δυσάρεστη θέση να προσπαθούν να τοποθετήσουν σε αυτή τη θέση το κόμμα που μέχρι πρόσφατα έβριζαν σαν «προστάτη των κουκουλοφόρων», δηλαδή τον ΣΥΡΙΖΑ. Ο πιο ισχυρός δείκτης της πολιτικής κρίσης που συγκλονίζει και τα δυο πρώην κυβερνητικά κόμματα είναι ίσως το θέαμα Σαμαρά και Βενιζέλου να κάνουν κριτική στον Τσίπρα γιατί «δεν δέχεται να αναλάβει κυβερνητικές ευθύνες»!

Αλλά ούτε οι προσπάθειες εγκλωβισμού του ΣΥΡΙΖΑ σε μια νέα συγκυβέρνηση είναι εύκολη υπόθεση. Γιατί τα εκατομμύρια των ψηφοφόρων που έστειλαν τα συνολικά ποσοστά της Αριστεράς σε πρωτοφανή επίπεδα στις 6 Μάη βρίσκονται σε μια αριστερόστροφη πορεία που δυσκολεύει τέτοιους χειρισμούς ακόμη και για ηγεσίες που θα ήταν ανοιχτές σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι ακόμη και ο Κουβέλης που είναι ο πιο κατηγορηματικός ότι ανήκει στο «ευρωπαϊκό στρατόπεδο», πιέζεται από το μαζικό ρεύμα προς τα αριστερά ώστε να λέει όχι σε συγκυβέρνηση με τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ. Η φάση των «διερευνητικών εντολών» δεν έβγαλε αποτέλεσμα και ο Παπούλιας έμεινε με μόνη εναλλακτική να προκηρύξει νέες εκλογές που όλοι ομολογούν ότι θα φέρουν νέα μεγαλύτερη ήττα για ΝΔ και ΠΑΣΟΚ.

Η άρχουσα τάξη δεν έχει εύκολη λύση για την πολιτική κρίση που αντιμετωπίζει. Και αυτό έχει να κάνει με τρεις παράγοντες που οξύνουν την κατάσταση: την οικονομική κρίση που πάει προς το χειρότερο, την γενίκευση της πολιτικής αστάθειας στην Ευρώπη και τη δυναμική ριζοσπαστικοποίησης που χαρακτηρίζει τις τάσεις των εργατών και της νεολαίας όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά πανευρωπαϊκά.

Είναι χαρακτηριστικό το δημοσίευμα των Φαϊνάνσιαλ Τάιμς στις 12 Μάη με τίτλο «Εφτά μέρες που συγκλόνισαν την Ευρώπη». Σε αυτό ο αρθρογράφος αναφέρεται στις μυστικές συναντήσεις του Ισπανού υπουργού οικονομικών με τον Όλι Ρεν και το Μάριο Ντράγκι λίγες μέρες μετά την ήττα του Σαρκοζί στις Γαλλικές προεδρικές εκλογές και στη σκιά των ελληνικών εκλογικών αποτελεσμάτων. Και καταλήγει με εικόνες πανικού στη Γερμανική κυβέρνηση, με τους αξιωματούχους της να κινδυνολογούν ότι μια εγκατάλειψη του Μνημόνιου ισοδυναμεί με «Χιροσίμα στην Αθήνα». Ας δούμε αυτά τα στοιχεία με τη σειρά.

Οι οικονομικές εξελίξεις δείχνουν ότι οι πιθανότητες εξόδου από την κρίση με την εφαρμογή των Μνημόνιων μειώνονται, όσο σκληρή λιτότητα και αν επιβληθεί. Δεν είναι μόνο οι οικονομίες της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας, δηλαδή των χωρών που στενάζουν κάτω από την Τρόϊκα, που βρίσκονται σε ύφεση. Η Βρετανία μπήκε σε ύφεση το πρώτο τρίμηνο του 2012. Όλες οι 20 μεγαλύτερες οικονομίες του κό-

Πρωτομαγιά 2012 στην Αθήνα.

σμου αγκομαχούν και εξαρτώνται από «ενέσεις» από τις Κεντρικές Τράπεζες. Η φιλολογία περί «ανάπτυξης» παραμένει κενό γράμμα. Οι μεγαλύτερες πολυεθνικές επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο κάθονται πάνω σε βουνά από ρευστά διαθέσιμα και αρνούνται να προχωρήσουν σε επενδύσεις γιατί δεν προβλέπουν διεύρυνση των αγορών τους. Η ιδέα ότι θα «προσελκυστούν» με μείωση του εργατικού κόστους είναι διεθνώς ανεδαφική.

Μέσα σε αυτό το σκηνικό έρχεται νέα επιδείνωση της τραπεζικής κρίσης. Παρά το γεγονός ότι η ΕΚΤ διέθεσε ένα τρισεκατομμύριο ευρώ για φτηνά δάνεια προς τις τράπεζες και οι ισπανικές τράπεζες ήταν από τους μεγαλύτερους αποδέκτες, η ισπανική κυβέρνηση αναγκάστηκε να προχωρήσει σε κρατική διάσωση της τρίτης μεγαλύτερης τράπεζας, της Bankia. Η Ισπανία βρίσκεται ένα βήμα πιο κοντά προς τον εξαναγκασμό της να προσφύγει στην Τρόικα και να φέρει την κρίση μέσα στην ίδια την καρδιά του ευρώ.

Όσο πιο πολύ κραυγάζουν ο Σαμαράς και ο Βενιζέλος υπέρ της παραμονής στο ευρώ ως απόλυτο κριτήριο για μια κυβερνητική συμφωνία, τόσο πιο σφιχτά δένουν γύρω από το λαιμό τους την πέτρα που τους οδηγεί στο βυθό. Και αυτό είναι κάτι που θα έπρεπε να το βλέπουν όλες οι δυνάμεις της Αριστεράς.

Η γενικευμένη επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης που επιβεβαιώνει την αναποτελεσματικότητα των πολιτικών της λιτότητας απλώνει την πολιτική αστάθεια ακόμη και σε χώρες που οικονομικά διαθέτουν τα ΑΑΑ των οίκων αξιολόγησης όπως η Ολλανδία. Η κυβέρνηση εκεί κατέρρευσε και οι δημοσκοπήσεις δείχνουν προοπτική πόλωσης στις εκλογές που θα ακολουθήσουν. Το ποια επίδραση θα έχει ένα ΟΧΙ των Ιρλανδών στο δημοψήφισμα για το Σύμφωνο Σταθερότητας της ΕΕ μπορεί να το φανταστεί ο καθένας. Στο μεταξύ, όμως, η ήττα του Σαρκοζί κλόνισε τον άξονα Μερκοζί. Ο Σαρκοζί είναι ο πρώτος Πρόεδρος της Γαλλίας εδώ και δεκαετίες που χάνει εκλογές στο τέλος της πρώτης του θητείας. Και οι ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα του διαδόχου του Φρανσουά Ολάντ βρίσκονται σε πρώτο πλάνο.

Τα αδιέξοδα του Ολάντ

Οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς της Τρίτης 8 Μάη φιλοξενούσαν άρθρο που κατέληγε ως εξής:

«Ο συνδυασμός πολιτικού χάους στην Ελλάδα με ένα άκαμπτο ΔΝΤ δείχνει ότι η Ελλάδα θα βρεθεί σε μια νέα κρίση αυτό το καλοκαίρι. Σε αυτό το σημείο η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αντιμετωπίσει μια καίρια επιλογή. Θα προχωρήσει σε άλλο ένα πακέτο βοήθειας για την Ελλάδα έστω και αν το ΔΝΤ αρνηθεί να συμμετέχει; Ή θα αρνηθεί να βοηθήσει την Ελλάδα – με όλα τα οικονομικά και πολιτικά ρίσκα που συνεπάγεται μια τέτοια επιλογή; Μπροστά σε μια τέτοια κρίση, η αόριστη και εμψυχωτική ρητορική του κ. Ολάντ περί σωτηρίας της Ευρώπης από τη λιτότητα θα αποδειχθεί άσχετη».

Έστω και αν πάρουμε υπόψη τις πολιτικές σκοπιμότητες ενός Βρετανού συντηρητικού αρθρογράφου απέναντι σε έναν «σοσιαλιστή» Γάλλο πρόεδρο, το γεγονός παραμένει ότι οι ανησυχίες τρώνε τα σωθικά ακόμη και στα πιο ισχυρά κέντρα του καπιταλισμού.

Ο Άλεξ Καλλίνικος στη βδομαδιάτικη στήλη του στην εφημερίδα Socialist Worker του Λονδίνου, το διατύπωσε πιο σκληρά:

«Η πολιτική ηγεσία της Ευρώπης είναι χρεοκοπημένη. Αυτό είναι αλήθεια κυριολεκτικά όπως δείχνει η τραπεζική κρίση στην Ισπανία. Αν το ξήλωμα της Ευρωζώνης συνεχιστεί, πολύ απλά δεν έχουν αρκετά λεφτά για να τη σώσουν.

Αλλά είναι επίσης αλήθεια και από ηθική και πνευματική άποψη. Όλοι το βλέπουν αυτό και αυτό είναι το βασικό δίδαγμα των πρόσφατων εκλογών. Οι πολιτικές λιτότητας που η Μέρκελ προσπαθεί να τσιμεντάρει θεσμικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στριμώχνονται και υπάρχει πόλωση δεξιά και αριστερά. ...

Φιγούρες όπως ο Μελανσόν στη Γαλλία, ο Τσίπρας στην Ελλάδα και ο Τζορτζ Γκάλογουεϊ στη Βρετανία καταφέρνουν να απευθυνθούν σε παραδοσιακούς ψηφοφόρους της σοσιαλδημοκρατίας εκφράζοντας το θυμό τους με μια οικεία ρεφορμιστική γλώσσα. Ο Μίλιμπαντ και ο Ολάντ προσπαθούν να προσαρμόσουν τα κομματικά τους μηνύματα για να επικοινωνήσουν με αυτή την οργή, αλλά η απροθυμία τους να έρθουν σε ρήξη με τον «σοσιαλφιλελευθερισμό» αφήνει ένα μεγάλο κενό στα αριστερά τους».

Η Αριστερά και το κίνημα στην Ελλάδα δεν έχουν τίποτε θετικό να περιμένουν από τους ευρωπαίους Παπανδρέου και Βενιζέλους που υπόσχονται ότι θα μεταρρυθμίσουν τη λιτότητα της ΕΕ. Το μόνο θετικό που προκύπτει από αυτή την εικόνα της πολιτικής αβεβαιότητας στην καρδιά της Ευρώπης είναι οι αυξημένες δυνατότητες για την εργατική αντίσταση μέσα σε αυτές τις χώρες. Αυτό είναι επίσης κάτι που έπρεπε να το βλέπουν όλες οι δυνάμεις της Αριστεράς.

Όμως ανάμεσα στο «έπρεπε» και στην πραγματικότητα εμφανίζονται οι αδυναμίες των ρεφορμιστικών ηγεσιών. Η ηγεσία του ΚΚΕ έκανε το τραγικό λάθος να υψώσει ένα τείχος απέναντι σε κάθε αριστερό με την περιβόητη δήλωση «εμείς δεν είμαστε αριστεροί», ακριβώς τη στιγμή που εκατοντάδες χιλιάδες μετατοπίζονταν προς τα αριστερά. Το μόνο που πέτυχε με τη σεχταριστική στάση της είναι να δώσει τη δυνατότητα στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ να ξεγλυστράει με τον πιο εύκολο τρόπο αποδίδοντας σε κάθε κριτική που δέχεται από τα αριστερά της τη ρετσινιά του «σεχταρισμού».

Είναι άραγε «σεχταριστικό» να επισημαίνουμε τις αντιφάσεις μιας ηγεσίας που υπόσχεται απαλλαγή από τα δεσμά των μνημόνιων χωρίς ρήξη με τον ζουρλομανδύα της ευρωζώνης και με πλήρη αφοσίωση στις κοινοβουλευτικές διαδικασίες; Προφανώς όχι. Χιλιάδες αγωνιστές που έδωσαν τις μάχες των τελευταίων δυο χρόνων, που οργάνωσαν τις απεργίες, τις καταλήψεις και τα συλλαλητήρια που γονάτισαν τον ΓΑΠ και τον Παπαδήμο έχουν κάθε δικαίωμα να θέτουν τα κρίσιμα ερωτήματα: μπορούμε να απαλλαγούμε από την Τρόικα χωρίς ρήξη με τους δυο από τους τρεις κέρβερους που την αποτελούν, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Κομισιόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Τι σημαίνει δημόσιος έλεγχος στο τραπεζικό σύστημα χωρίς κρατικοποίηση των τραπεζών και επιβολή εργατικού ελέγχου; Είναι δυνατόν να διαγράψουμε το χρέος αν παραιτηθούμε προκαταβολικά από τις «μονομερείς ενέργειες» ή μήπως αυτή η παραίτηση οδηγεί σε διαπραγματεύσεις τύπου PSI; Κανένας τίμιος συνδικαλιστής δεν κάθεται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με την εργοδοσία αποκηρύσσοντας προκαταβολικά τα πιο ισχυρά όπλα του σωματείου του – γιατί η Αριστερά να μπει σε «αναδιαπραγμάτευση» του Μνημόνιου έχοντας αποκλείσει προκαταβολικά τη ρήξη με το ευρώ και τη μονομερή διαγραφή του χρέους;

Συνάντηση ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΤΑΡΣΥΑ μετά τις εκλογές.

Η παρουσία της αντικαπιταλιστικής αριστεράς με τη συγκροτημένη μορφή της ΑΝΤΑΡΣΥΑ σημαίνει ότι όλα αυτά και πολλά άλλα ερωτήματα που απασχολούν τον κόσμο που ψήφισε αριστερά, τόσο του ΣΥΡΙΖΑ όσο και του ΚΚΕ, μπορούν να μπαίνουν χειροπιαστά στην ατζέντα του κινήματος και σαν διάλογος και σαν πρωτοβουλίες και να μην κρύβονται κάτω από το τραπέζι. Στόχος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι να βοηθήσει όλη την αριστερόστροφη δυναμική που καταγράφτηκε εκρηκτικά στις 6 Μάη να αξιοποιήσει αυτή την επιτυχία και να βάλει τέρμα στη λεηλασία σε βάρος της εργατικής τάξης.

Κανένας τίμιος συνδικαλιστής δεν κάθεται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων αποκηρύσσοντας προκαταβολικά τα πιο ισχυρά όπλα του σωματείου του – γιατί η Αριστερά να μπει σε «αναδιαπραγμάτευση» έχοντας αποκλείσει προκαταβολικά τη ρήξη με το ευρώ;

Τι πρέπει να κάνουν οι αντικαπιταλιστές;

Τι σημαίνει μια τέτοια προσπάθεια συγκεκριμένα; Ένα πρώτο κρατούμενο είναι ότι η αντικαπιταλιστική αριστερά πρωταγωνιστεί για να αποκρούσει την κινδυνολογία και τους εκβιασμούς από τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ με τις πλάτες της Μέρκελ. Οι χυδαιότητες του στιλ ότι η ανατροπή του Μνημόνιου θα φέρει «Χιροσίμα στην Αθήνα» απαιτούν αποφασιστική απάντηση και όχι ανταλλαγή επιστολών με τον Μπαρόζο. Μέσα σε ένα κλίμα πανηγυρισμού επειδή για πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες ένας ηγέτης της Αριστεράς πήρε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης, επισκιάστηκε το γεγονός ότι ο Αλέξης Τσίπρας με την επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Κομισιόν δεσμεύεται για τη σταθερότητα της Ευρωζώνης και διαλέγει να αντικρούσει την κινδυνολογία με επιχειρήματα του τύπου «ενδιαφερόμαστε για το κοινό μέλλον».

Όταν ο αντίπαλος χτυπάει με τακτικές όπως τη μετατροπή των δηλώσεων Στρατούλη περί «εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων» σε κινδυνολογία για «κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων», η απάντηση δεν μπορεί να είναι η αναδίπλωση. Η απάντηση είναι ότι οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα έχουν τη δύναμη να τσακίσουν κάθε κερδοσκοπικό παιχνίδι των καπιταλιστών, ντόπιων και ξένων, επιβάλλοντας εργατικό έλεγχο και στο τραπεζικό σύστημα και στις μεγάλες επιχειρήσεις. Το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα που προτείνει η ΑΝΤΑΡ-

Η τελευταία σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών υπό τον Παπούλια πριν την κήρυξη των νέων εκλογών.

ΣΥΑ δεν είναι κάποιο «οραματικό σχέδιο» για το μακρυνό μέλλον αλλά το πιο δυνατό εργαλείο των εργατών απέναντι στην οικονομική καταστροφή που απειλούν να μας επιβάλουν οι καπιταλιστές αν δεν καθήσουμε φρόνιμα.

Ένα δεύτερο κρατούμενο είναι η κινηματική ενεργοποίηση για την προβολή και την επιβολή αυτών των λύσεων. Η Αριστερά δεν μπορεί και δεν πρέπει να περιοριστεί στην εκλαϊκευση των προτάσεών της από τα προεκλογικά μπαλκόνια. Αν η δύναμη που μας έφερε μέχρι την επιτυχία της 6 Μάη, δηλαδή το κίνημα και οι δυναμικοί αγώνες των εργατών και της νεολαίας τα τελευταία χρόνια, περιοριστεί στο ρόλο παθητικής αναμονής μιας νέας μεγαλύτερης εκλογικής επιτυχίας, τότε οι πιθανότητες υλοποίησης ακόμη και των καλύτερων υποσχέσεων απομακρύνονται.

Ένας τρόπος για να το δούμε αυτό είναι να αναλογιστούμε πώς θα σταματήσουμε την απειλητική άνοδο των νεοναζί της Χρυσής Αυγής. Πιστεύει κανείς ότι μπορούμε να αφήσουμε αυτό το ζήτημα να λυθεί από κάποιον υπουργό μιας μελλοντικής κυβέρνησης της Αριστεράς που θα στείλει τα ΜΑΤ να διώξουν τους Χρυσαυγίτες από τον Άγιο Παντελεήμονα; Δεν είναι φανερό ότι πρέπει να προχωρήσουμε σε αντιφασιστικές κινητοποιήσεις εδώ και τώρα και ότι κάθε τέτοια κινητοποίηση θα είναι διπλή επιτυχία που και απομονώνει τους νεοναζί και ενισχύει το ρεύμα προς την Αριστερά;

Με την ίδια συλλογιστική, η Αριστερά πρέπει να είναι στις πύλες της κάθε Χαλυβουργίας, να ξεσηκώνει απεργίες και καταλήψεις ενάντια στη διάλυση των Συλλογικών Συμβάσεων και τις περικοπές στις συντάξεις, ενάντια στο νέο μνημονιακό «πακέτο» ύψους 11 δις που μας ετοιμάζουν για τον Ιούνιο και όχι να παγώνει τις κινητοποιήσεις περιμένοντας ότι τα βάρβαρα μέτρα θα τα ακυρώσει μια εκλογική νίκη. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι το τμήμα της Αριστεράς που μπαίνει μπροστά για να συνεχιστεί και να κλιμακωθεί η κινηματική δράση χωρίς προεκλογικές αναμονές και αναστολές.

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι το τμήμα της Αριστεράς που μπαίνει μπροστά για να συνεχιστεί και να κλιμακωθεί η κινηματική δράση χωρίς προεκλογικές αναμονές και αναστολές

Όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι η ΑΝΤΑΡΣΥΑ δεν θα δώσει τη μάχη και των νέων εκλογών. Τα τμήματα εκείνα της αριστεράς που φαντασιώνονται έναν «καταμερισμό εργασίας» όπου ο ΣΥΡΙΖΑ είναι η χρήσιμη δύναμη για την ψήφο και όλες οι άλλες δυνάμεις της αριστεράς είναι χρήσιμες για τους αγώνες κάνουν ένα τραγικό λάθος. Τέτοιοι «καταμερισμοί» αποδυναμώνουν συνολικά και το κίνημα και την Αριστερά.

Η δυναμική του κόσμου προς τα αριστερά δεν είναι ούτε μονοπώλιο της δύναμης που προηγείται στα εκλογικά αποτελέσματα, ούτε «μηδενικό άθροισμα» όπου η άνοδος μιας δύναμης σημαίνει την πτώση μιας άλλης. Το ρεύμα που εκτίναξε τον ΣΥΡΙΖΑ από το 5 στο 17 τοις εκατό δεν δημιουργήθηκε από κάποια «χαρισματική ηγεσία» όπως θέλουν οι αστοί αναλυτές. Γεννήθηκε από την κοινή δράση χιλιάδων εργατών και νεολαίων που πάλεψαν, απέργησαν, μάτωσαν κυριολεκτικά για να φτάσουμε στην ήττα των κυβερνήσεων Καραμανλή, Παπανδρέου και Παπαδήμου διαδοχικά, πρώτα στους δρόμους και ύστερα στις κάλπες. Η συνέχιση αυτής της δυναμικής απαιτεί ισχυρή ΑΝΤΑΡΣΥΑ και όχι εξαφάνισή της «για να μην κόβει ψήφους από την προοπτική του ΣΥΡΙΖΑ να γίνει πρώτο κόμμα».

Αν η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ κάνει το λάθος να μετατρέψει την νέα προεκλογική περίοδο σε ενδοαριστερό εμφύλιο με επιθέσεις στο ΚΚΕ «επειδή δεν είναι ενωτικό» και στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ «επειδή είναι πολύ μικρή εκλογικά», θα υπονομεύσει την ίδια τη δυναμική προς τα αριστερά. Οι μόνοι που θα ωφεληθούν από μια τέτοια εξέλιξη είναι οι όποιοι επίδοξοι νέοι Κουβέληδες καραδοκούν για να ισχυριστούν ότι η μόνη προοπτική είναι οι συμβιβασμοί.

Η ενίσχυση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι εγγύηση ότι θα αξιοποιήσουμε με τον καλύτερο τρόπο την επιτυχία της 6 Μάη, χτίζοντας πάνω σε αυτήν ένα πιο γερό εργατικό κίνημα. ■

Η άνοδος της αριστεράς στις εκλογές
Η πρωτοβουλία στην αντικαπιταλιστική αριστερά

Η ορμητική άνοδος της Αριστεράς στις εκλογές άνοιξε τη συζήτηση για τις ελπίδες αλλά και τα όρια των αριστερών κυβερνήσεων. Η **Μαρία Στύλλου** δίνει απαντήσεις, αξιοποιώντας την ιστορική εμπειρία.

Τα αποτελέσματα των εκλογών είναι συγκλονιστικά. Κατακόρυφη πτώση ΠΑΣΟΚ – Ν.Δ., τα δυο κόμματα που κυβέρνησαν τα τελευταία 38 χρόνια, από τη μεταπολίτευση του 1974 μέχρι σήμερα. Κατακόρυφη άνοδος της Αριστεράς που κέρδισε το ένα τρίτο των ψηφοφόρων και έχει το ένα τρίτο των βουλευτών.

Είναι η δεύτερη μεγάλη εκλογική άνοδος της Αριστεράς μεταπολεμικά στην Ελλάδα. Η προηγούμενη ήταν στις εκλογές του 1958, τότε που η ΕΔΑ βγήκε δεύτερο κόμμα παίρνοντας το 1/4 των ψήφων, 24,45% και το ένα τέταρτο των βουλευτών, 79 βουλευτές. (Η αναλογία ποσοστών και εδρών δεν είναι ποτέ ακριβής λόγω των εκλογικών συστημάτων που πριμοδοτούν πάντοτε το πρώτο κόμμα με στόχο να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση).

Αυτό που κάνει την κυρίαρχη τάξη διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα να ανησυχεί, δεν είναι μόνο τα αποτελέσματα, αλλά ότι αυτά ήρθαν μετά από δυο χρόνια απεργιών, εργατικών συγκρούσεων, και μαζικής συμμετοχής της νεολαίας και της εργατικής τάξης στις μάχες.

Παρά τις προσπάθειες που κάνουν για να εξηγήσουν αυτά τα αποτελέσματα σαν «προσωρινά», σαν έκφραση θυμού και οργής, ξέρουν πολύ καλά ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Η ψήφος στα αριστερά δεν είναι μόνο η απόφαση τιμωρίας στα κόμματα του Μνημονίου, αλλά και η αυτοπεποίθηση των εργατών ότι μπορούν να πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους. Όχι μόνο μέσα στους χώρους δουλειάς, αλλά και έξω. Όχι μόνο στις διαδηλώσεις, αλλά και στις πολιτικές εξελίξεις. Μπορεί να μην είναι ξεκάθαρο για την πλειοψηφία που ψήφισε αριστερά ότι η δύναμη τους φτάνει μέχρι την ανατροπή αυτού του συστήματος και την οργάνωση της κοινωνίας από τους ίδιους, όμως υπάρχει κόσμος που συζητάει και θέλει να παλέψει σ' αυτή την προοπτική.

Είναι ενδεικτική η μετακίνηση που έγινε ανάμεσα στα κόμματα της αριστεράς μέσα σ' αυτή την σύντομη προεκλογική περίοδο. Ενώ αρχικά τη μερίδα του λέοντος του κόσμου που προέρχεται από το ΠΑΣΟΚ (και το στήριξε ακόμα και το 2009 για να πάρει την κυβέρνηση με 44%), την έπαιρνε το κόμμα της Δημοκρατικής Αριστεράς, αυτό ανατράπηκε μέσα από δυο γεγονότα. Το πρώτο ήταν οι φήμες περί συνεργασίας του Κουβέλη με το ΠΑΣΟΚ μετεκλογικά και το δεύτερο η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για κυβέρνηση αριστεράς που θα ανατρέψει το Μνημόνιο.

Η πρώτη Πανελλαδική Συνδιάσκεψη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ.

Επιβεβαίωση ότι η ψήφος στα αριστερά είναι ψήφος ταξική και όχι απλής αγανάκτησης, προκύπτει από τρία πράγματα. Το πρώτο είναι τα ποσοστά που πήρε η αριστερά στη Β' Αθήνας, ιδιαίτερα στους δήμους και στις περιοχές που μένει η εργατική τάξη. Μέχρι πρόσφατα το ποσοστό που έπαιρναν τα κόμματα της Αριστεράς στη Β' Αθήνας ήταν λίγο πάνω από το πανελλαδικό τους ποσοστό. Τα τωρινά αποτελέσματα δείχνουν τα ποσοστά τους στη Β' Αθήνας να έχουν εκτιναχθεί στο 40%. Άρα να ξεπερνούν κατά 7,5% περίπου μονάδες το πανελλαδικό της ποσοστό. Πιο συγκεκριμένα σε μια σειρά από δήμους της Β' Αθήνας ο ΣΥΡΙΖΑ ήρθε πρώτος και το ΚΚΕ δεύτερο, και μετά ακολουθούσαν Καμμένος, Ν.Δ., κλπ. Συνολικά στη Β' Αθήνας πήραν ΣΥΡΙΖΑ 21,82%, ΚΚΕ 9,64%, ΔΗΜΑΡ 6,6% και ΑΝΤΑΡΣΥΑ 1,49%.

Το γεγονός ότι τα αποτελέσματα δεν είναι «ευκαιριακά», των τελευταίων 15 ημερών, αλλά μια μετατόπιση που γινόταν σε μια μεγάλη χρονική περίοδο, με τις εξελίξεις μέσα στην τελευταία διετία, φαίνεται και από άλλα δυο πράγματα. Το πρώτο είναι τα αποτελέσματα των περιφερειακών και δημοτικών εκλογών του 2010. Σ' αυτές το ΠΑΣΟΚ έχασε ένα εκατομμύριο εκατό χιλιάδες ψήφους (1.128.063) και η Ν.Δ. μισό εκατομμύριο. Το δεύτερο είναι οι εκλογές στα συνδικάτα. Στα πρωτοβάθμια σωματεία και στις ομοσπονδίες τα ψηφοδέλτια της ΠΑΣΚΕ είχαν μεγάλη πτώση. Μέσα από την πτώση βγήκε ενισχυμένη παντού η αριστερά. Η στροφή αριστερά έχει ρίζες μέσα στην εργατική τάξη και στους αγώνες της. Αυτή η εικόνα μας χρειάζεται σήμερα για να δούμε πώς εξελίσσονται τα πράγματα, για να δούμε ποια είναι τα καθήκοντα συνολικά της αριστεράς και ιδιαίτερα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς.

Τα όρια των αριστερών κυβερνήσεων

Η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για κυβέρνηση της αριστεράς, μοιάζει ριζοσπαστική και γεμίζει ελπίδες έναν κόσμο που έβλεπε τόσα χρόνια να κυβερνάνε τα κόμματα της αστικής τάξης και με τόσο μεγάλη ευκολία να ψηφίζουν Μνημόνια, και να παίρνουν μέτρα που καταστρέφουν τις ζωές εκατοντάδων χιλιάδων εργατών. Μοιάζει ότι μ' αυτόν τον τρόπο ανοίγει ένας δρόμος για να γίνουν καθοριστικές αλλαγές μέσα στην κοινωνία.

Δεν είναι η πρώτη φορά που τα κόμματα της ρεφορμιστικής αριστεράς γνωρίζουν ξαφνική εκλογική άνοδο, και παίρνουν την πρωτοβουλία να μπουν και να καθορίσουν τις κυβερνητικές εξελίξεις.

Το 1958 η ΕΔΑ έγινε αξιωματική αντιπολίτευση με ένα ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από του ΣΥΡΙΖΑ, πού κανένας δεν περίμενε. Μετά το ξάφνιασμα και τους πανηγυρισμούς μπήκε το ζήτημα στην ηγεσία της ΕΔΑ για το πώς θα συνέχιζε. Η επιλογή που έκανε ήταν η συνεργασία της με την Ένωση Κέντρου. Έφτασε μάλιστα μέχρι του σημείου να την βοηθήσει να βγει πρώτο κόμμα στις εκλογές του 1963, και στη συνέχεια να την στηρίξει στην κυβέρνηση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η ΕΔΑ να βάζει φρένο και όρια στις κινητοποιήσεις που ξέσπαγαν. Το φοιτητικό κίνημα δεν έπρεπε να ξεπεράσει τα όρια (πολιτικά, ιδεολογικά και οικονομικά) της μεταρρύθμισης του Παπανούτσου-Γεωργίου Παπανδρέου, και οι εργατικοί αγώνες χρειάζονταν να αυτοπεριοριστούν, στη συμφωνία Ε.Κ. και ΕΔΑ για μοιρασιές στην ηγεσία της ΓΣΕΕ.

Αυτή δεν είναι η μοναδική εμπειρία τι σημαίνει αυτοπεριορισμός των δυνατοτήτων μιας αριστεράς που η εργατική τάξη τη σπρώχνει μπροστά. Οι τελευταίες δεκαετίες είναι γεμάτες από τέτοια παραδείγματα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά σε όλη την Ευρώπη.

Η ύφεση του κινήματος μετά την έξρηξη που είχε γνωρίσει τον Μάη του '68, τα σημάδια της οικονομικής κρίσης που άρχισαν να φαίνονται από τις αρχές του '70, έσπρωξαν τα Κομμουνιστικά Κόμματα της Ευρώπης να διαμορφώσουν ένα πιο «ρεαλιστικό» πρόγραμμα και μια στροφή προς τις κυβερνήσεις συνεργασίας με την σοσιαλδημοκρατία.

Στις αρχές του '70, το γαλλικό Κ.Κ. έβαλε στο τραπέζι την πρόταση για το «Κοινό Πρόγραμμα της Αριστεράς», μια πρόταση συγκυβέρνησης με το Σοσιαλιστικό Κόμμα που μιλούσε για το «τσάκισμα του μεγάλου κεφαλαίου», για έλεγχο στο τραπεζικό σύστημα και για εθνικοποιήσεις. Το πρόγραμμα αυτό έγινε κυβερνητικό πρόγραμμα όταν εκλέχτηκε ο Φρανσουά Μιτεράν πρόεδρος της Δημοκρατίας το 1981 (λίγους μήνες πριν τη νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές της ίδιας χρονιάς). Η κοινή κυβέρνηση του Σοσιαλιστικού και Κομμουνιστικού Κόμματος που έγινε την ίδια χρονιά είχε σαν βάση το "Κοινό Πρόγραμμα". Μέσα σε δυο χρόνια η «ρήξη με τα μονοπώλια» και η «κρατικοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων» κατάληξε στη μεγαλύτερη υποταγή της κυβέρνησης στις πιέσεις του κεφαλαίου και τις μεγαλύτερες επιθέσεις στους εργάτες.

Η αριστερά και ιδιαίτερα το ΚΚ δεν διδάχτηκε από εκείνη την εμπειρία και προχώρησε για δεύτερη φορά σε κοινή κυβέρνηση το 1997, δυο χρόνια από το μεγάλο απεργιακό Δεκέμβρη το 1995. Οι απεργίες του Δεκέμβρη έριξαν τη δεξιά κυβέρνηση του Ζυπέ, και έδωσαν τη δυνατότητα ξανά στο Σοσιαλιστικό Κόμ-

Συναυλία απεργών των ΜΜΕ

ΟΕΚ, Νοσοκομεία, 23 Φλεβάρη

μα να κερδίσει τις εκλογές. Πρωθυπουργός τότε έγινε ο Ζοσπέν, που προερχόταν από την αριστερή πτέρυγα. Το αποτέλεσμα των εκλογών οδήγησε στο να σχηματιστεί κυβέρνηση Σοσιαλιστών, Κομμουνιστών και Πράσινων. Ο ενθουσιασμός δεν ήταν μεγάλος μόνο στη Γαλλία, αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα. Ο Συνασπισμός τάχθηκε υπέρ μιας «κυβέρνησης της πληθυντικής Αριστεράς» και δεν σταμάτησε να υποστηρίζει ότι αυτή ήταν η προοπτική και στην Ελλάδα, εάν το ΠΑΣΟΚ ήταν λίγο πιο ανοιχτό και προωθούσε τη συνεργασία. Ο πιο προχωρημένος στόχος της κυβέρνησης του Ζοσπέν ήταν «η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσα από την καθιέρωση του 35ωρου σε όλους τους κλάδους». Μετά απ' αυτό, το 35ωρο μπήκε στο πρόγραμμα όλων των συνδικάτων και στην Ελλάδα το σύνθημα που φωναζόταν ήταν: «35 ώρες εργασία ενάντια στη λιτότητα και την ανεργία». Η ευκαιρία δεν κράτησε για πολύ.

Λίγες μέρες μετά τις εκλογές, ο Ζοσπέν, πρωθυπουργός και μέλος του Σοσιαλιστικού Κόμματος, υπόγραψε το Σύμφωνο Σταθερότητας του Άμστερνταμ, ένα σύμφωνο που λίγο καιρό πιο πριν ο ίδιος κατάγγελλε σαν ένα καινούργιο «υπέρ-Μάαστριχτ». Και στη συνέχεια όταν η αυτοκινητοβιομηχανία της Ρενό έκλεισε εργοστάσια απολύοντας 3 χιλιάδες εργάτες, δεν έκανε τίποτα για να το εμποδίσει.

Παρά την κοινή συμφωνία που έγινε από το Κομμουνιστικό και το Σοσιαλιστικό Κόμμα να μπει ένα τέλος στο ξεπούλημα των κρατικών επιχειρήσεων, η κυβέρνηση του Ζοσπέν έκανε περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις απ' ό,τι έκαναν οι κυβερνήσεις της δεξιάς που είχαν προηγηθεί. Μια από τις μεγαλύτερες ιδιωτικοποιήσεις ήταν της Air France (η Ολυμπιακή της Γαλλίας). Ο υπουργός συγκοινωνιών που συμμετείχε στην ιδιωτικοποίηση του γαλλικού αερομεταφορέα, ήταν μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος που προεκλογικά είχε κάνει την δήλωση ότι «Όσο είμαι υπουργός η Air France δεν πρόκειται να ιδιωτικοποιηθεί».

Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γαλλίας είναι σήμερα η σκιά του εαυτού του. Στις περασμένες προεδρικές εκλογές πήρε κάτω από 2% και αυτό το ανάγκασε να συνεργαστεί με το "Κόμμα της Αριστεράς" του Ζαν-Λυκ Μελανσόν. Τόσο ο Μελανσόν όσο και το Κομμουνιστικό Κόμμα συμμετέχουν στο Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς μαζί με το ΣΥΡΙΖΑ και το Die Linke από τη Γερμανία. Στο ίδιο κόμμα συμμετέχει και η Κομμουνιστική Επανίδρυση.

Η συμμετοχή της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης στην κυβέρνηση Πρόντι που διαμορφώθηκε μετά τις εκλογές του Απρίλη του 2006 στην Ιταλία, την έχει ουσιαστικά διαλύσει. Η μεγαλύτερη δύναμη σε εκείνη την κυβέρνηση που δημιουργήθηκε μετά την πτώση του Μπερλουσκόνι το 2006, ήταν το πάλαι ποτέ Κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας, το κόμμα που είχε ηγέτη τον Ενρίκο Μπερλίγκουερ, το ίνδαλμα κάθε μεγάλου και μικρού Τσίπρα. Τα ποσοστά που έπαιρνε το Κ.Κ.Ιταλίας στις μεγάλες του στιγμές έφταναν στο 35%. Σήμερα έχει αλλάξει όνομα και από Κ.Κ, ονομάζεται Δημοκρατικό Κόμμα Ιταλίας, δείχνοντας έτσι και συμβολικά τη δεξιά του πορεία.

Αυτό που κάνει την κυρίαρχη τάξη να ανησυχεί δεν είναι μόνο τα αποτελέσματα, αλλά ότι αυτά ήρθαν μετά από δυο χρόνια απεργιών και αγώνων

Οι εξελίξεις στην αριστερά της Ιταλίας απαντάνε και στο ερώτημα εάν η συμμετοχή των επαναστατικών οργανώσεων σε κυβέρνηση της Αριστεράς είναι εγγύηση ότι θα σπρώξει τις εξελίξεις προς τα αριστερά και όχι προς τα δεξιά. Η εμπειρία του ιταλικού παραδείγματος στις εκλογές του 1976 μπορεί να δώσει απάντηση στα ερωτήματα που υπάρχουν σήμερα.

Το 1976 το Ιταλικό Κ.Κ. κατέβηκε στις εκλογές με στόχο να βγει πρώτο και να σχηματίσει κυβέρνηση (μόνο του ή με συνεργασίες). Τα τρία κόμματα της Επαναστατικής Αριστεράς – η Εργατική Πρωτοπορία (Avanguarda Operaia), το Μανιφέστο και η Lotta Continua (Διαρκής Πάλη), που αριθμούσαν πάνω από 30.000 μέλη και έβγαζαν καθημερινές εφημερίδες – αποφάσισαν ότι έπρεπε να στηρίξουν το εγχείρημα. Υποστήριξαν ότι έπρεπε να φτιαχτεί μια κυβέρνηση της αριστεράς από το Κομμουνιστικό Κόμμα και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, με πιθανότητα να συμμετέχουν και τα κόμματα της επαναστατικής αριστεράς. Το Μανιφέστο ήταν το πιο ένθερμο γι' αυτή τη συμμετοχή. Η συνέχεια, όμως, ήταν ο περιβόητος «ιστορικός συμβιβασμός» του ιταλικού Κ.Κ. με τους Χριστιανοδημοκράτες. Το τέλος των οργανώσεων της επαναστατικής αριστεράς, και η μεγάλη δεξιά κολοτούμπα του Κ.Κ. σφράγισε το εγχείρημα. Η κυβέρνηση της αριστεράς ποτέ δεν σχηματίστηκε. Το Κ.Κ. ποτέ δεν πήρε τα απαιτούμενα ποσοστά για να κάνει κυβέρνηση. Αποφάσισε όμως να αλλάξει το όνομά του για

να συμμετέχει πολύ πιο εύκολα σε κυβέρνηση μαζί με τον Πρόντι και τα κόμματα του ευρωπαϊκού φιλελευθερισμού.

Μια νέα σοσιαλδημοκρατία;

Τι σημαίνουν αυτές οι ιστορικές εμπειρίες για το σήμερα στην Ελλάδα;

Μπορεί ο ΣΥΡΙΖΑ να μετατραπεί σε ένα νέο ΠΑΣΟΚ; Σ'αυτό το ερώτημα υπάρχουν δυο απαντήσεις. Η μια είναι αυτή που εξηγεί τις πολιτικές εξελίξεις με συνομωσιολογικά κριτήρια. Η κυρίαρχη τάξη έχει χάσει τη δυνατότητα να ελέγχει το εργατικό κίνημα, το ΠΑΣΟΚ έπαιζε αυτό το ρόλο, τώρα έχει πάψει να τον παίζει, άρα τους χρειάζεται ένα άλλο κόμμα που να αναλάβει αυτό το ρόλο. Αρχικά αυτό ήταν η ΔΗΜΑΡ, αλλά τώρα έχει προστεθεί και ο ΣΥΡΙΖΑ. Αυτή την άποψη την υποστηρίζει και η ηγεσία του ΚΚΕ, και γι'αυτό προεκλογικά προσπάθησε να διαχωρίσει τον εαυτό του από το χώρο της Αριστεράς. Η δήλωση ότι η διάκριση αριστερά-δεξιά είναι αστική δεν ξάφνιασε μόνο εμάς αλλά και τα μέλη του. Τόσες μάχες και τόσες θυσίες για το τιμημένο λάβαρο της αριστεράς και τώρα ξαφνικά η ηγεσία του το απαρνιέται. Η δήλωση αυτή δείχνει πόσο μακριά είναι το κόμμα των εργατών από τους ίδιους τους εργάτες, και δεν καταλαβαίνει το πώς η ξαφνική εκτίναξη των ποσοστών της αριστεράς μπορεί να εκφράζει τις ελπίδες και τους πόθους και την απόφαση να αλλάξουν την ζωή τους.

Όμως η θεωρία της συνωμοσίας ήταν προσφιλής στο ΚΚΕ και σε άλλες περιπτώσεις. Του πήρε χρόνο να καταλάβει ότι ο καπιταλισμός βρίσκεται στην πιο βαθιά κρίση μετά την δεκαετία του '30 και υποστήριζε ότι αυτό είναι παιχνίδι των καπιταλιστών. Πήρε χρόνο να καταλάβει πώς η πίεση του εργατικού κινήματος ανάγκαζε ακόμα και τη ΓΣΕΕ του Παναγόπουλου να προχωρήσει σε πανεργατικές απεργίες, και ότι το απεργιακό κύμα δεν είναι κόλπο της ηγεσίας της ΓΣΕΕ για να ξεφουσκώσει τους αγώνες.

Μια δεύτερη απάντηση εξετάζει την ιστορική πορεία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Είναι αυτή που προσπαθεί να δείξει το πώς το ΠΑΣΟΚ, το Σοσιαλιστικό Κόμμα Ισπανίας, το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Πορτογαλίας, που δημιουργήθηκαν μέσα από ανατροπή των δικτατοριών και μέσα σε επαναστατικές εκρήξεις, είχαν σαν κατάληξη να γίνουν

Η κοινοβουλευτική ομάδα της ΕΔΑ το 1958.

τα πιο δυνατά δεκανίκια του συστήματος.

Όταν το ΠΑΣΟΚ κέρδισε τις εκλογές το 1981, τα συνθήματα του και οι στόχοι του ήταν στα αριστερά αυτών που βάζει σήμερα ο ΣΥΡΙΖΑ. «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο» φώναζε ο κόσμος στις προεκλογικές συγκεντρώσεις του ΠΑΣΟΚ το 1981, στηρίζοντας αυτά που υποσχόταν ο Αντρέας από την εξέδρα. Το προεκλογικό του πρόγραμμα το 1981 ήταν γεμάτο από υποσχέσεις για κρατικοποιήσεις των επιχειρήσεων, για έλεγχο των τραπεζικών κεφαλαίων, για δημόσιες επενδύσεις, για τη δημιουργία της κοινωνίας των "μη προνομιούχων".

Η στροφή των 180 μοιρών ήρθε πολύ γρήγορα γιατί οι πιέσεις από τις κυρίαρχες τάξεις στην Ελλάδα και στην Ευρώπη ήταν τεράστιες, και γιατί το ΠΑΣΟΚ ποτέ δεν είχε εναλλακτικό σχέδιο που να στηρίζεται στους εργάτες απέναντι σ' αυτές τις πιέσεις. Ένα κόμμα που έχει αποκλείσει την εργατική εξουσία και ψάχνει τους όρους συνύπαρξης με το κεφάλαιο γίνεται, ιδιαίτερα εάν βρίσκεται στην κυβέρνηση, ευάλωτο σε όλες τις πιέσεις. Από τους καπιταλιστές που απειλούν ότι θα τραβήξουν τα κεφάλαια τους από τις ελληνικές τράπεζες και επιχειρήσεις, από το κράτος που υπερασπίζε τα προνόμια των ιεραρχιών του στο στρατό, στην αστυνομία, στη δικαιοσύνη και από την κυρίαρχη τάξη που έχει όλα τα μέσα να εξαγοράσει και να ενσωματώσει την ηγεσία του καινούργιου κόμματος.

Το ΠΑΣΟΚ είχε δημιουργηθεί μόλις το Σεπτέμβρη του 1974, επτά μόνο χρόνια πριν κερδίσει τις εκλογές και σχηματίσει την πρώτη κυβέρνηση της Αλλαγής τον Οκτώβρη του 1981. Στην ιδρυτική συνδιάσκεψη του ΠΑΣΟΚ συμμετείχε ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών που ήταν στην κατάληψη του Πολυτεχνείου το '73, εργάτες από τα νέα πρωτοβάθμια σωματεία της μεταπολίτευσης, αριστεροί διανοούμενοι, αλλά και άτομα και κινήσεις από ό,τι πιο ριζοσπαστικό μπορεί να φανταστεί κανείς για εκείνη την εποχή.

Αριστερή κυβέρνηση ή κυβέρνηση των εργατών

Μια Αριστερή κυβέρνηση δεν δημιουργείται μόνο γιατί κέρδισε τις εκλογές, γιατί η πλειοψηφία των εργατών την ψήφισε, αλλά εξαρτάται και από το αν οι καπιταλιστές της δίνουν την έγκριση τους. Όταν ο Δασκαλόπουλος, ο πρόεδρος τους ΣΕΒ, δηλώνει ότι δεν μπορεί να σχηματιστεί κυβέρνηση χωρίς τη συμμετοχή του ΣΥΡΙΖΑ, δίνει μ' αυτόν τον τρόπο την συγκατάθεση του σε μια τέτοια προοπτική. Ο λόγος που το κάνει είναι διπλός: από τη μια γιατί θεωρεί ότι δεν συμφέρει στη συγκεκριμένη στιγμή να την σταματήσουν με έκτακτα μέτρα (το κόστος τότε μπορεί να είναι πολύ μεγάλο), και το δεύτερο γιατί πιστεύουν ότι έτσι μπορούν να σταματήσουν τα χειρότερα, δηλαδή την εξέγερση των εργατών. Παρόλ' αυτά, αυτό που παραχωρεί η κυρίαρχη τάξη σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι μόνο ένα κομμάτι, μόνο την κυβέρνηση. Αντίθετα οι ίδιοι κρατούν όλα τα υπόλοιπα: τον έλεγχο της οικονομίας και του κρατικού μηχανισμού, όλα τα κρίσιμα κλειδιά στις επιχειρήσεις και στις τράπεζες, τους θεσμούς και στις επικοινωνίες. Με άλλα λόγια υποχωρούν από «την πρώτη γραμμή», προσωρινά, αλλά ταυτόχρονα ανασυντάσσουν τις δυνάμεις τους για να ξαναπάρουν και τον κυβερνητικό έλεγχο στην πρώτη ευκαιρία.

Κι αυτό γιατί η αριστερή κυβέρνηση δεν είναι η επαναστατική κυβέρνηση που δημιουργήθηκε από το τσάκισμα του αστικού κράτους, αλλά ένα "πολιτικό μόρφωμα" που συνυπάρχει με ένα σύστημα που στην οικονομία και στο κράτος διατηρεί τον πλήρη έλεγχο.

Γι' αυτό και η εξέλιξη τέτοιων κυβερ-

Εργαζόμενοι του Μετρό στο Παρίσι τον Δεκέμβρη του 1995.

νήσεων μπορεί να είναι προς τρεις κατευθύνσεις. Η μια, να την ανατρέψουν όπως το έκαναν στη Χιλή το 1973. Η δεύτερη, να προσαρμοστεί κάτω από τις πιέσεις και τότε να γίνει ΠΑΣΟΚ στη θέση του ΠΑΣΟΚ. Και η τρίτη, να αναγκαστεί να παραδώσει την εξουσία στους εργάτες. Είναι δύσκολη η ισορροπία, και γι' αυτό καθοριστικό ρόλο παίζουν οι αγώνες των εργατών και η στάση που κρατάνε και οι πρωτοβουλίες που παίρνουν οι επαναστάτες.

Η εναλλακτική προοπτική

Πριν ένα χρόνο αυτή ήταν μια συζήτηση που περιοριζόταν ανάμεσα στους επαναστάτες. Σήμερα τα αποτελέσματα των εκλογών την έχουν φέρει σε όλους τους χώρους. Το ΠΑΣΟΚ μαζί με τη Ν.Δ. δεν μπορούν να σχηματίσουν κυβέρνηση, τα νέα γκάλοπ δείχνουν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να καταλάβει την πρώτη θέση στις επόμενες εκλογές, η προοπτική να πέσουν κι άλλο τα ποσοστά ΝΔ και ΠΑΣΟΚ είναι ανοιχτή. Χιλιάδες εργαζόμενοι και νεολαίοι συζητούν για τα σενάρια που μπορεί να ακολουθήσουν.

Πώς αντιμετωπίζουν οι επαναστάτες και η αντικαπιταλιστική αριστερά μια τέτοια προοπτική;

Το πρώτο που χρειάζεται να ξεκαθαρίσουν είναι ότι η κοινωνία δεν αλλάζει επειδή με μια κυβέρνηση της αριστεράς κάποια στελέχη της θα μπουν στα υπουργεία. Ότι ακόμα και η ανατροπή του Μνημονίου, που είναι η πιο στοιχειώδης προεκλογική υπόσχεση, δεν θα έρθει μέσα από συμφωνίες κορυφής ούτε στην Ελλάδα ούτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κανένας κύριος Ολάντ δεν πρόκειται να βοηθήσει. Η μόνη που μπορεί να το ανατρέψει είναι η δύναμη της εργατικής τάξης.

Όπως ξεκίνησε μέχρι τώρα, έτσι χρειάζεται και να συνεχίσει. Μέσα από τους αγώνες της η εργατική τάξη κατάφερε να ανατρέψει δυο κυβερνήσεις, να φτάσει το ΠΑΣΟΚ στα πρόθυρα της διάλυσης, το ποσοστό της Ν.Δ. στο 19%, και να ανεβάσει τα κόμματα της αριστεράς σε ποσοστά ανήκουστα μέχρι σήμερα. Οι εργάτες έχουν πηδήξει το πρώτο εμπόδιο σ' αυτόν τον αγώνα, αλλά δεν έχουν πάρει την εξουσία. Μπορεί να στηρίξουν μια νέα κυβέρνηση, αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει υποκατάστατο της δικής τους δράσης. Εάν αφήσουν να συμβεί, τότε η πρωτοβουλία θα περάσει στα χέρια των υπουργών, και όχι σε ένα απεργιακό κίνημα που μπορεί να σταματήσει τα κέντρα του καπιταλισμού να λειτουργήσουν και ταυτόχρονα να πάρει το ίδιο κάτω από τον έλεγχο του την οικονομία.

Αυτό σημαίνει ότι ο ρόλος των επαναστατών δεν είναι να στηρίξουν μια τέτοια κυβέρνηση, αλλά να οργανώσουν μαζί με τους εργάτες τα προχωρήματα στις επόμενες μάχες. Ο ρόλος των επαναστατών είναι να σπάσουν τις αυταπάτες που οι εργάτες έχουν στις «αριστερές κυβερνήσεις» και να τους βοηθήσουν να εμπιστευτούν τις δικές τους δυνάμεις.

Να τους θυμίσουν ότι το ΠΑΣΟΚ του σήμερα, ξεκίνησε από την κυβέρνηση του 1981. Η μετεξέλιξη και η κατρακύλα του δεν οφείλεται ούτε στους «κακούς συμβούλους του Αντρέα», ούτε στις προσωπικές αδυναμίες των διαδόχων του. Οφείλεται στο ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος ακόμα και για τις βασικές μεταρρυθμίσεις υπέρ των εργατών από το δυνάμωμα του εργατικού κινήματος και των αγώνων του.

Αυτό ήταν αλήθεια και στην Ελλάδα του 1981 και στη Γαλλία του 1997 και στην Ιταλία του 2006, αλλά είναι ακόμη πιο αληθινό μέσα στη σημερινή βαθιά κρίση του καπιταλισμού. Οι συμβιβασμοί με την άρχουσα τάξη γίνονται ακόμη πιο σκληροί σε βάρος των εργατών, η «αριστερή λιτότητα» παίρνει τη θέση των παλιών παραχωρήσεων του «κοινωνικού κράτους». Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να συγκρουστούμε ασυμβίβαστα για να τους ανατρέψουμε.

Μέσα σ' αυτή τη μάχη χρειάζεται οι επαναστάτες να κρατήσουν τρεις βασικές αρχές.

Η πρώτη είναι ότι η συνείδηση της τάξης αλλάζει μέσα από την εμπειρία της και τους αγώνες που δίνει. Τα κηρύγματα στους εργάτες «να διορθώσουν την ψήφο τους» είναι αναποτελεσματικά. Μόνο μέσα στην κοινή συλλογική δράση, στο «πεζοδρόμιο» έρχονται τα προχωρήματα.

Η δεύτερη είναι ότι σ' αυτή την προσπάθεια η τάξη χρειάζεται να κτίζει τις εργατικές μορφές εξουσίας που μπορούν να αντιπαρατεθούν μ' αυτές τους αστικού κράτους. Στην Ρωσία του 1917 τα λέγαν σοβιέτ, στη Χιλή του 1973 τα λέγαν κορντόνες, το όνομα δεν έχει σημασία, η ουσία είναι ότι χρειάζεται να φτιάχνονται οργανωμένες μορφές άμεσης εργατικής δημοκρατίας από τα κάτω, ικανές να απαντήσουν σε όλους τους καπιταλιστικούς εκβιασμούς.

Και τέλος ότι για τους επαναστάτες είναι απαραίτητη η κοινή δράση με τους εργάτες που έχουν τις αυταπάτες στην ρεφορμιστική στρατηγική και στις κυβερνήσεις της αριστεράς. Οι επαναστάτες δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τον κόσμο που παλεύει έστω κι αν έχει αυταπάτες και οι εργάτες που παλεύουν έχουν ανάγκη τους επαναστάτες γιατί είναι το πιο γνήσιο στήριγμα των ελπίδων τους ως το τέλος.

Όσοι διαλέγουν να γίνουν ουρά στην ρεφορμιστική στρατηγική, στην πραγματικότητα καθορίζονται από τους συμβιβασμούς και τον ψεύτικο «ρεαλισμό» τους. Αυτό σημαίνει ότι παραιτούνται από την προσπάθεια για να δυναμώσουν την επαναστατική στρατηγική και στο επίπεδο της αυτοοργάνωσης της τάξης και στο επίπεδο της πολιτικής. Δεν είναι ώρα για παραίτηση. Είναι ώρα για την ανάπτυξη και το δυνάμωμα της επαναστατικής αριστεράς.

Και επειδή τώρα βρισκόμαστε μπροστά σε νέες εκλογές, χρειάζεται αυτή η μάχη να είναι συγκεκριμένη. Να μεγαλώνει η ΑΝΤΑΡΣΥΑ. ■

Κοινός αγώνας ενάντια στους νεοναζί

Ο **Θανάσης Καμπαγιάννης** εξηγεί την άνοδο της Χρυσής Αυγής και πώς μπορούμε να την καταπολεμήσουμε.

Οι 440.894 ψήφοι της Χρυσής Αυγής ήταν ένα σοκ για εκατομμύρια ανθρώπους στην Ελλάδα. Ακόμα και μέχρι λίγο πριν να κλείσουν οι κάλπες, η πλειοψηφία του κόσμου αρνούταν να πιστέψει ότι η Χρυσή Αυγή θα κατόρθωνε να μπει στη Βουλή. Το τελικό όμως ποσοστό της ήταν υπερδιπλάσιο ακόμα και από το κατώφλι της εισόδου, το περίφημο 3%. Η εικόνα του Φύρερ Νίκου Μιχαλολιάκου να μπαίνει το βράδυ των εκλογών στη συνέντευξη τύπου, με τους τραμπούκους-βουλευτές της οργάνωσης να ουρλιάζουν στρατιωτικά παραγγέλματα στους δημοσιογράφους, ήταν η καλύτερη εκκίνηση για την κοινοβουλευτική «θητεία» της Χρυσής Αυγής. Τα χειρότερα είναι σίγουρα μπροστά μας.

Ξεκινώντας την προσπάθεια να αναλύσουμε και να καταπολεμήσουμε την άνοδο αυτή του νεοφασισμού, θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν χρειάζεται ούτε εφησυχασμός ούτε πανικός. Δεν χρειάζεται εφησυχασμός: η Χρυσή Αυγή είναι μια ναζιστική συμμορία, είναι ο πιο ορκισμένος εχθρός του εργατικού κινήματος, της δημοκρατίας, της ελευθερίας όλων μας. Η κυρίαρχη αντίληψη στα ΜΜΕ θέλει να πιστέψουμε ότι η είσοδός της στην Βουλή και τους αστικούς θεσμούς θα την «εξευγενίσει». Είναι μια άποψη δημοφιλής και μέσα στην Αριστερά, αν κρίνουμε από τις δηλώσεις πχ της Αλέκας Παπαρήγα, που προέβλεψε ότι οι Χρυσαυγίτες «θα φορέσουν γρήγορα γραβάτες» όπως το έκανε και το ΛΑΟΣ. Είναι μια ριζικά λάθος αντίληψη. Και υποκειμενικά και αντικειμενικά: υποκειμενικά η Χρυσή Αυγή είναι νεοναζί του δρόμου, είναι δηλαδή σαφώς στα δεξιά του Καρατζαφέρη, της Λεπέν, του Βίλντερς ή οποιουδήποτε ακροδεξιού πολιτικού έχουμε δει στην Ευρώπη. Αντικειμενικά, η ανικανότητα του αστικού πολιτικού συστήματος να τιθασεύει τη «ριζοσπαστική» δεξιά σε περιόδους οξείας οικονομικής κρίσης είναι ιστορικά αποδεδειγμένη. Και σήμερα, με την βαθιά καπιταλιστική κρίση παγκοσμίως και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, οι τάσεις στο πολιτικό σύστημα δεν είναι κεντρομόλες αλλά φυγόκεντρες. Την Χρυσή Αυγή δεν θα την τιθασεύσουν οι θεσμοί, θα την τσακίσει ένα δυνατό εξωθεσμικό αντιφασιστικό κίνημα.

Αν ο εφησυχασμός είναι ο ένας κακός σύμβουλος, ο άλλος είναι ο πανικός. Χρειάζεται να επιμείνουμε στο γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού στην Ελλάδα σιχαίνεται τους φασίστες. Ακόμα και αυτοί που ψήφισαν τη Χρυσή Αυγή, το έκαναν στην πλειοψηφία τους αγνοώντας ή παραβλέποντας το «πρόγραμμά» της. Οι μνήμες του αντιναζιστικού αγώνα της δεκαετίας του '40 και της επταετούς αντιδικτατορικής πάλης είναι ακόμα ενεργές και – με τις κατάλληλες πρωτοβουλίες – μπορούν να παράξουν πολιτικά αποτελέσματα. Η ελληνική αστική τάξη θα επιθυμούσε να έχει ένα εθνικιστικό δεκανίκι που να ψαρεύει σε θολά αντισυστημικά νερά στα δεξιά του πολιτικού της συστήματος (το επιχείρησε εξάλλου με το ΛΑΟΣ και τώρα με το κόμμα του Καμμένου): αλλά η κατάληψη αυτού του χώρου από μια ναζιστική οργάνωση προδιαγράφει μια τεράστια αποτυχία που μπορεί να γιγαντώσει την Αριστερά, αντί να την εξουδετερώσει. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται να ερμηνεύσουμε σωστά την άνοδο της Χρυσής Αυγής και να δράσουμε αναλόγως.

Η ψήφος στη Χρυσή Αυγή

Οι αναλύσεις για το αποτέλεσμα της Χρυσής Αυγής κυμαίνονται από την πλήρη υποτίμηση (ότι πρόκειται δηλαδή για μια παροδική «ψήφο χαβαλέ») μέχρι την απαισιόδοξη εκτίμηση περί ραγδαίας «φασιστικοποίησης της ελληνικής κοινωνίας». Πρόκειται για ανεπαρκείς αναλύσεις. Για να καταλάβουμε το αποτέλεσμα της Χρυσής Αυγής πρέπει να το διαβάσουμε σε πολλαπλά επίπεδα, χωρίζοντας το χοντρικά σε τρεις ομόκεντρους κύκλους.

Ο πρώτος κύκλος – που είναι και ο ευρύτερος – είναι αυτός της πλατιάς αντιμνημονιακής-αντισυστημικής ψήφου από όπου κατόρθωσε να ψαρέψει η Χρυσή Αυγή. Για την μεγάλη πλειοψη-

Αντιφασιστική συναυλία στην Καλλιθέα, 25 Μάρτη 2012.

φία όσων ψήφισαν Χρυσή Αυγή, η ψήφος τους είχε το νόημα της καταδίκης του πολιτικού συστήματος, των πολιτικών που έβαλαν χέρι στο δημόσιο ταμείο, των δημοσιογράφων που «τα παίρνουνε», των κομμάτων που «είναι όλα ίδια» και ούτω καθεξής. Σε περιόδους κρίσης, φασιστικά κόμματα έχουν συχνά ποζάρει σαν «αντισυστημικά κινήματα» που στρέφονται «εναντίον όλων» και έχουν κατορθώσει να ανεβάσουν τα εκλογικά τους ποσοστά. Στο μεγαλύτερο κομμάτι της, η ψήφος στη Χρυσή Αυγή ήταν αρνητική και όχι θετική: δεν πήγαζε από την ταύτιση των ψηφοφόρων με τις θέσεις της οργάνωσης, με τη δράση της ενάντια στη «λαθρομετανάστευση», με την «συνοδεία των γιαγιάδων του Άγιου Παντελεήμονα στα ΑΤΜ για να πάρουν τη σύνταξή τους», όπως μας λένε τα κυρίαρχα ΜΜΕ που όψιμα ανακάλυψαν τους νεοναζί. Η εκτίμηση αυτή ενισχύεται και από την κατανομή της ψήφου πανελλαδικά, σε περιοχές όπου δεν υπάρχει ψηλή συγκέντρωση μεταναστών και δεν δραστηριοποιείται καν η Χρυσή Αυγή.

Ο δεύτερος ομόκεντρος κύκλος είναι στενότερος και αφορά την «δεξιά πολυκατοικία». Ο πολιτικός χώρος για την Χρυσή Αυγή διευρύνθηκε απότομα μέσα από την φιλομνημονιακή κωλοτούμπα της Νέας Δημοκρατίας και την κατάρρευση του ΛΑΟΣ. Η ραγδαία δημοσκοπική ανάπτυξη της Χρυσής Αυγής ξεκινάει τον Οκτώβρη του 2011: μέχρι τότε τα ποσοστά της κυμαίνονταν μεταξύ 0,5%-1%. Τον Οκτώβρη, ο Σαμαράς στηρίζει το Μνημόνιο-2 και το ΛΑΟΣ του Καρατζαφέρη μπαίνει στη συγκυβέρνηση. Όσο πιο πολύ αποτυχαίνει η κυβέρνηση Παπαδήμου και μεγαλώνει η οργή εναντίον της, τόσο πιο πολύ κερδίζει η Χρυσή Αυγή από απογοητευμένους δεξιούς ψηφοφόρους, μάλιστα σε μια περίοδο που ακόμα δεν έχει δημιουργηθεί το κόμμα του Καμμένου. Επαναλαμβάνεται έτσι το μοτίβο των δημοτικών εκλογών του 2010 στην Αθήνα, όπου το μοναδικό ψηφοδέλτιο στα δεξιά του αποτυχημένου δεξιού δημάρχου Νικήτα Κακλαμάνη (με ομόθυμη στήριξη Σαμαρά, Ντόρας και Καρατζαφέρη) είναι αυτό του Μιχαλολιάκου της Χρυσής Αυγής. Η δημιουργία του κόμματος του Καμμένου ήρθε αργοπορημένη, όταν ήδη η Χρυσή Αυγή είχε κατοχυρώσει το δημοσκοπικό της ρεύμα. Στο σημείο αυτό, η οργάνωση έκανε σαφή στροφή για να αξιοποιήσει την πολιτική ευκαιρία:

Ο φύρερ της Χρυσής Αυγής.

τα πρωτοσέλιδα της εφημερίδας της είχαν πια σαν βασικό στόχο όχι τους «λαθρομετανάστες», αλλά το Μνημόνιο και τους συμβιβασμένους ηγέτες της Δεξιάς που το ψήφισαν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Χρυσή Αυγή καπάρωσε την ψήφο ενός αγανακτισμένου δεξιού ακροατηρίου (υπαρκτού στην ελληνική κοινωνία, φιλοχουντικού, φιλοβασιλικού, ανοιχτά ρατσιστικού κοκ, που μέχρι τώρα εκφραζόταν μέσα από τη ΝΔ και το ΛΑΟΣ) και πάνω σε αυτήν έχτισε την «αντισυστημική» διεύρυνση που κατέληξε στο 7%.

Τέλος, ο τρίτος ομόκεντρος κύκλος είναι ο στενός ναζιστικός πυρήνας που συγκροτεί η Χρυσή Αυγή και οι επιρροές της. Η Χρυσή Αυγή είναι μια οργάνωση που δημιουργήθηκε από τα ερείπια της φιλοχουντικής ΕΠΕΝ, με καθαρά εθνικοσοσιαλιστικές θέσεις και ανοιχτά συμμορίτικη δράση. Το πεδίο δράσης της ήταν τα σώματα ασφαλείας, η νύχτα, οι οπαδικοί σύνδεσμοι, τα σχολεία και βέβαια ο δρόμος. Ωστόσο ο χαρακτηρισμός της ως συμμορίας δεν σημαίνει ότι στο κέντρο της οργάνωσης δεν υπήρχε πολιτική. Στα μέσα της δεκαετίας του 2000, η Χρυσή Αυγή έμοιαζε να παραπαίει από τις εσωτερικές διαμάχες, τις αποχωρήσεις και την πολιτική απομόνωση: όλα αυτά οδήγησαν κάποια στιγμή στην ανακοίνωση αναστολής της δράσης της οργάνωσης. Κι όμως, ο ναζιστικός πυρήνας που συγκροτούσε την Χρυσή Αυγή δεν εγκατέλειψε ποτέ την προσπάθεια της αυτοτελούς οικοδόμησης, επιλέγοντας μπροστά στο αδιέξοδο μια νέα στρατηγική: όχι την ένταξη στο ΛΑΟΣ και το δημοκρατικό της ξέπλυμα, όπως έκαναν οι «ομοϊδεάτες» Βορίδης, Ζαφειρόπουλος, κ.α., αλλά το άνοιγμα της δράσης της στις γειτονιές με την μεταμφίεσή της σε εθνικιστές «αγανακτισμένους» με τη «λαθρομετανάστευση». Αυτό ήταν το πείραμα του Αγίου Παντελεήμονα, που στέφθηκε με επιτυχία και λειτούργησε σαν βατήρας για την περαιτέρω ανάπτυξη της οργάνωσης, με κομβικό σημείο την είσοδο του Μιχαλολιάκου στο δημοτικό συμβούλιο της Αθήνας. Ταυτόχρονα, η Χρυσή Αυγή έκανε για πρώτη φορά συγκροτημένη οργανωτική προσπάθεια να χτίσει πυρήνες στους εργατικούς χώρους (όπως φάνηκε εντυπωσιακά με την περίπτωση των οδηγών της ΕΘΕΛ).

Στην πορεία αυτή, ο ναζιστικός πυρήνας έχει αναμφισβήτητα μεγαλώσει: η Χρυσή Αυγή έχει στρατολογήσει, έχει αποκτήσει πιο πανελλαδική δικτύωση (όπως φαίνεται από το άνοιγμα γραφείων σε δεκάδες πόλεις) και το άφθονο χρήμα που θα ρεύσει στα ταμεία της μετά την είσοδό της στην Βουλή θα σημάνει ακόμα μεγαλύτερες οργανωτικές δυνατότητες ανάπτυξης. Η Χρυσή Αυγή δεν κατάφερε βέβαια στις τελευταίες εκλογές να σχηματίσει πλήρεις εκλογικές λίστες (συμμετείχε με περίπου 220 υποψήφιους, δεν κατόρθωσε δηλαδή να παρουσιάσει 440 ονόματα που είναι και ο μάξιμουμ αριθμός). Ωστόσο, πολλά από τα ψηφοδέλτιά της ήταν σταυρωμένα, γεγονός που δείχνει υπαρκτή οργανωτική δικτύωση. Ταυτόχρονα με την μεταμφίεση των ναζιστών συμμοριτών σε «αξιότιμους εθνικιστές βουλευτές», η Χρυσή Αυγή θα συνεχίσει και θα εντείνει την προσπάθειά της να μεγαλώσει τον σκληρό ναζιστικό πυρήνα των μελών της, με στόχο να ελέγξει τους δρόμους. Είναι η μεγαλύτερη ευκαιρία στην ιστορία της και δεν θα την αφήσει να πάει χαμένη.

Ήταν αναπόφευκτη η άνοδος της Χρυσής Αυγής;

Πριν δούμε πώς θα χρειαστεί να κινηθεί η Αριστερά για την καταπολέμηση της ανόδου της Χρυσής Αυγής, είναι καλό να εκτιμήσουμε αν η άνοδος αυτή ήταν αναπόφευκτη. Η άποψη αυτή κυκλοφορεί πολύ, και μάλιστα εις διπλούν. Αφενός λέγεται ότι η οικονομική κρίση συνεπάγεται αναπόφευκτα την άνοδο της ακροδεξιάς (σχεδόν σαν να είναι αυτή ένα φυσικό φαινόμενο), αφετέρου υποστηρίζεται ότι η ψηλή συγκέντρωση μεταναστών σε μια χώρα οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα. Αυτού του είδους οι φτηνές

Σάββατο 19 Μάρτη: η αντιφασιστική πορεία κατεβαίνει την Πανεπιστημίου προς τον Άγιο Παντελεήμονα.

αναγωγές του πολιτικού στο κοινωνικό και το οικονομικό λειτουργούν σαν το καλύτερο πλυντήριο των ευθυνών που έχουν τα ενεργά υποκείμενα στο δυνάμωμα ή στο τσάκισμα του φασισμού. Η δημοφιλία αυτού του είδους των απόψεων οφείλεται στο ότι προωθούνται συνειδητά για να βγάλουν λάδι τις τεράστιες ευθύνες της ελληνικής κυρίαρχης τάξης, των μέσων ενημέρωσης που κατέχει και των πολιτικών της κομμάτων στην άνοδο της Χρυσής Αυγής, για την οποία την ίδια στιγμή όλοι εκφράζουν τον «αποτροπιασμό» και την «καταδίκη» τους.

Η ελληνική αστική τάξη και τα κόμματα του Μνημονίου φέρουν απόλυτη την ευθύνη για την είσοδο των νεοναζί στη Βουλή και κανένα κροκοδείλιο δάκρυ για την δήθεν «ασθενική μνήμη των κατοίκων του Διστόμου και των Καλαβρύτων» δεν μπορεί να το κρύψει αυτό. Δημιούργησαν τις συνθήκες, έστρωσαν το έδαφος και ζέσταναν το αβγό του ναζιστικού φιδιού μέχρι την επώασή του, βήμα το βήμα: επέλεξαν την πολιτική του Μνημονίου ως απάντηση στην κρίση, έστω κι αν ήξεραν ότι αυτή θα δημιουργήσει εξαθλίωση που θα μπορεί να την εκμεταλλευτεί ο κάθε φασίστας δημαγωγός. Οργάνωσαν μια τερατώδη ρατσιστική καμπάνια ως προσπάθεια αποπροσανατολισμού της λαϊκής οργής, διάσπασης της εργατικής τάξης και χτυπήματος της Αριστεράς, την οποία συστηματικά βάφτισαν «άκρο» τσουβαλιάζοντάς την με την ακροδεξιά. Και τέλος επέτρεψαν στους νεοναζί να εκμεταλλευτούν την ρατσιστική υστερία, αφήνοντάς τους ανενόχλητους να δρουν στο κέντρο της Αθήνας ως δήθεν «αγανακτισμένοι Έλληνες κάτοικοι», με πλήρη κάλυψη της Αστυνομίας και των δυνάμεων καταστολής.

Στις επιλογές αυτές, κυρίαρχο ρόλο έπαιξαν σε διατεταγμένη υπηρεσία τα

Η Χρυσή Αυγή είναι μια ναζιστική συμμορία, είναι ο πιο ορκισμένος εχθρός του εργατικού κινήματος, της δημοκρατίας, της ελευθερίας όλων μας

κόμματα του Μνημονίου και τα κυρίαρχα ΜΜΕ. Το ρατσιστικό ΛΑΟΣ και η εκλογή του το 2007 άνοιξε το δρόμο στην είσοδο της Χρυσής Αυγής στην πολιτική σκηνή. Δικαιώθηκε έτσι η άποψη ότι αντί να αφομοιώνουν την ριζοσπαστική δεξιά, οι εκλογικές επιτυχίες τής δίνουν χώρο για να αναπτυχθεί και να σκληρύνει. Η Νέα Δημοκρατία βοήθησε πολυποίκιλα τη Χρυσή Αυγή: τα στελέχη της στην Α' Αθήνας κάλυψαν την παρουσία των νεοναζί στις συγκεντρώσεις «αγανακτισμένων Ελλήνων κατοίκων», ενώ ο μηχανισμός της βοήθησε την Χρυσή Αυγή ως αντίβαρο και πλαγιοκόπηση στο ΛΑΟΣ (δύο πρώην υπαρχηγοί της Χρυσής Αυγής, ο Κουσουμβρής και ο Ζαφειρόπουλος έχουν ομολογήσει ανοιχτά ότι η Νέα Δημοκρατία τύπωνε φυλλάδια της ναζιστικής συμμορίας). Και βέβαια, η προεκλογική καμπάνια του Σαμαρά για την «ανακατάληψη του κέντρου των πόλεων» ήταν μια ανοιχτή νομιμοποίηση της συμμορίτικης δράσης των νεοναζί, που έκαναν πράξη αυτό που η Νέα Δημοκρατία πρότεινε μονάχα στα λόγια.

Ωστόσο, τον πιο βρώμικο ρόλο στην άνοδο της Χρυσής Αυγής τον έπαιξε το ΠΑΣΟΚ. Από τις αντιρατσιστικές υποσχέσεις του Οκτώβρη του 2009 φτάσαμε στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και τον φράκτη στον Έβρο. Είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε τον μηχανισμό παραγωγής της ρατσιστικής πολιτικής: δεν είχε να κάνει σε τίποτα με την ανταπόκριση του πολιτικού συστήματος στα «νόμιμα παράπονα των κατοίκων του κέντρου», αλλά με την επιβολή των μέτρων του Μνημονίου. Ήδη από τον νόμο για την ιθαγένεια, ο Ραγκούσης συμβιβάστηκε με το ΛΑΟΣ και πετσόκοψε το αρχικό νομοσχέδιο, για να πάρει ως αντάλλαγμα τις ψήφους του Καρατζαφέρη στο πρώτο Μνημόνιο. Όσο πιο πολύ αγρίευαν τα οικονομικά μέτρα, τόσο πιο χυδαία γινόταν η ρατσιστική στροφή. Ο Λοβέρδος κλιμάκωνε την ρητορεία για την «υγειονομική βόμβα» και τις «σπατάλες του ΕΣΥ για τους λαθρομετανάστες» όσο περισσότερες περικοπές προωθούσε στα νοσοκομεία. Ο Καμίνης ξεσάλωνε για την «παράνομη μετανάστευση που πνίγει τις πλατείες της Αθήνας», όσο περισσότερους συμβασιούχους απέλυε και δημοτικές υπηρεσίες καταργούσε.

Στην διάρκεια της ρατσιστικής αυτής καμπάνιας, υπήρχε και απευθείας ενίσχυση των νεοναζί: ο Παπουτσής ως Υπουργός Δημόσιας Τάξης ομολόγησε ότι, για να λυθεί το «πρόβλημα» στον Άγιο Παντελεήμονα, συνομιλούσε και με την Χρυσή Αυγή. Η «συνομιλία» ήταν το λιγότερο (έστω και αν μάλλον γινόταν με τον υπεύθυνο πυρήνα της Χρυσής Αυγής στην περιοχή και μετέπειτα «πολιτευτή» Χρήστο Ρήγα, ιδιοκτήτη μπαρ στον Άγιο Παντελεήμονα, μπράβο της νύχτας, τώρα στη φυλακή για την δολοφονία δύο ανθρώπων κατόπιν εκτέλεσης συμβολαίου θανάτου): η ΕΛΑΣ τον Μάη του 2011, μετά την δολοφονία του Μανώλη Καντάρη, συνόδευσε τους νεοναζί τραμπούκους από την πλατεία Βικτωρίας στην πλατεία Κοτζιά και ξανά πίσω, την ώρα που αυτοί εξαπέλυαν ένα αιματηρό πογκρόμ με συνέπεια πάνω

από 100 τραυματίες μετανάστες με σπασμένα κεφάλια και τσακισμένα κόκκαλα στα νοσοκομεία της Αθήνας. Για το πογκρόμ αυτό, δεν έγινε ούτε μία σύλληψη, δεν κινήθηκε καμία ποινική δίωξη, δεν πραγματοποιήθηκε καμία εισαγγελική παρέμβαση. Ολόκληρος ο κρατικός μηχανισμός χόρευε στους ρυθμούς των νεοναζί. Την ίδια στιγμή, τα ΜΜΕ μετέδιδαν ότι γίνονταν «επεισόδια μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών» στο κέντρο της Αθήνας, συγκαλύπτοντας τη δράση της Χρυσής Αυγής.

Πώς να παλέψουμε την φασιστική απειλή

Για να καταπολεμήσουμε την άνοδο της Χρυσής Αυγής, θα πρέπει καταρχάς να αντιληφθούμε την μοναδικότητα του κινδύνου που αυτή θέτει για το κίνημα και την Αριστερά. Ο φασισμός διαφοροποιείται από όλες τις υπόλοιπες μορφές αστικής κυριαρχίας στο ότι χτίζει στη βάση της κοινωνίας ένα μαζικό αντιδραστικό κίνημα, με ταξικό του κορμό τα μικροαστικά στρώματα, το οποίο συγκρούεται πολιτικά και στρατιωτικά με το εργατικό κίνημα και την Αριστερά (σε όλες τις εκδοχές της, μεταρρυθμιστικές ή επαναστατικές) μέχρι να φτάσει στο οριστικό τσάκισμα κάθε ανεξάρτητης οργάνωσης της εργατικής τάξης. Δεν πρόκειται δηλαδή για μια εντατικοποίηση της καταστολής ούτε για μια αυταρχικοποίηση του κράτους, αλλά για μαζικό αντεπαναστατικό κίνημα που ξεκινά ως «αντισυστημικό» και από κάποιο σημείο μπαίνει στην υπηρεσία της αστικής τάξης για τη διάσωση του συστήματός της, σε στιγμές ακραίας κρίσης και κοινωνικής πόλωσης. Γι' αυτό και οι απόψεις που λένε ότι η επικέντρωση στη Χρυσή Αυγή αποπροσανατολίζει το κίνημα από, παραδείγματος χάριν, την κρατική καταστολή, τις κυρίαρχες αστικές πολιτικές δυνάμεις και ούτω καθεξής, χάνουν την ουσία του ζητήματος. Η καταπολέμηση του φασισμού, και συγκεκριμένα της Χρυσής Αυγής, αποτελεί αυτόνομο πεδίο δράσης που δεν υποκαθίσταται ούτε από τους οικονομικούς αγώνες της εργατικής τάξης, ούτε από την γενική πολιτική δράση της Αριστεράς.

Δεν ξέρουμε ποιά θα είναι η άμεση εξέλιξη των πραγμάτων στην φάση της τρέχουσας πολιτικής κρίσης (αν θα γίνουν εκλογές, ποιά θα είναι τα νέα αποτελέσματα της Χρυσής Αυγής, κλπ). Το μόνο που είναι βέβαιο είναι ότι το αντιφασιστικό μέτωπο κατά της Χρυσής Αυγής πρέπει να ξεκινήσει χωρίς καμία αναμονή τη δράση του. Βασικοί πυλώνες του θα πρέπει να είναι τέσσερα σημεία:

1. Η Χρυσή Αυγή θα πρέπει να τσακιστεί οργανωτικά με κάθε απαραίτητο μέσο. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται να σπάσουμε την σύνδεση ανάμεσα στον σκληρό ναζιστικό πυρήνα και τον ευρύτερο κύκλο των ανθρώπων που την ψήφισαν χωρίς να υιοθετούν τις ιδέες της, ακόμα και αν μπερδεύονται από αυτές. Η Χρυσή Αυγή θα επιχειρήσει πλέον να πάρει αποστάσεις από το σκληρό ναζιστικό της πρόσωπο και να εμφανιστεί σαν «ελληνική εθνικιστική οργάνωση», νομιμοποιούμενη έτσι σαν άλλο ένα πολιτικό κόμμα. Βασικό στοιχείο κάθε πετυχημένης αντιφασιστικής δράσης είναι να ξεσκεπάζει τη Χρυσή Αυγή σαν αυτό που πραγματικά είναι: νοσταλγοί του Χίτλερ και του Ολοκαυτώματος, απόγονοι των Ταγματασφαλιτών και των Γερμανοτσολιάδων, συνεχιστές των βασανιστών της Χούντας, κοκ. Μόλις βρεθούν απομονωμένοι, οι νεοναζί θα νιώσουν τον συντριπτικό συσχετισμό που υπάρχει σε βάρος τους στην κοινωνία και θα είναι πολύ ευκολότερο να τσακιστούν από την μαζική δράση του αντιφασιστικού κινήματος.
2. Η αποκάλυψη πάει χέρι-χέρι με την προσπάθεια να κόψουμε κάθε δυνατότητα των νεοναζί να σπέρνουν το φασιστικό τους δηλητήριο και να οργανώνουν πυρήνες και νέα μέλη, στις γειτονιές, στα σχολεία και τις σχολές, στους εργατικούς χώρους, στη Βουλή, παντού. Οι νεοναζί δεν έχουν δικαίωμα λόγου, επειδή ακριβώς ο ναζισμός δεν είναι ιδεολογία, είναι έμπρακτο κάλεσμα σε ρατσιστική και φασιστική βία. Υπάρχει η άποψη (και σε πολύ κόσμο που σιχαίνεται τους φασίστες) ότι το σύνθημα «καμία ελευθερία στους εχθρούς της ελευθερίας» είναι αντιδημοκρατικό ή ότι τελικά καταλήγει αντιπαραγωγικό γιατί «μετατρέπει τους φασίστες σε θύματα». Η κουβέντα όμως πρέπει να γίνει πολύ πιο συγκεκριμένη από μια συζήτηση γύρω από την «ελευθερία του λόγου»: χτίσιμο πυρήνα της Χρυσής Αυγής σε μια γειτονιά, άνοιγμα γραφείων σε μια πόλη, δικαίωμα λόγου σε ένα ραδιόφωνο ή μία τηλεόραση συνεπάγονται άμεσα δεκάδες κρούσματα επιθέσεων σε μετανάστες, τρόμο για τους αγωνιστές της Αριστεράς και των κινημάτων και λιγότερο χώρο να οργανώνουν τους αγώνες τους, δυναμίτισμα των αρμονικών σχέσεων των κατοίκων μιας γειτονιάς, και ούτω καθεξής. Οι ρίζες του ναζισμού ξεριζώνονται πολύ ευκολότερα στην αρχή τους, όταν είναι αδύναμες: κάθε καθυστέρηση (και η «δημοκρατική αβροφροσύνη» μόνο καθυστέρηση σημαίνει) μπορεί να αποβεί μοιραία.
3. Αν και το αντιφασιστικό μέτωπο αποτελεί αυτόνομο μέτωπο πάλης, οι φασίστες τρέφονται από την ρατσιστική πολιτική των κυβερνήσεων και την μετατροπή των μεταναστών σε αποδιοπομπαίους τράγους της κρίσης. Γι' αυτό και η αντιφασιστική πάλη χωρίς αντιρατσιστικά επιχειρήματα είναι ανεπαρκής. Η καλύτερη απάντηση στη ρατσιστική βρωμιά κατά των μεταναστών και την εξαθλίωση που έχουν να αντιμετωπίσουν είναι η νομιμοποίηση και η κοινή πάλη όλων των εργαζόμενων, ντόπιων και μεταναστών, ενάντια στην φτώχεια και τα Μνημόνια. Όσοι προτείνουν την υποχώρηση της Αριστεράς στις αντιρατσιστικές της αιχμές για να «συνδεθεί με το λαϊκό αίσθημα», βλάπτουν το αντιφασιστικό μέτωπο. Το ΚΚ Γαλλίας την δεκαετία του '80 ακολούθησε αυτή την πολιτική, βάζοντας τους δημάρχους του να καταστρέφουν με μπουλντόζες καταυλισμούς μεταναστών για να αντιμετωπίσουν δήθεν το «πρόβλημα»: η συνέχεια ήταν η σαρωτική άνοδος του Εθνικού Μετώπου του Λεπέν στις κόκκινες εργατογειτονιές.
4. Για να γίνουν αυτά, χρειάζονται πλατιές αντιφασιστικές επιτροπές δράσης σε κάθε γειτονιά και κάθε χώρο: οι επιτροπές πρέπει να συσπειρώνουν πολιτικά όλα τα κομμάτια της αντιμνημονιακής Αριστεράς, τα εργατικά σωματεία της περιοχής, συλλόγους, νεολαίους από τις σχολές και τα σχολεία, κοκ. Το μέτωπο θα πρέπει να είναι ριζοσπαστικό, να μην επιτρέπει δηλαδή στους νεοναζί να λαϊκίζουν δήθεν αντισυστημικά, την ίδια στιγμή που θα συσπειρώνει όλες τις αντιφασιστικές ευαισθησίες από οποιαδήποτε αφετηρία και αν ξεκινάνε.

Σε συνθήκες κρίσης σαν τη σημερινή, η πάλη ενάντια στον φασισμό δεν μπορεί να είναι μόνο αμυντική. Αν το εργατικό κίνημα και η Αριστερά δεν προσφέρουν μια αντισυστημική-αντικαπιταλιστική απάντηση, η λύση θα έρθει από τα δεξιά. Αυτή είναι η βασική προειδοποίηση αυτών των εκλογών. Ο χρόνος που έχουμε μπροστά μας δεν είναι πια απεριόριστος. Γι' αυτό και δεν πρέπει να αφήσουμε ούτε μια ώρα να πάει χαμένη. ■

Καζάνι που βράζει η Ευρώπη

Ο **Νίκος Λούντος** ξεδιπλώνει το νήμα των πανευρωπαϊκών αγώνων ενάντια στη λιτότητα και βγάζει κρίσιμα συμπεράσματα.

Οι προσπάθειες να περιγραφεί η οικονομική κρίση ως “ελληνικό φαινόμενο” έχουν πλέον χάσει κάθε αξιοπιστία. Μαζί τους όμως τα τελευταία δύο χρόνια συνυπάρχει μια δίδυμη εκτίμηση, που λέει πως η Ελλάδα αποτελεί εξαίρεση, αν όχι για το χαρακτήρα της κρίσης, σίγουρα όμως για το επίπεδο των αγώνων. Είναι βέβαιο πως η ένταση και ο ριζοσπαστισμός του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα βρίσκεται στην εμπροσθοφυλακή του κινήματος όλης της Ευρώπης και γι’ αυτό είμαστε περήφανοι. Όμως, πρέπει να είμαστε επίσης βέβαιοι πως ακριβώς επειδή η οικονομική κρίση δεν κάνει εξαιρέσεις, αντίστοιχες δυναμικές με αυτές της Ελλάδας εξελίσσονται παντού, ακόμα κι αν το σημείο αφετηρίας ή οι ρυθμοί είναι διαφορετικοί.

Η εξέγερση των PIGS...

Η Ισπανία είναι το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα. Όχι μόνο είναι τόσο εμφανείς οι ομοιότητες, αλλά μας δείχνει ότι εκεί που τα πράγματα ίσως μοιάζουν πιο πίσω, η εξέλιξη μπορεί να έρθει με άλματα. Όταν το δεξιό Λαϊκό Κόμμα (PP) κέρδισε τις εκλογές μόλις στα τέλη του περασμένου Νοέμβρη, οι “αγορές” και τα ΜΜΕ πανηγύριζαν ότι επέρχεται η σταθεροποίηση, μιας και υποτίθεται οι λαοί της Ισπανίας είχαν ψηφίσει υπέρ της λιτότητας και υπέρ των περικοπών. Ούτε καν τα αποτελέσματα των εκλογών δεν διάβασαν προσεκτικά. Το εντυπωσιακό 44,5% που κέρδισε το PP ήταν αποτέλεσμα της απώλειας 4 εκατομμυρίων ψήφων για το PSOE (το αδελφό κόμμα του ΠΑΣΟΚ) που βρισκόταν στην κυβέρνηση από το 2004. Η δεξιά πήρε μόλις μισό εκατομμύριο παραπάνω από τις προηγούμενες εκλογές.

Όλη η βιτρίνα της σταθερότητας έσπασε οριστικά στις 29 Μάρτη, τη μέρα που τα συνδικάτα οργάνωσαν γενική απεργία. Τα γρήγορα αντανακλαστικά δεν είναι κάτι που χαρακτηρίζει τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία στην Ισπανία. Η προηγούμενη γενική απεργία είχε οργανωθεί ενάμισυ χρόνο πριν, το Σεπτέμβρη του 2010. Η 29 Μάρτη ήταν πολύ πιο πετυχημένη. Όχι μόνο λόγω της πλειοψηφικής συμμετοχής και των πολύ ψηλών ποσοστών στους σημαντικούς τομείς της οικονομίας. Αλλά γιατί όπως εξηγούν οι σύντροφοι της En Lucha (της αδελφής οργάνωσης του ΣΕΚ): *“Μπήκαν σε κίνηση και οργάνωσαν απεργιακές φρουρές και διαδηλώσεις, ακτιβιστές που δεν είχαν συμμετάσχει ούτε στην απεργία του 2010, ούτε στις επιμέρους απεργίες που προετοίμασαν τη γενική απεργία”.*

Ένα γνωστό μας επιχείρημα που στην Ισπανία όμως είχε πάρει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις είναι ότι οι απεργίες δεν είναι πλέον λειτουργικός τρόπος αγώνα, λόγω της μεγάλης ανεργίας, των ελαστικών σχέσεων εργασίας, της έλλειψης συνδικαλισμού και της ευκολίας που έχουν τα αφεντικά να απολύουν. Η απεργία ήταν μια δυνατή απάντηση σε μια χώρα που η ανεργία είναι υψηλότερη σε σχέση με όλη την Ευρώπη, κοντά στο 25%. Οι σύντροφοι γράφουν: *“Όσον αφορά τη δυσκολία να οργανωθεί απεργία σε τομείς που παραδοσιακά δεν έχουν συνδικαλισμό, ιδιαίτερα στα μικρά εμπορικά καταστήματα, τα νούμερα δείχνουν ότι στην απεργία συμμετείχαν δέκα εκατομμύρια άνθρωποι, περίπου 4-5 φορές περισσότεροι από όσους ανήκουν επισήμως σε κάποιο συνδικάτο”.*

Ιταλία

Το κίνημα στην Ισπανία κατάφερε μέσα σε 100 μέρες διακυβέρνησης της Δεξιάς να πάρει όλη την ενέργεια που είχε συσσωρευτεί από τις καταλήψεις των Αγανακτισμένων στις πλατείες όλης της χώρας και να τη μετασχηματίσει σε γενική απεργία. Με ακόμη πιο εντυπωσιακό ρυθμό εξελίχθηκε η πολιτική φθορά της κυβέρνησης Ραχόι. Στις εκλογές της Ανδαλουσίας που έγιναν λίγες μέρες πριν από την απεργία, το PP έχασε πάνω από 400 χιλιάδες ψήφους σε σχέση με τις πρόσφατες εθνικές εκλογές και δεν κατάφερε να πάρει τον έλεγχο στην αυτόνομη περιφέρεια.

Στην Ιταλία τα πράγματα επίσης εξελίχθηκαν με πρωτοφανείς ρυθμούς. Η κυβέρνηση Μπερλουσκόνι μπορεί να βασανιζόταν για χρόνια από τα σκάνδαλα, αλλά τελικά κατέρρευσε από τις απεργίες και τις κινητοποιήσεις. Μάλιστα κατέρρευσε όχι μόνο από τις πραγματοποιημένες απεργίες αλλά από το φόβο του τι θα σήμαινε το εργατικό κίνημα να ξεδιπλώσει όλη τη δυναμική του. Τα αφεντικά, εγχώρια και ευρωπαϊκά, ασκούσαν κριτική για καιρό στον Μπερλουσκόνι ότι αργεί να προχωρήσει σε σημαντικές επιθέσεις και αφήνει το χρέος να εκτοξεύεται. Ο Μπερλουσκόνι προσπαθούσε να προχωρήσει βήμα βήμα, εξασφαλίζοντας συναίνεση από συνδικαλιστικές ηγεσίες και καταφέρνοντας να κρατάει πολιτικά το πάνω χέρι. Όταν τελικά προχώρησε σε πιο γενικευμένες κινήσεις, όπως η αύξηση της συνταξιοδότησης των γυναικών στον ιδιωτικό τομέα από τα 60 στα 65 ή το ΦΠΑ από 20 στο 21%, δεν άντεξε για πολύ. Η μεγαλύτερη συνομοσπονδία της χώρας, η CGIL, κάλεσε απεργία στις 6 του Σεπτέμβρη, ενώ τις ίδιες μέρες ερχόταν στο φως ιδιωτική συνομιλία του Μπερλουσκόνι που έλεγε πως θέλει να εγκαταλείψει "αυτήν την σκατο-χώρα". Με τις πτήσεις να ακυρώνονται, τη συγκοινωνία παγωμένη, τα νοσοκομεία να αντιμετωπίζουν μόνο τα επείγοντα, η CGIL οργάνωσε ταυτόχρονες απεργιακές συγκεντρώσεις σε 100 πλατείες της Ιταλία. Ακόμα και εκείνη την ώρα, ο Μπερλουσκόνι προσπαθούσε να κάνει βήματα συμβιβασμού επαναφέροντας καταργημένες αργίες.

Η απεργία όμως έγινε η αρχή για ένα κύκλο επιμέρους απεργιών σε διάφορους κλάδους για τουλάχιστον δύο μήνες. Στις 15 Οκτώβρη, μέρα πανευρωπαϊκής δράσης ενάντια στη λιτότητα η συμμετοχή των εργαζόμενων στην Ιταλία ήταν σημαντική. Όμως, όντας Σάββατο, τα συνδικάτα επέλεξαν να διοχετεύσουν την οργή του κόσμου σε περικυκλώσεις κτιρίων και σε διαδηλώσεις και όχι σε απεργίες. Στις 28 του Οκτώβρη υπήρξε ένα νέο σημείο κλιμάκωσης, με την συνομοσπονδία UIL να κηρύττει 8ωρη απεργία και να μένουν κλειστά νοσοκομεία, μουσεία, Πανεπιστήμια και υπηρεσίες. Η αφορμή ήταν οι περιορισμοί που στα δικαιώματα διαπραγμάτευσης των συλλογικών συμβάσεων στους δημόσιους υπάλληλους. Την ώρα που οι δημόσιοι υπάλληλοι προχωρούσαν σε απεργία, 100 χιλιάδες συνταξιούχοι είχαν συγκεντρωθεί στην Πιάτσα ντελ Πόπολο για να αντιπαλέψουν την άνοδο της ηλικίας συνταξιοδότησης από τα 65 στα 67 (μέχρι το 2026 ήταν ο στόχος της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι) και τις χαμηλές συντάξεις.

Το κίνημα μπήκε στο Νοέμβρη με άγριες διαθέσεις. Οι φοιτητές συγκρούονταν με την αστυνομία στις Πανεπιστημιουπόλεις, συνεχίζοντας μια μάχη με μεγάλη διάρκεια. Οι συγκοινωνίες έκαναν 24ωρη απεργία στις 7 Νοέμβρη. Τα συνδικάτα βάσης COBAS κήρυξαν 24ωρη γενική απεργία στις 17 Νοέμβρη. Ακόμα και η συνομοσπονδία CISL που δεν είχε προχωρήσει σε απεργία, άρχισε να απειλεί ότι θα το κάνει αν προχωρούσαν οι "ευέλικτες απολύσεις" του Μπερλουσκόνι. Οι συνθήκες όμως αγρίευαν και από την άλλη πλευρά. Η 31η Οκτώβρη αποδείχθηκε μια ακόμη "μαύρη Δευτέρα" για την ιταλική οικονομία. Οι "αγορές" φάνηκε πως ούτε έδιναν την έγκρισή τους στη μέθοδο Μπερλουσκόνι, ούτε πίστευαν πως μπορεί να αντιμετωπίσει το κίνημα. Το αποτέλεσμα ήταν πως όταν οι COBAS προχώρησαν στην απεργία τους, στις 17 Νοέμβρη, δεν έγινε κόντρα στον Μπερλουσκόνι, αλλά σε έναν νέο πρωθυπουργό, τον Μάριο Μόντι.

Ο Μόντι έστησε μια εντελώς "τεχνοκρατική" κυβέρνηση με στόχο να περάσει ολόκληρο το πακέτο λιτότητας, χωρίς να παρεμβαίνουν οι "δισταγμοί" των κομμάτων. Τον πρώτο δισταγμό που κατάφερε να σπάσει ο Μόντι ήταν των συνδικαλιστικών συνομοσπονδιών να προχωρήσουν σε κοινή απεργία. Στις 12 Δεκέμβρη, η CGIL, η CISL και η UIL, οι οποίες για έξι χρόνια δεν είχαν κάνει το παραμικρό από κοινού, προχώρησαν σε τρίωρη απεργία σε όλη τη χώρα. Οι εργάτες στο μέταλλο, με τη FIAT στην πρώτη γραμμή μετέτρεψαν την απεργία σε 8ωρη. Ακολούθησαν απεργίες στις συγκοινωνίες (15-16 Δεκέμβρη), στο δημόσιο (19 Δεκέμβρη). Στα τέλη του Γενάρη κλιμακώθηκε η μάχη στις μεταφορές, με φορτηγατζήδες και ταξιτζήδες να αποκλείουν ολόκληρες περιοχές. Η FIAT και άλλα εργοστάσια συνέχισαν τις μάχες τους. Μέσα στο Μάρτη, εργοστασιακοί εργάτες προχώρησαν σε αποκλεισμούς δρόμων στην Πίζα και το Τορίνο, ενώ έγινε και κατάληψη στα ναυπηγεία Φινκαντιέρι στη Λιγουρία. Ο Μόντι πέρασε τις πρώτες δέσμες μέτρων, όμως με τη μεγάλη μάχη για την αναθεώρηση του άρθρου 18 (ώστε να διευκολύνονται οι απολύσεις) να βρίσκεται μπροστά, η συζήτηση στα συνδικάτα άναψε. Στα τέλη Απρίλη οι συγκοινωνίες ξαναβγήκαν σε 24ωρη απεργία και η CGIL κάλεσε προειδοποιητικές συγκεντρώσεις. Η προοπτική μια νέας δυνατότερης γενικής απεργίας είναι στην ατζέντα. Το Σάββατο, 2 Ιούνη, τα συνδικάτα έχουν ήδη αποφασίσει να προχωρήσουν σε πανεθνική πανεργατική συγκέντρωση στη Ρώμη, η οποία θα είναι κοινή και για τις τρεις συνομοσπονδίες.

Η Ισπανία και η Ιταλία είναι οι χώρες

Ισπανία

Γαλλία

που τρομοκρατούν την ΕΕ για το τι θα σήμαινε να αναγκαστούν να προσφύγουν στους μηχανισμούς στήριξης. Στην Πορτογαλία, την τρίτη χώρα στη σειρά (μετά την Ελλάδα και την Ιρλανδία) που βρέθηκε στην μέγκενη της Τρόικας, το εργατικό κίνημα δεν σταμάτησε ούτε στιγμή να βγαίνει στην αντεπίθεση. Από τον περασμένο Ιούνη, μετά την κατάρρευση της κυβέρνησης Σόκρατες, πρωθυπουργός είναι ο δεξιός Κοέλιο, με τη στήριξη των δύο κομμάτων της Δεξιάς, αλλά και με την ανοχή του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Το αδελφό κόμμα του ΠΑΣΟΚ στην Πορτογαλία έχει δεσμευτεί ότι θα στηρίζει τη λιτότητα της Δεξιάς, απέχοντας από διάφορες ψηφοφορίες. Στις 100 μέρες της κυβέρνησης Κοέλιο, η CGTP-IN (η μεγαλύτερη συνδικαλιστική συνομοσπονδία, που υποστηρίζεται από το Κομμουνιστικό Κόμμα) προχώρησε σε μαζικές εργατικές συγκεντρώσεις στις μεγάλες πόλεις. Στα τέλη του Οκτώβρη ακολούθησε βδομάδα δράσης σε όλους τους χώρους του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Μέσα στο Νοέμβρη, ακινητοποιήθηκαν τα μέσα μαζικής μεταφοράς από απεργίες, ενώ μαζική διαδήλωση έκαναν και οι δημόσιοι υπάλληλοι. Οι συνομοσπονδίες (και στην Πορτογαλία είναι διασπασμένο από την κορυφή το συνδικαλιστικό κίνημα) μέσα από αυτούς τους αγώνες άρχισαν να συντονίζονται και έφτασαν σε γενική απεργία από κοινού, στις 24 Νοέμβρη. Τη μέρα της απεργίας πάγωσαν όλα στη χώρα με πάνω από τρία εκατομμύρια εργάτες και εργάτριες να παίρνουν μέρος. Όπως περιγράφαμε στην Εργατική Αλληλεγγύη εκείνες τις μέρες: *"Στα αεροδρόμια ακυρώθηκαν όλες οι διεθνείς πτήσεις, ενώ έγιναν ελάχιστες εγχώριες μόνο για τα νησιά. Το μετρό παρέμεινε κλειστό. Ελάχιστα λεωφορεία κινήθηκαν, μόνο με προσωπικό ασφαλείας. Κανένα πλοίο από τα 70 που αναμένονταν δεν έπιασε λιμάνι. Άλλα κατευθύνθηκαν στην Ισπανία, άλλα έμειναν στα ανοιχτά. Τα σκουπίδια δεν μαζεύτηκαν, τα σχολεία ήταν κλειστά, και στα νοσοκομεία εξυπηρετούνταν μόνο τα επείγοντα"*. Στις 22 Μάρτη, όταν η Τρόικα έκανε την τακτική της επίσκεψη στην Πορτογαλία, τα συνδικάτα την υποδέχτηκαν ξανά με γενική απεργία.

...και όχι μόνο

Η Γαλλία είναι η μόνη χώρα που μπαίνει συχνά στην ίδια μοίρα με την Ελλάδα, όσον αφορά το επίπεδο του κινήματος. Και όντως το εργατικό κίνημα στη Γαλλία είχε ήδη πίσω του μια σειρά μεγάλες μάχες και επιτυχίες, πριν φτάσουμε στο ξέσπασμα της κρίσης, από τις εξεγέρσεις στα προάστια μέχρι τους αγώνες των φοιτητών ενάντια στην ελαστική εργασία. Το τελευταίο κύμα γενικευμένων αγώνων που συγκέντρωσε τα φώτα της δημοσιότητας διεθνώς ήταν αυτό στα τέλη του 2010, ενάντια στη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού. Ο Σαρκοζί αποφάσισε να παίρνουν πλήρη σύνταξη μόνο όσοι δουλεύουν ως τα 67 χρόνια. Εκατομμύρια εργάτες πήραν μέρος και στις απεργίες και στις ταυτόχρονες διαδηλώσεις που οργάνωναν τα συνδικάτα. Την ίδια στιγμή όμως, ξέσπαγαν απεργίες διαρκείας στο σιδηρόδρομο και στα διυλιστήρια. Στη μάχη μπήκαν και οι φοιτητές και οι μαθητές που ξεχύθηκαν στους δρόμους με συνθήματα υπέρ των απεργών και σε υπεράσπιση των συντάξεων. Η μάχη στα διυλιστήρια μπήκε ουσιαστικά και συμβολικά στο κέντρο της προσοχής. Οι εργάτες είχαν καταλάβει διυλιστήρια, οργανώνοντας απεργιακές φρουρές. Συμπαραστάτες, κάτοικοι και άλλοι συνδικαλιστές έρχονταν για να πυκνώσουν τις γραμμές τους. Ο Σαρκοζί έβαλε στο στόχαστρο τα διυλιστήρια λέγοντας πως θα στείλει τα ΜΑΤ να "καθαρίσουν τους δρόμους". Τις πρώτες συγκρούσεις τα γαλλικά ΜΑΤ τις έδωσαν με τους μαθητές που έστηναν οδοφράγματα στους δρόμους κόντρα στην αστυνομία. Μαθητές που διαδήλωναν τραυματίστηκαν σοβαρά από πλαστικές σφαίρες.

Το κύμα αυτό δεν ήταν στιγμιαίο. Είχε αναπτυχθεί μέσα από μήνες αγώνων από επιμέρους συνδικάτα αλλά και τις συνομοσπονδίες. Οι συνδικαλιστές για καιρό έλεγαν πως το κλίμα δεν είναι έτοιμο και γι'αυτό δίσταζαν να προχωρήσουν σε κάλεσμα για γενίκευση της μάχης. Η μαχητικότητα, ιδιαίτερα στα διυλιστήρια, απέδειξε πως έπεσαν έξω. Ίσα ίσα που όσο πιο πολύ η μάχη έπαιρνε χαρακτήρα πολέμου, τόσο περισσότε-

ρο πείσμωναν οι εργάτες. Οι οδηγοί φορτηγών βγήκαν σε απεργία ενάντια στην προσπάθεια να χρησιμοποιηθούν σαν απεργοσπαστικός μηχανισμός. Ένα μέλος της CGT στην πετρελαιοβιομηχανία δήλωνε εκείνες τις μέρες: «*Βρισκόμαστε στην πρώτη γραμμή των απεργιών και είμαστε περήφανοι γι'αυτό. Ξέρουμε ότι όλος ο κόσμος έχει τα μάτια του στραμμένα σε μας. Ομως, οι απεργοί στην πετρελαιοβιομηχανία, στον σιδηρόδομο και αλλού χρειάζεται να δουν ότι το κίνημα απλώνεται. Αυτό θέλουμε να δούμε από τις ηγεσίες των συνδικάτων που μέχρι τώρα καθυστέρησαν πολύ να δώσουν το σύνθημα για κλιμάκωση. Ελπίζω ότι αυτή τη βδομάδα θα καλέσουν σε γενική απεργία τους πάντες*».

Αυτό το κάλεσμα δεν ήρθε ποτέ. Η συνδικαλιστική ηγεσία, με καθαρή δήλωση του Μπερνάρ Τιμπό, του επικεφαλής της CGT, το θεώρησε "πολύ αφηρημένο". Η ηγεσία της CGT εκτιμούσε ότι αν προχωρήσει σε κατά μέτωπον επίθεση στον Σαρκοζί, θα χάσει δυνάμεις. Αντίθετα επένδυε σε μια λογική αγώνων που θα φθείρουν τη Δεξιά, η οποία θα έπεφτε σαν ώριμο φρούτο. Έτσι ολόκληρο το 2011 τα μεγάλα συνδικάτα στη Γαλλία δεν πήραν πρωτοβουλιές κλιμάκωσης, από φόβο μην τους προκύψει πάλι κάτι αντίστοιχο με τα διυλιστήρια. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν συνεχίστηκαν οι αγώνες. Οι εργάτες στις μεταφορές, οι εκπαιδευτικοί, οι εργαζόμενοι της Air France, αλλά και οι ίδιοι οι εργάτες στα διυλιστήρια συνέχισαν να οργανώνουν και να απεργούν. Στα διυλιστήρια αλλά και στα καράβια, οι εργάτες συνέχισαν να δίνουν ακόμη και συγκρούσεις σώμα με σώμα με την αστυνομία του Σαρκοζί ολόκληρη τη χρονιά. Επιμέρους μάχες στον ιδιωτικό τομέα, σε εργοστάσια που έκλειναν ή απέλυαν (μεταλλουργία, υφαντουργία, τρόφιμα) αλλά καταλήφθηκαν από τους εργαζόμενους και σε πολλές περιπτώσεις κατάφεραν να σώσουν τις δουλειές τους, μπορεί να μην έφταναν ως μεγάλες ειδήσεις. Αλλά από την ελληνική εμπειρία όμως ξέρουμε πόσο σημαντικοί είναι για τη συνείδηση και τη μαχητικότητα της εργατικής τάξης τέτοιοι αγώνες.

Χιλιάδες φοιτητές βγήκαν στους δρόμους του Λονδίνου την περασμένη Τετάρτη ενάντια στις επιθέσεις της συγκυβέρνησης Συντηρητικών - Φιλελεύθερων στην εκπαίδευση. Η συμμετοχή και η μαχητικότητα των φοιτητών ήταν μια έκπληξη ακόμα και για τους πιο αισιόδοξους.

Οι εξελίξεις στο εργατικό κίνημα της Βρετανίας δείχνουν ότι κινούνται ακόμα και αυτοί που θεωρούνται κοιμισμένοι γίγαντες. Και όταν κάτι τέτοιο γίνεται, τα αποτελέσματα είναι απροσδόκητα. Η απεργία στις 30 Νοέμβρη υπολογίζεται ότι ήταν η μεγαλύτερη από την ιστορική

Το βασικό χαρακτηριστικό της σημερινής επανεμφάνισης της Αριστεράς είναι ότι έρχεται σαν δύναμη ενός ανερχόμενου εργατικού κινήματος

απεργία του 1926. Απήργησαν 2,5 εκατομμύρια εργάτες. Οι διαδηλώσεις αθροιστικά έφτασαν το μισό εκατομμύριο. Δεν ήταν μια τυπική απεργία, αλλά για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια οργανώθηκαν συντονισμένες απεργιακές φρουρές με τη γνώση ότι η κυβέρνηση είχε επιλέξει να επιτεθεί ολομέτωπα απέναντι στους απεργούς που "ταλαιπωρούν" την οικονομία και τη χώρα.

Και στη Βρετανία, κάθε άλλο παρά για στιγμιαίο ξέσπασμα ήταν η απεργία του Νοέμβρη. Είχε προηγηθεί επίμονη προσπάθεια για να δημιουργηθεί το κλίμα, να έρθουν στο προσκήνιο οι μαχητικές παραδόσεις και να καταλάβει τις δυνάμεις της η εργατική τάξη. Η απεργία στο δημόσιο τομέα τον Ιούλη του 2011 ήταν σταθμός σε αυτή την πορεία. Με τις ηγεσίες των συνδικάτων στη Βρετανία να στέκονται παραδοσιακά αντίθετες σε οποιονδήποτε συντονισμό μεταξύ των κλάδων, και με το συνδικαλιστικό κίνημα να στραγγαλίζεται από πολύ γραφειοκρατικές διαδικασίες (ατομική επιστολική ψήφος για να μπορέσει να προταθεί και στη συνέχεια με πλειοψηφία να εγκριθεί απεργία σε κάθε ξεχωριστό τμήμα συνδικάτου), το γεγονός ότι βγήκαν σε κοινή απεργία εκπαιδευτικοί, υπάλληλοι σε υπουργεία και οργανισμούς, μαζί με εργάτες των δήμων ήταν ένα τεράστιο βήμα μπροστά. Στις 10 Μάη του 2012, η συγκυβέρνηση των Τόριδων με τους Φιλελεύθερους ξαναβρήκε μπροστά της τους δημόσιους υπάλληλους που κατέβηκαν σε απεργία. Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο για το τι σημαίνει πως οι αγώνες δεν εξελίσσονται σαν στιγμιότυπα είναι ότι από τότε που το συνδικάτο Unison (των δημόσιων υπάλληλων) αποφάσισε να συμμετάσχει στην απεργία του Νοέμβρη, οι αιτήσεις για νέα μέλη που θέλουν να συνδικαλιστούν έχουν αυξηθεί κατά 126%.

Το Βέλγιο μάς δίνει ένα παράδειγμα για το ότι οι μαχητικοί αγώνες δεν διαχωρίζουν ανάμεσα σε Βορρά και Νότο. Σε μια χώρα με τεράστιο δημόσιο χρέος και σε μέρες που ακόμη δεν είχε σχηματιστεί κυβέρνηση, η γενική απεργία που οργανώθηκε στις 30 του Γενάρη ήταν πολύ πετυχημένη, αγγίζοντας το 100% σε πολλά σημεία. Από τη Volvo και την Audi μέχρι τα αεροδρόμια και τον δημόσιο τομέα, η συμμετοχή στην απεργία που καλέστηκε και από τις τρεις μεγάλες συνομοσπονδίες ήταν εντυπωσιακή. Ενώ όλοι ασχολούνταν με τις κόντρες μεταξύ Βαλόνων και Φλαμανδών για τις μοιρασιές των υπουργείων και την πιθανή διάσπαση της χώρας, οι εργάτες στις Βρυξέλες έκαναν μια μαζική κοινή απεργιακή συγκέντρωση.

Θα μπορούσε να προσθέσει κανείς επιπλέον περιγραφές από τις υπόλοιπες χώρες, είτε την Ιρλανδία είτε ακόμη και

Βρετανία

την Γερμανία, όπου η αντίσταση στη λιτότητα θα φτάσει στα μέσα Μάη στη φωλιά των αρχιτραπεζιτών, με το κίνημα Blockupy που θα περικυκλώσει τις τράπεζες στη Φρανκφούρτη.

Όμως αξίζει να βγάλουμε κάποια γενικά συμπεράσματα.

Μια κρίση πολυεπίπεδη

Το πρώτο είναι ότι η εκτίμηση πως πάνω στο υπόβαθρο της οικονομικής κρίσης, εξελίσσεται ταυτόχρονα μια πολιτική κρίση, μια κρίση ιδεολογική και μια κρίση θεσμών, δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αλλά στοιχεία της βλέπουμε σε όλη την Ευρώπη.

Δεν είναι συνηθισμένη κατάσταση να κυβερνάνε "τεχνοκράτες" στην Ιταλία, ούτε να δίνουν στήριξη στη Δεξιά οι Σοσιαλιστές στην Πορτογαλία. Δεν είναι συνηθισμένο επίσης, οι εργατικοί αγώνες να ξεσπάνε με το καλημέρα ακόμη και απέναντι σε φαινομενικά παντοδύναμες κυβερνήσεις όπως της Βρετανίας ή της Ισπανίας. Αν τα κόμματα της Σοσιαλδημοκρατίας έφαγαν τα μούτρα τους προσπαθώντας να ισορροπήσουν απέναντι στις υποσχέσεις τους, την εργατική τους βάση και τις πιέσεις της καπιταλιστικής κρίσης, τα κόμματα της Δεξιάς αποδεικνύονται εξίσου ανίκανα να πειθαρχήσουν τα κινήματα. Η πρόσφατη κατάρρευση της κυβέρνησης της Ολλανδίας δείχνουν ότι η πολιτική κρίση αφορά και τις χώρες στις οποίες οι αγορές δίνουν ΑΑΑ. Το δημοψήφισμα που έχουμε μπροστά μας στην Ιρλανδία θα είναι μια σημαντική στιγμή σε αυτό τον κύκλο πολιτικής αποσταθεροποίησης.

Η αδυναμία των από πάνω να κυβερνήσουν "όπως παλιά" έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για πρωτοφανή φαινόμενα. Τα κινήματα των Αγανακτισμένων που γέμισαν πλατείες από το Λονδίνο μέχρι την Βαρκελώνη και την Αθήνα είναι προϊόν αυτής της διπλής διαδικασίας: ριζοσπαστικοποίηση στο δικό μας στρατόπεδο, παράλυση στους αντιπάλους. Πρόκειται για μια διαδικασία που βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με το εργατικό κίνημα. Οι μάχες του εργατικού κινήματος, οι κόντρες με το νεοφιλελευθερισμό και με τον πόλεμο την περασμένη δεκαετία έχουν διαμορφώσει μια γενιά που ψάχνει τρόπους να συγκρουστεί με το σύστημα. Αυτή η δύναμη επιστρέφει στο εργατικό κίνημα, όταν αυτό παίρνει τις πρωτοβουλίες και δείχνει ότι θέλει να πάει τη μάχη ως το τέλος. Η ταχύτητα με την οποία απλώθηκε το μήνυμα της πλατείας Ταχρίρ στην Ευρώπη είναι αποκαλυπτική για το πόσο εύφορο είναι το κλίμα και στη νεολαία και στους εργαζόμενους για επαναστατικές απαντήσεις. Ο κόσμος που γέμισε τις πλατείες το έκανε με την εκτίμηση ότι κάνει κάτι πιο προχωρημένο από ό,τι έκαναν μέχρι τώρα τα συνδικάτα. Η περίπτωση της Ισπανίας, όπως και αυτή της Ελλάδας δείχνουν ότι κινήματα που σε ένα πρώτο επίπεδο έμοιαζαν ή αυτοπαρουσιάζονταν ως αντιθετικά ως προς τον οργανωμένο συνδικαλισμό, προσανατόλιστηκαν προς το εργατικό κίνημα όταν έγινε ξεκάθαρο πού εξελίσσεται η σύγκρουση. Μ'αυτήν την έννοια, το σύνθημα "Είμαστε όλοι Έλληνες" που ακούστηκε στην Ευρώπη είναι σημαντικό από δύο πλευρές. Δείχνει τη διάθεση για κλιμάκωση, αλλά και το πόσο ο δρόμος του εργατικού κινήματος, οι απεργίες, οι καταλήψεις και ο εργατικός έλεγχος μπορούν να λειτουργήσουν ως φάρος.

Στη Βρετανία η σχέση αυτή εκφράστηκε κυρίως μέσα από τη μάχη του φοιτητικού κινήματος. Οι συγκρούσεις των φοιτητών με την αστυνομία επανέφεραν την πολιτική του πεζοδρομίου και αποκάλυψαν την κρίση νομιμοποίησης όλων

Γερμανία

των μεγάλων κομμάτων. Η εξέγερση στις φτωχογειτονιές αγγλικών πόλεων τον περασμένο Αύγουστο ήταν καμπανάκι κινδύνου για τους καπιταλιστές όλης της Ευρώπης. Αν η βρετανική άρχουσα τάξη δεν έχει έλεγχο πάνω στη νεολαία της, πώς μπορεί να απαιτούν κάτι τέτοιο για την άνεργη και άγρια νεολαία της Βαρκελώνης και της Αθήνας;

Η επανεμφάνιση της Αριστεράς

Μια σημαντική εξέλιξη πάνω στο υπόβαθρο της πολιτικής κρίσης είναι η επανεμφάνιση της Αριστεράς, ακόμη και σε χώρες που είχε μπει το περιθώριο. Μάλιστα σε αυτό το επίπεδο, υπάρχουν παραδείγματα που η πολιτική έκφραση της σύγκρουσης με τη λιτότητα προηγείται των πολύ μεγάλων αγώνων και άλλα όπου έπεται. Οι εκλογές στην Ανδαλουσία, που αναφέραμε, εκτός από την αποτυχία της Δεξιάς, είχαν σαν χαρακτηριστικό την άνοδο της Ενωμένης Αριστεράς, κάτι που εκφράστηκε και στις εθνικές εκλογές της Ισπανίας. Στην Ολλανδία έχουμε την δημοσκοπική μέχρι τώρα αλλά εκρηκτική άνοδο του Σοσιαλιστικού Κόμματος (έχει τις ρίζες του στην επαναστατική Αριστερά αλλά ανήκει στο Ευρωπαϊκό Κόμμα της Αριστεράς). Αν το φαινόμενο Μελανσόν στην Γαλλία είναι πιο ευεξήγητο χάρη στους αγώνες, η εκδίκηση που πήρε ο Τζορτζ Γκάλογουεϊ επανεκλεγόμενος βουλευτής στη Βρετανία, σε συνδυασμό με τα καλά αποτελέσματα που είχαν πολλοί αριστεροί υποψήφιοι στις τοπικές εκλογές, μοιάζουν να έχουν πέσει από τον ουρανό. Στη Γερμανία η Die Linke (Αριστερά) συνεχίζει να αποτελεί πόλο του πολιτικού σκηνικού, παρότι οι επιτυχίες των Πράσινων και των Πειρατών είναι για την Αριστερά δεν αρκεί ούτε η γενική επίκληση στην ενότητα, ούτε η σιγουριά ότι καλύπτει ένα πολιτικό κενό.

Η επιστροφή της Αριστεράς πραγματοποιείται με πολύ πιο προχωρημένους όρους σε σχέση με τα μέσα της δεκαετίας του '90 όταν ξαναϋπήρξε ένα τέτοιο κύμα. Πρώτον είναι πλέον φανερό ότι ο "αντινεοφιλελευθερισμός" δεν φτάνει. Σε όλες τις χώρες μπαίνει η πίεση πάνω στην Αριστερά να απαντήσει στην καρδιά του προβλήματος, όχι απλά στον τρόπο διαχείρισης, αλλά πάνω στην ουσία ότι ο καπιταλισμός σαν σύστημα δεν λειτουργεί. Η σοσιαλδημοκρατία είναι πλέον πολύ πιο αδύναμη, έχει αποδεχθεί ολόκληρη την ατζέντα της Δεξιάς και δεν είναι σε θέση να σπείρει αυταπάτες. Η Αριστερά που δέθηκε στο άρμα της σοσιαλδημοκρατίας καταβαραθρώθηκε. Τώρα βγαίνει στην επιφάνεια εκεί που κάνει μικρά ή μεγάλα βήματα προς την αμφισβήτηση του συστήματος.

Το βασικό χαρακτηριστικό της σημερινής επανεμφάνισης της Αριστεράς είναι ότι έρχεται σαν δύναμη ενός ανερχόμενου εργατικού κινήματος. Αυτό είναι ένα κομβικό δεδομένο για τα ερωτήματα στρατηγικής που είναι πιο ανοιχτά από ποτέ. Το εργατικό κίνημα κάνει μεγάλα βήματα σε όλες τις χώρες και όπως πάντα οι μεγάλες αλλαγές δεν είναι ομοιογενείς. Στη Γαλλία υπήρχε ο κόσμος που καταλάβαινε πως οι απεργίες στα διυλιστήρια πρέπει να μετατραπούν σε κέντρο και να οργανωθεί γενική απεργία διαρκείας για να πέσει ο Σαρκοζί. Υπήρχαν και οι φωνές της "λογικής" που επικράτησαν. Στην Ισπανία οι ηγεσίες των συνδικάτων τώρα προσανατολίζονται σε εκκλήσεις για δημοψηφίσματα αντί για κλιμάκωση των απεργιών. Στην Ιταλία, μόλις το περασμένο καλοκαίρι τα συνδικάτα είχαν προχωρήσει σε συναίνεση με τον Μπερλουσκόνι, και, μόνο κάτω από την πίεση των πιο προχωρημένων κλάδων (αλλά και της ΕΕ), η συναίνεση ξεχάστηκε.

Η Αριστερά που ελπίζει πως θα αξιοποιήσει την πολιτική κρίση και την άνοδο του εργατικού κινήματος για να αυξήσει τα ποσοστά της βλέπει ανάποδα το φιλμ των εξελίξεων. Τα όρια της εκλογικής επιτυχίας του Μελανσόν στη Γαλλία δείχνουν πού μπορούν να οδηγήσουν αυτές οι λογικές. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά πιέστηκε αφόρητα, εισπράττοντας λάσπη για το "σεκτάρισμό" της. Ολόκληρα τμήματα του NPA (του Νέου Αντικαπιταλιστικού Κόμματος) στήριξαν τον Μέτωπο του Μελανσόν ή αποχώρησαν εντελώς από το NPA. Η "καλή πρόθεση" ήταν ότι ο Μελανσόν θα μπορούσε να περάσει στο δεύτερο γύρο. Τελικά, ούτε ο Μελανσόν τα κατάφερε και τα γεγονότα άφησαν πίσω τους μια πιο αδύναμη επαναστατική Αριστερά.

Πουθενά οι εξελίξεις στο εργατικό κίνημα δεν ήρθαν αυτόματα, ούτε ήρθαν από πρωτοβουλία της ηγεσίας των συνδικάτων. Στη Βρετανία χρειάστηκαν σκληρές συγκρούσεις για να βγει η απεργία στο Δημόσιο, όχι μόνο κόντρα στη γραφειοκρατία, αλλά και σε τμήματα του κινήματος που δήλωναν φόβο να προχωρήσουν "ακάλυπτα". Οι μειοψηφίες της εργατικής τάξης που δημιουργούν μαχητικά παραδείγματα είναι που συνεχίζουν να τραβάνε ολόκληρο το τρένο προς τα εμπρός. Μπροστά μας, η ένταση της κρίσης θα αυξήσει τις πιέσεις και προς τις δύο κατευθύνσεις, και προς την υποταγή και προς τη ριζοσπαστικοποίηση. Τα διλήμματα για το ευρώ που μπαίνουν πάνω στην Αριστερά είναι ένας συγκεκριμένος και χαρακτηριστικός τρόπος με τον οποίο προσπαθούν να την κρατήσουν στο στρατόπεδο των υποστηρικτών της σταθερότητας του συστήματος. Γι'αυτό η ανεξαρτησία της αντικαπιταλιστικής αριστεράς είναι απαραίτητος και αδιαπραγμάτευτος όρος για τη συνέχεια. Το εργατικό κίνημα σε όλη την Ευρώπη γίνεται το νέο φάντασμα που στοιχειώνει τον καπιταλισμό. Χρειάζεται απαραίτητα μια Αριστερά που δεν θα το βλέπει σαν δυνητικούς ψηφοφόρους, αλλά σαν δύναμη που μπορεί να απελευθερώσει τον εαυτό της και ταυτόχρονα ολόκληρη την κοινωνία από τον ζουρλομανδύα του καπιταλισμού. ■

Κρίση στην καρδιά του ευρώ

Ο τραπεζικός πυρετός στην Ισπανία αποτελεί τον νέο κρίκο της κρίσης της ΕΕ. Ο Σωτήρης Κοντογιάννης επιχειρηματολογεί γιατί η αντιμετώπισή της θα χρειαστεί κάτι πολύ περισσότερο από την εκλογή του Ολάντ.

"Οι προλετάριοι πέφτουν, τα μερίσματα ανεβαίνουν", έγραφε, σε μια από τις διάσημες φράσεις της που έχουν μείνει στην ιστορία, πριν από 100 περίπου χρόνια, η Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Στις 6 Μάη, η Ιστορία πήρε μια μικρή εκδίκηση: η ραγδαία άνοδος της Αριστεράς στις ελληνικές εκλογές έλουσε με κρύο ιδρώτα τις "αγορές". Στην Αθήνα το Χρηματιστήριο έκλεισε τη Δευτέρα 7% κάτω, καθώς οι επενδυτές έτρεχαν αλλόφρονες να ξεφορτωθούν τις μετοχές τους όσο-όσο. Και το ξεπούλημα δεν περιορίστηκε στην Αθήνα: το Ευρώ έσπασε τη Δευτέρα το "όριο" του 1.3, τα επιτόκια των Ισπανικών δεκαετών ομολόγων ξεπέρασαν το 6% και οι ασιατικές αγορές έπεσαν στα χαμηλότερα επίπεδα του έτους. *"Ο δείκτης FTSE All-World"*, ένας δείκτης που παρακολουθεί τα σκαμπανεβάσματα των μεγαλύτερων χρηματιστηρίων όλου του κόσμου, έγραφε την Τετάρτη (9/5) η εφημερίδα Financial Times, *"χάνει, ύστερα από μια άθλια ημέρα στην Ασία, 0.6 τοις εκατό. Ο FTSE Asia Pacific (ένας δείκτης των αγορών της Ασίας και του Ειρηνικού) καταβαραθρώθηκε, με απώλειες 1.2 τοις εκατό, στο χαμηλότερο σημείο εδώ και τέσσερις μήνες καθώς οι εξαγωγείς με μεγάλη έκθεση στην Ευρώπη έχασαν έδαφος".*

Από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η σημερινή κρίση, κυβερνήσεις, άρχουσες τάξεις και διεθνείς οργανισμοί έχουν καρφώσει το πηδάλιο στην κατεύθυνση "λιτότητα". Τον Μάρτιο η μέση ανεργία στην Ευρωζώνη έφτασε, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat, στο 10.9%, ένα αρνητικό ρεκόρ δεκαπενταετίας – και αυτό παρά την αύξηση της απασχόλησης στην Γερμανία. Στην Ισπανία, την Ελλάδα και τις άλλες χώρες του "χρεοκοπημένου" νότου, ένας στους δυο νέους αδυνατεί να βρει δουλειά.

Για τα επιτελεία της άρχουσας τάξης, όμως, καμιά θυσία (δική μας, όχι δική τους εννοείται) δεν θεωρείται υπερβολική μπροστά στο "ιερό" στόχο: την διάσωση του τραπεζικού συστήματος. Το μόνο που τους τρομάζει είναι η αντίσταση – αυτό που κατέγραψαν, δηλαδή, τόσο ηχηρά οι ελληνικές εκλογές. Οι προλετάριοι ανεβαίνουν, τα μερίσματα πέφτουν.

Ισπανία 2012 - Ελλάδα 2010

Μπορεί τα κύματα του τρόμου για τις "αγορές" να έρχονται σήμερα από την Αθήνα, όλοι όμως ξέρουν πολύ καλά ότι η Ελλάδα δεν είναι εξαίρεση. Είμαστε απλά η κορυφή του παγόβουνου. Η Ελλάδα είναι, κατ' αρχήν, οικονομικά η κορυφή του παγόβουνου. Στην Ισπανία παίζεται αυτές τις μέρες ξανά το παιχνίδι που παίχτηκε εδώ πριν από δυο χρόνια: το τραπεζικό σύστημα καταρρέει, οι "επενδυτές" εγκαταλείπουν τη χώρα, οι κερδοσκόποι εκβιάζουν απαιτώντας ολοένα και μεγαλύτερα επιτόκια για να συνεχίσουν να χρηματοδοτούν τα ελλείμματα και η "διεθνής κοινότητα" κρατάει την αναπνοή της. Η Ισπανία είναι η τέταρτη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης. Η "διάσωσή" της, αν ακολουθήσει τελικά τον ελληνικό δρόμο δεν θα είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Και αυτή τη στιγμή τίποτα δεν δείχνει ότι θα μπορέσει να τον αποφύγει.

Το τελευταίο επεισόδιο στο ισπανικό δράμα ονομάζεται Bankia. Την Δευτέρα 7 Μάη ο πρόεδρος της Bankia, ο Ροντρίγκο Ράτο, έδωσε τελικά την παραίτησή του. Δυο μέρες αργότερα η κυβέρνηση του Μαριάνο Ραχόι, μια δεξιά κυβέρνηση που έχει τον νεοφιλελευθερισμό και τις ιδιωτικοποιήσεις στη σημαία της, προχώρησε στο αδιανόητο: την κρατικοποίησε (ή για την ακρίβεια την μισοκρατικοποίησε, εξαγοράζοντας, με την μετατροπή της παλιάς βοήθειας σε κοινές μετοχές, το 47% της τράπεζας). Οι εφημερίδες της δεξιάς που βγάζουν αφρούς κάθε φορά που κάποιος συνδικαλιστής τολμάει να αμφισβητήσει τον ιερό θεσμό της ιδιωτικής οικονομίας δεν έβγαλαν άχνα: η αίτηση, άλλωστε, για την κρατικοποίηση ήρθε από την BFA, τον κύριο μέτοχο (μέχρι τώρα) της Bankia.

Η Bankia είναι η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα της Ισπανίας. Το 10% των ιδιωτικών αποταμιεύσεων είναι κατατεθει-

Γενική απεργία Μάρτης 2012

Ισπανία

μένες σε αυτήν. Η Bankia δημιουργήθηκε πριν από ένα μόλις χρόνο με την συγχώνευση πολλών μικρότερων τοπικών τραπεζών. Οι εφημερίδες την παρουσίαζαν τότε σαν το μοντέλο που θα έδινε λύσεις στα προβλήματα του τραπεζικού τομέα. *"Η Bankia"*, γράφει η Financial Times, *"κατάφερε πέρσι κάτι που σχεδόν καμιά άλλη επιχείρηση στην Ευρώπη δεν θα μπορούσε να κάνει – πούλησε, την πρώτη μέρα της εισαγωγής της στο χρηματιστήριο της Μαδρίτης, εξασφαλίζοντας 3.3 δις Ευρώ στο μέσο της χειρότερης κρίσης της ευρωπαϊκής ηπείρου"*. Το μοντέλο είχε τεράστια απήχηση: εδώ στην Ελλάδα είχαμε, λίγο αργότερα, τον "αρραβώνα" της Eurobank του Λάτση με την Alpha Bank του Κωστόπουλου – και με κουμπάρο τον Εμίρη του Κατάρ. Η επιτυχία της νέας τράπεζας, άλλωστε, ήταν εξασφαλισμένη: την διοίκησή της ανέλαβε, ο Ροντρίγκο Ράτο, ένας τραπεζίτης διεθνούς κύρους και προκάτοχος του (κακόφημου, βέβαια, σήμερα) Ντομινίκ Στρος Καν στο τιμόνι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Σήμερα, ένα χρόνο μετά, τα 3.3 δις έχουν κάνει φτερά, οι μετοχές στο χρηματιστήριο έχουν χάσει σχεδόν το μισό της αξίας τους και η Bankia καταφεύγει στην κυβέρνηση για να την σώσει – με κρατικοποίηση. Όσο για το μοντέλο, *"στις 22 Μαΐου"*, αντιγράφουμε από Τα Νέα, *"θα συγκληθεί η επαναληπτική έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων της Alpha Bank για την παύση των εργασιών και της διαδικασίας συγχώνευσης με την Eurobank"*. Ο αρραβώνας κλείνει με διαζύγιο.

"Η καλή μέρα φαίνεται από το πρωί", λέει η παροιμία. Το ίδιο και η κακιά. Και η μέρα, είναι αλήθεια, είχε ξεκινήσει άσχημα για την Bankia και τον Ράτο κυριολεκτικά από τα ξημερώματα.

Αυτή η βαθιά, δομική κρίση του καπιταλισμού δεν μπορεί να καταπολεμηθεί με "γενόσημα"

"Τον περασμένο Ιούλη η Bankia οργάνωσε μια τελετή στο πολυτελές, μαρμάρινο, μέγαρο του Χρηματιστηρίου της Μαδρίτης, για να γιορτάσει την πρώτη μέρα της διαπραγμάτευσης των νέο-εισηγμένων της μετοχών. Την ώρα που ο Ροντρίγκο Ράτο προσήλθε στο πόντιουμ για την πανηγυρική του ομιλία, μια γιγαντοοθόνη δίπλα του πρόβαλε τις τιμές των μετοχών, στις πρώτες στιγμές των αγοροπωλησιών τους. Μπροστά τα μάτια του συγκεντρωμένου πλήθους των επενδυτών, εκπροσώπων των μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι μετοχές άρχισαν να πέφτουν κατακόρυφα. Η οθόνη σβήστηκε βιαστικά..." (Financial Times, 7.5.2012).

Ο μεγάλος ασθενής της Ισπανίας είναι το τραπεζικό της σύστημα. Την εποχή των παχιών αγελάδων οι τραπεζίτες έριξαν δεκάδες δισεκατομμύρια στον "ελπιδοφόρο" κατασκευαστικό τομέα της Ισπανίας. Το αποτέλεσμα ήταν μια τεράστια φούσκα, στηριγμένη σε ένα δυσθεώρητο "τοξικό" χρέος – σαν αυτό ακριβώς που πυροδότησε την κρίση στις ΗΠΑ το 2007. *"Μια έρευνα... του Κέντρου Ευρωπαϊκών Πολιτικών Μελετών"*, μετέδιδε στις αρχές του Μάη το Πρακτορείο Ρόιτερς, *"εκτιμάει ότι το συνολικό ποσό που κρέμεται πάνω από τον τομέα των κατασκευών και της γης της Ισπανίας είναι πάνω από 380 δισεκατομμύρια Ευρώ – ένα ποσό που αντιστοιχεί στο 37% του ΑΕΠ της Ισπανίας"*.

Το ερώτημα δεν είναι "αν", αλλά "πότε" λένε οι οικονομολόγοι θα αναγκαστεί η Ισπανία να ζητήσει την βοήθεια των ευρωπαϊκών μηχανισμών διάσωσης. Και όταν έρθει αυτή η στιγμή, είναι βέβαιο ότι οι μηχανισμοί είναι πολύ αδύναμοι για να σηκώσουν το βάρος αυτής της διάσωσης. Όσο για τα μέτρα που θα απαιτηθούν για να στηριχτεί αυτή η "διάσωση" κανένας δεν έχει πια (ιδιαίτερα μετά τις 6 Μάη) ότι μπορεί να βρεθεί κυβέρνηση ικανή να τα επιβάλλει.

Γενόσημα

Δυο χρόνια μετά την "διάσωση" της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας, οι ελπίδες της άρχουσας τάξης ότι θα μπορούσαν να σταματήσουν τον κατήφορο έχουν πια διαψευστεί οριστικά. Και οι δεύτερες σκέψεις έχουν αρχίσει να καταλαμβάνουν ακόμα και τα πιο σκληρά από τα γεράκια του νεοφιλελευθερισμού. Τελευταίο παράδειγμα, η ηγεσία της Bundesbank, της Κεντρικής Τράπεζας της Γερμανίας: στην αναφορά του προς το Γερμανικό Κοινοβούλιο στις 9 Μάη ο Γενς Βάιντεμαν, ο διοικητής της Bundesbank, δήλωσε ότι η Γερμανία θα μπορούσε να αποδεχτεί (κάπως) με-

γαλύτερους ρυθμούς πληθωρισμού από τον στόχο του 2% που έχουν θέσει οι ευρωπαϊκές συνθήκες. Τον Δεκέμβρη και τον Γενάρη η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έριξε στο τραπεζικό σύστημα, με τη μορφή φτηνών, τριετών δανείων, πάνω από ένα τρισεκατομμύριο Ευρώ. Η Bundesbank, τότε, δεν έκρυψε την δυσφορία της: η αύξηση της ρευστότητας, λέει η θεωρία, τροφοδοτεί τον πληθωρισμό και η μοναδική "εντολή" που έχει η ΕΚΤ είναι να αποτελεί τον κέρβερο ενάντια στον κίνδυνο του πληθωρισμού. Το γεγονός ότι οι χώρες της περιφέρειας που έχουν βυθιστεί στην ύφεση βαδίζουν προς αρνητικούς πληθωρισμούς (σε καταστάσεις όπου οι τιμές των προϊόντων πέφτουν αντί να ανεβαίνουν, σε αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν αποπληθωρισμό) δεν είχε σημασία. Τώρα η Bundesbank μοιάζει έτοιμη να ρίξει λίγο νερό στο κρασί της.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν αρχίσει, ιδιαίτερα μετά την εκλογή του Ολάντ στην προεδρία της Γαλλίας, να καλλιεργούν τις ιδέες για "στροφή" στην πολιτική της λιτότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο τίτλος της εφημερίδας Τα Νέα (10 Μαΐου) είναι χαρακτηριστικός: *"Πρεμιέρα Ολάντ με το βλέμμα στην Αθήνα. Ο Γάλλος πρόεδρος ξεκίνησε επαφές με τους εταίρους για τη στροφή από τη λιτότητα στην ανάπτυξη"*. Στην πραγματικότητα, όμως, πρόκειται απλά για αυταπάτες. Η σημερινή κρίση δεν είναι αποτέλεσμα λανθασμένων πολιτικών. Ούτε οφείλεται απλά και μόνο στην επιμονή της Γερμανίας και των άλλων "γερακιών" της λιτότητας στους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς. Οι ρίζες της κρίσης είναι πολύ βαθιές. Δεν είμαστε αντιμέτωποι απλά με μια κρίση του "χρηματιστικοποιημένου νεοφιλελευθερισμού" (όπως υποστηρίζουν ακόμα και οικονομολόγοι της αριστεράς) αλλά με μια βαθιά, δομική κρίση του ίδιου του καπιταλισμού. Και αυτή η κρίση δεν μπορεί να καταπολεμηθεί με "γενόσημα".

Πρώτα απ' όλα η προεδρική αλλαγή στη Γαλλία δεν αποτελεί με κανένα τρόπο ρήξη με το παρελθόν των Μερκοζύ. Στην προεκλογική του εκστρατεία, ο Ολάντ μοίραζε υποσχέσεις για την αναθεώρηση του νέου Δημοσιονομικού Συμφώνου για μηδενικά ελλείμματα που υπέγραψαν, ύστερα από πίεση της Γερμανίας, οι χώρες της Ευρωζώνης (και μαζί τους και οι περισσότερες χώρες της ΕΕ). Μόλις εκλέχτηκε φρόντισε να ξεχάσει την "αναθεώρηση". Αντί για αυτό το πρόγραμμά του για *"στροφή στην ανάπτυξη"* θα γίνει, από ό,τι φαίνεται, απλά ένα "παράρτημα" στο τέλος της συμφωνίας. *"Είναι προφανές ότι χρειαζόμαστε μια πολιτική προσανατολισμένη στην ανάπτυξη"*, δηλώνει τώρα η Μέρκελ, που υποδέχτηκε τον Ολάντ στη Βερολίνο "με ανοιχτές αγκάλες". Όσο για την αναθεώρηση του συμφώνου ή την μεταρρύθμιση των κανόνων λειτουργίας της ΕΚΤ – για να μπορεί, για παράδειγμα, να χρηματοδοτεί απευθείας τα κρατικά ελλείμματα των χωρών, μελών όπως κάνει η Αμερικανική Κεντρική Τράπεζα και όχι μέσω των εμπορικών τραπεζών, όπως γίνεται σήμερα – για αυτά δεν γίνεται ούτε λόγος.

Πανεργατική στην Αθήνα

Και αυτό δεν είναι τυχαίο. Στην πραγματικότητα καμιά από τις άρχουσες τάξεις της Ευρωζώνης δεν θέλει χαλάρωση των σκληρών, νεοφιλελεύθερων κανόνων με τους οποίους λειτουργεί η Ευρωζώνη. Για δυο βασικούς λόγους.

Πρώτον, κανένας δεν πιστεύει – και σωστά – ότι η σημερινή κρίση μπορεί να ξεπεραστεί με την αύξηση της ρευστότητας ή κάποια άλλα μέτρα κρατικής παρέμβασης. Το πιο άμεσο παράδειγμα είναι οι ΗΠΑ: ο Μπεν Μπερνάνκε, ο διοικητής της FED (της κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ) και τα πιεστήρια έχει βάλει μπροστά (έχει ρίξει τρισεκατομμύρια φρέσκα δολάρια στην αγορά) και κρατικά ομόλογα αγοράζει – χωρίς αποτέλεσμα.

Δεύτερον, για όλες τις άρχουσες τάξεις το "σκληρό Ευρώ" είναι μια στρατηγική επιλογή. Αν η ξοφλημένη αστική τάξη της Ελλάδας βγάζει τέτοιους αφρούς απέναντι στον "κίνδυνο" της επιστροφής σε ένα "μαλακό" νόμισμα όπως ήταν η δραχμή, μπορεί να σκεφτεί κανείς πως αντιμετωπίζουν τον ενδεχόμενο να μετατραπεί σε πεσέτα ή λιρέτα (για να μην πούμε σε δραχμή) το Ευρώ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ευρώ δεν έχει καταφέρει ακόμα να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά το δολάριο σαν "παγκόσμιο νόμισμα". Τους τελευταίους μήνες της περασμένης χρονιάς η ΕΚΤ αναγκάστηκε να ζητήσει την βοήθεια της FED για να αντιμετωπίσει το κύμα εξόδου από το Ευρώ. Μια πολιτική "ποσοτικής χαλάρωσης" σαν αυτή που εφαρμόζει η FED κινδυνεύει πραγματικά να μετατρέψει το Ευρώ σε ένα μείγμα λιρέτας, πεσέτας και δραχμής.

Γι' αυτό παρά τις υποσχέσεις του Ολάντ (και του κάθε Ολάντ) για "ανάπτυξη", η Ευρωπαϊκή Ένωση θα παραμείνει βυθισμένη στην κρίση και την λιτότητα για πολλά-πολλά χρόνια ακόμα. Η μόνη μας ελπίδα για διέξοδο από την σημερινή κατάσταση είναι οι αγώνες μας – για να μην πληρώσουμε εμείς αλλά αυτοί τα σπασμένα της κρίσης.

Ο Αλέξης Τσίπρας πήγε να ζητήσει την στήριξη του Ολάντ στην διάρκεια της διερευνητικής εντολής. Πρόκειται για λάθος. Η δύναμη που μπορεί να αλλάξει τα πράγματα δεν βρίσκεται στους διαδρόμους του Παρισιού: βρίσκεται στον Ασπρόπυργο, στην Ελευσίνα και το Λαύριο – στην Χαλυβουργία, στον Αλτερ, στην Ελευθεροτυπία, στις εκατοντάδες χιλιάδες των απεργών που έδωσαν συνέχεια στους αγώνες τους ψηφίζοντας αριστερά στις κάλπες. ■

Η Κίνα σε κρίση πάνω - κάτω

Ο **Κώστας Σαρρής** ερευνά τις πολιτικές εντάσεις πίσω από το σκάνδαλο Μπο Σιλάι και τα ενδεχόμενα μιας όξυνσης της οικονομικής κρίσης για την κινέζικη άρχουσα τάξη.

Κύμα «σεισμικών δονήσεων» ταρακουνά την Κίνα. Η κυρίαρχη τάξη προσπαθεί να ισορροπήσει πάνω στο πιο ασταθές βάθρο που έχει βρεθεί ποτέ από το 1989 – τη χρονιά της κρίσης του καθεστώτος και της εξέγερσης στην πλατεία Τιενανμέν.

Τα αδιέξοδα του καπιταλισμού διεθνώς, η αβεβαιότητα για την πορεία του «κινεζικού θαύματος» και οι απεργιακές αντιστάσεις που απλώνονται σαν μανιτάρια, δημιουργούν ρωγμές, τριγμούς και εσωτερικά φαγώματα στην κινέζικη άρχουσα τάξη.

Αυτό το ασταθές περιβάλλον αποκαλύπτει η θεαματική καθαίρεση του 64χρονου Μπο Σιλάι, από το Πολιτικό Γραφείο του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας (ΚΚΚ) κι από τη θέση του κυβερνήτη της βιομηχανικής μεγαλούπολης Τσονγκίνγκ.

Επιπλέον, η σύζυγός του, Γκου Καϊλάι, κατηγορείται για τη δολοφονία του βρετανού επιχειρηματικού συμβούλου, Νιλ Χέιγουντ, στενού φίλου της οικογενείας, ο οποίος αποτελούσε κι ένα είδος μέντορα για τον 24χρονο Μπο Γκουαγκουά, γιο του Μπο Σιλάι, η «πριγκιπική ζωή» του οποίου στην Οξφόρδη και στο Χάρβαρντ είχε μπει στο μάτι της κυρίαρχης ελίτ.

Το κουβάρι περιπλέκεται κι από το σκάνδαλο που ξέσπασε όταν ο επικεφαλής της αστυνομίας στην πόλη και δεξί χέρι του Μπο, κατέφυγε το Φεβρουάριο στο αμερικανικό προξενείο και χρησιμοποιήθηκε από τις αρχές για να καταθέσει εναντίον του Μπο, όταν τον συνέλαβαν 10 ώρες μετά την έξοδό του.

Ένας ακόμα, ισχυρός παίκτης, βρέθηκε στο προσκήνιο κι εντείνει τις εσωτερικές διαμάχες – υπερασπιζόμενος τον Μπο: ο 72χρονος, Ζου Γονγκάνγκ, επικεφαλής ασφαλείας της χώρας, ένα από τα 9 μέλη του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΚ κι επί 30 χρόνια ανώτατος αξιωματούχος της πετρελαϊκής βιομηχανίας, μέχρι να γίνει αρχηγός του ΚΚΚ στην περιοχή Σιτσουάν το 1999.

Γιατί βγαίνουν τώρα τα μαχαίρια;

Η αποπομπή του Μπο Σιλάι και ο εγκλεισμός του σε μια βίλα στο θέρετρο Μπεϊνταϊχέ, βρίσκει το ΚΚΚ στην τελική ευθεία προς το τακτικό συνέδριο το φθινόπωρο για την εκλογή νέας ηγεσίας – κάτι που συμβαίνει μία φορά στα δέκα χρόνια. Το ξήλωμα του Μπο έγινε επισήμως 10 Απριλίου, αλλά ανακοινώθηκε στις 14 Μαρτίου, όταν ο πρωθυπουργός της χώρας, Ουέν Τζιαμπάο έδιωξε τον Μπο, με την κατηγορία ότι επιδιώκει *«να επαναληφθεί μία ιστορική τραγωδία, όπως η Πολιτιστική Επανάσταση»*.

Η πολιτική καριέρα του... «χαρισματικού κόκκινου πρίγκιπα», όπως αποκαλούν τον Μπο τα διεθνή ΜΜΕ, χτίστηκε σε μια από τις πιο λουσάτες πόλεις, την Τσονγκίνγκ με 32 εκατ. κάτοικους. Έχει το μέγεθος της Αυστρίας και τέσσερις φορές τον πληθυσμό της, περισσότερο από τον πληθυσμό του Ιράκ. Πρόκειται για την αστική περιοχή με τη «μεγαλύτερη ταχύτητα ανάπτυξης» πάνω στον πλανήτη, σύμφωνα με το Channel 4 του Λονδίνου. Οι επιχειρηματίες μελετούν το μοντέλο των MacDonalds για τις δικές τους μπίζνες, ενώ ξένοι κολοσσοί – όπως η Ford και η Hewlett-Packard – έχουν εγκαταστήσει εκεί παραγωγικές μονάδες.

Η πόλη στηρίζεται στις

Απεργία τετρακοσίων εργατών σε εργοστάσιο υψηλής τεχνολογίας στη Σανγκάη.

κρατικές επενδύσεις, που «σώζουν» την κινέζικη οικονομία μετά την κρίση του 2008. Ιστορικά η πόλη Τσονγκίνγκ, το «Σικάγο της Κίνας» για τα διεθνή media, με τους τεράστιους ποικιλόμορφους ουρανοξύστες που μοιάζουν με δάσος, καθρεφτίζει την ανάπτυξη της Κίνας σε μικρογραφία. Σίγουρα θα ήταν αφέλεια να υποστηρίζει κάποιος πως δεν υπήρξε ραγδαία ανάπτυξη στην Κίνα.

Πρόκειται, όμως, για καπιταλιστική ανάπτυξη. Η ανάπτυξη δεν διαχέεται, δεν ζουν όλοι καλύτερα, όπως καυχιέται η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία. Τεράστιες ανισότητες επικρατούν. Η φτώχεια και η πείνα ταλαιπωρούν εκατομμύρια στις αστικές και πολύ περισσότερο στις αγροτικές περιοχές, καταδεικνύοντας τι πραγματικά σημαίνει «καπιταλιστική ανάπτυξη».

Στην πολυδιαφημισμένη Τσονγκίνγκ,[1] το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα φτάνει μετά βίας τα 3.300 δολ. Για να υπάρξει σύγκριση, στο Πεκίνο ξεπερνά τα 10.000 δολ., στο Χονγκ Κονγκ φτάνει τα 44.000 και στη Νέα Υόρκη τα 73.300. Η Κίνα είναι πλέον πρώτη σε εξαγωγές, ξεπερνώντας τη Γερμανία. Μπορεί, επίσης, σε όρους ονομαστικού ΑΕΠ (1,3 τρισ. δολ.) να πέρασε την Ιαπωνία (1,2 τρισ. δολ.) στη δεύτερη θέση της παγκόσμιας κατάταξης μετά τις ΗΠΑ. Αλλά το ΑΕΠ δεν αποτελεί από μόνο του κριτήριο ευρωστίας. Μερικές ντουζίνες δισεκατομμυριούχοι έχουν επωφεληθεί από το «θαύμα», όταν η πλειοψηφία των 1,3 δισ. κατοίκων έχει μέσο εισόδημα στα χαμηλότερα σκαλιά διεθνώς. Το κατά κεφαλήν εισόδημα στην Κίνα ανέρχεται στα 3.600 δολ., σχεδόν δέκα φορές μικρότερο από ό,τι στην Ιαπωνία (37.800 δολ.). Στις ΗΠΑ το ίδιο νούμερο υπολογίζεται στα 42.240 δολ.

Ένας νέος Μάο;

Σε αυτό το σκηνικό ο Μπο έχτισε το πολιτικό του προφίλ, με βάση την «προσωπολατρία σε κόκκινο φόντο». Πώς; Στηλιτεύοντας τη διεφθαρμένη πολιτική και στρατιωτική ελίτ, με ταυτόχρονες νοσταλγικές αναφορές στην υποτιθέμενη εποχή ισότητας του Μάο Τσε Τουνγκ. Ο Μπο, άρχισε να υποστηρίζει δημοσίως μια «νέα» στρατηγική: περισσότερη κρατική παρέμβαση μαζί με την ιδιωτική πρωτοβουλία και «πάγο» στην πολιτική αιχμής «πάνω από όλα η ανάπτυξη», μαζί με μπόλικη σάλτσα από «κοινωνικό κράτος» και ολίγη από εκκλήσεις για «αναδιανομή του πλούτου».

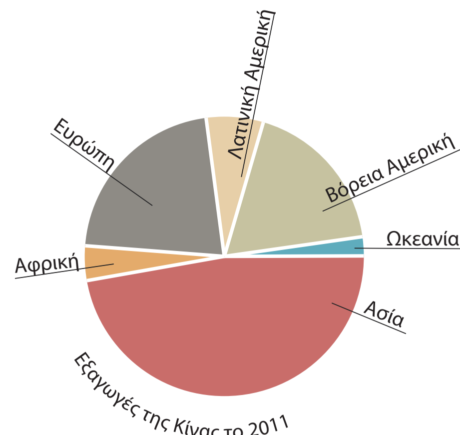
Αυτός ο συνδυασμός ήταν που οδήγησε να κερδίσει ο Μπο την υποστήριξη του αναδυόμενου (και αυστηρώς ανεπίσημου) «νεο-Μαοϊκού κινήματος», που πιστεύει ότι βρήκε τον νέο Μάο στο πρόσωπο του Μπο Σιλάι.

Ωστόσο, ακόμα και τα καλέσματα προς τα στελέχη του ΚΚΚ να λειτουργήσουν κάτω από την «επαναστατική επαγρύπνηση του λαού», κάνουν το καθεστώς να λούζεται με κρύο ιδρώτα. Κι αυτό αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους που ο Μπο εκπαραθυρώθηκε τόσο θεαματικά από το ΚΚΚ. Η άρχουσα τάξη τρομάζει στην ιδέα ότι ακόμα και το άκουσμα της λέξης «επανάσταση» ίσως να έχει κάτι να πει στον κόσμο που υποφέρει και δεν είναι με τίποτα διατεθειμένη να αποδεχθεί μια τέτοια προοπτική.

Στις 28 Μαρτίου ο Σιζόνγκ, επικεφαλής προπαγάνδας της Τσονγκίνγκ, δήλωσε στα τοπικά ΜΜΕ ότι θα βάλει τέλος στις *«κινηματικού στυλ πολιτικές μεθόδους»*: αυτό ακριβώς ήταν το στυλ εξουσίας του Μπο, ο οποίος φιλοδοξούσε να κερδίσει θέση στη νέα ηγεσία του ΚΚΚ. Οι αρχές έκλεισαν όλα τα sites και τις εφημερίδες που υποστήριζαν τον Μπο, για να προλάβει οποιαδήποτε εκδήλωση ανεξέλεγκτων διαμαρτυριών. Μέχρι και φήμες για πραξικόπημα υπήρξαν.

Ο Μπο προφανώς δεν έχει σχέση με κάποια «αριστερά» και με οποιαδήποτε αναφορά για κοινωνική αλλαγή στην Κίνα. Είναι παιδί-ζόμπι της «κινέζικης φούσκας». Τη διατήρηση του status quo, με άλλες εμφάσεις, επιδίωκε μαζί με τις προσωπικές του φιλοδοξίες. Χρησιμοποιούσε ιλουστρασιόν τεχνικές σταλινικής προσωπολατρίας, μαζί με εφετζίδικες δημόσιες κινητοποιήσεις κόσμου, όπως το σύνθημα «τραγούδα το κόκκινο, τσάκισε το μαύρο», συνδυάζοντας μια πολιτική στην περιοχή η οποία πάντρευε ένα είδος κιτς αναβίωσης του Μαοϊσμού με την εξάρθρωση του οργανωμένου εγκλήματος στο «κινέζικο Σικάγο».

Οι περιγραφές, για χαμηλόβαθμα κυβερνητικά στελέχη και απλά μέλη του ΚΚΚ που με εντολή του Μπο μεταφέρονταν ομαδικά σε φεστιβάλ «κόκκινων τραγουδιών», είναι χαρακτηριστικές των πρακτικών του. Αξιωματούχοι και υπάλληλοι διατάσσονταν να πηγαίνουν στην εξοχή και να φυτεύουν δέντρα. «Όταν φυτεύεις δέντρα δεν κάνεις ποτέ λάθος», έλεγε ο Μπο με μπόλικη δόση δημαγωγικής καρικατούρας νεο-Μαοϊσμού. Όσοι είχαν κινητά τηλέφωνα λάμβαναν συχνά sms με τσιτάτα του Μάο και ο τοπικός τηλεοπτικός σταθμός πρόβαλλε «κόκκινο πρόγραμμα».[2]

Ο Μπο ήταν άνθρωπος του πλούτου και των επιχειρήσεων. Ρεπορτάζ στην εφημερίδα Financial Times (FT), που πετάει τη νεοφιλελεύθερη σκούφια της για τέτοιες ιστορίες, αποκαλύπτει τις στενές σχέσεις του Μπο Σιλάι, της συζύγου κι άλλων μελών της οικογένειά του, με εταιρείες και funds.

Ενδεικτικές είναι οι περιγραφές συναντήσεων με τον αμερικανικό κολοσσό στον τομέα των ιδιωτικών funds, Texas Pacific Group, που είχε αναπτύξει οικονομικές σχέσεις με αξιωματούχους στην Τσονγκίνγκ πολύ πριν ο Μπο γίνει γραμματέας του κόμματος στην περιοχή. Κι έτσι ο Μπο είχε όλα τα διαπιστευτήρια, ενώ αποκαλυπτικές είναι και οι διασυνδέσεις όλων σχεδόν των στενών μελών της οικογενείας του, με συμμετοχές αξίας δεκάδων εκατομμυρίων δολαρίων στα μετοχολόγια σειράς κινέζικων εταιρειών, σε κεντρικές διευθυντικές θέσεις.[3]

Χρειάζεται να είναι ξεκάθαρο ότι τόσο το λεγόμενο «θαύμα» της Κίνας τη τελευταία δεκαετία, όσο και τα νέα σημάδια κρίσης του, είναι δεμένα με την πορεία του κινέζικου κρατικού καπιταλισμού μεταπολεμικά. Η βίαιη ανάπτυξη, με κέντρο το κράτος, της βαριάς βιομηχανίας (και του πολεμικού βραχίονα) εις βάρος της εργατικής τάξης (όπως στη Ρωσία του Στάλιν), για να ανταγωνιστεί την προηγμένη οικονομικά Δύση, είναι το νήμα που ενώνει όλες τις δεκαετίες. Και δημιουργεί τις βάσεις του σήμερα, εξηγώντας πώς οι μάνατζερ των ιδιωτικοποιημένων εταιρειών είναι τα παλιά και νέα στελέχη του ΚΚΚ και οι οικογένειές τους, όπως ο Μπο και πολ-

Στο απεργιακό κίνημα κυρίαρχη είναι η συμμετοχή των γυναικών.

λοί άλλοι.

Η κινέζικη επανάσταση

Τις δεκαετίες του '50 και του '60, μολονότι η επανάσταση του αγροτικού στρατού το 1949 ανέτρεψε την παλιά άρχουσα τάξη και έδιωξε τους ιάπωνες κατακτητές, ο Μάο είχε την εργατική τάξη σε ρόλο θεατή από την αρχή έως το τέλος. «*Ελπίζουμε οι εργάτες σε όλους τους τομείς να συνεχίσουν να εργάζονται και οι δουλειές να λειτουργούν ως συνήθως*», προέτρεπε ο Μάο, όταν ο «Απελευθερωτικός Στρατός» κέρδιζε τις πόλεις στην κεντρική και ανατολική Κίνα το 1949, ενώ ο Στρατηγός Λιν Πιάο αρχηγός του μετώπου, έλεγε: «*Οι αξιωματούχοι του καθεστώτος της Κουομιτάνγκ, η αστυνομία, οι κυβερνητικοί παράγοντες σε πόλεις, σε επαρχίες,... καλούνται να παραμείνουν στα πόστα τους*».[4]

Ο Μάο δεν έφερε κάποια σοσιαλιστική επανάσταση. Στόχος του ήταν να χτιστεί μια δυνατή «εθνική οικονομία», στηριγμένη στην πιο σκληρή εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης και των αγροτών στα όρια της «πρωταρχικής συσσώρευσης» που περιέγραφει ο Μαρξ. Χωρίς κάποιο αντίκρισμα, τα αδιέξοδα προκάλεσαν τριγμούς – πάνω και κάτω (1967-75: από την «Πολιτιστική επανάσταση» έως τη «Συμμορία των Τεσσάρων»).

Ούτε οι επόμενες «μεταρρυθμίσεις» της περιόδου 1977-1989, με τον Τενγκ Σιάο Πινγκ να ανοίγει το μονοπάτι της ελεύθερης αγοράς, κατάφεραν να φέρουν αποτέλεσμα. Τα σκαμπανεβάσματα της παγκόσμιας αγοράς καθόριζαν τα «ανοίγματα» και οδήγησαν σε νέα κρίση στα τέλη του '80 και στην εξέγερση της Τιενανμέν.

Από τις αρχές του 1990 και μετά, το Πεκίνο προσπάθησε να βρει διέξοδο στην επιτάχυνση του ανοίγματος στην αγορά, με σύνθημα «ανάπτυξη με κάθε κόστος»: ιδιωτικοποιήσεις, είσοδος εταιρειών και funds από το εξωτερικό – πάντα υπό τον κεντρικό έλεγχο του κράτους. Τα παλιά «αφεντικά» των κρατικών εταιρειών άρχισαν να γίνονται ιδιώτες και αρκετά κορυφαία στελέχη του ΚΚΚ να χαρίζουν τις προς ιδιωτικοποίηση επιχειρήσεις σε συγγενείς και φίλους. Μόνο στις ιδιωτικοποιήσεις που έγιναν εκείνη την περίοδο 30 εκατ. άνθρωποι απολύθηκαν και η διαφθορά οργίαζε σε όλα τα επίπεδα.

Τώρα η κρίση επιστρέφει στην Κίνα. Το χρηματιστήριο έχει χάσει 65% από τα υψηλά του. Η διεθνής οικονομική ύφεση το 2008 μπόρεσε να αναχαιτιστεί σχετικά, επειδή η κινέζικη άρχουσα τάξη κρατώντας κάτω από κρατικό έλεγχο τις τράπεζες έσπρωξε δάνεια 1 τρισ. δολ. στην οικονομία. Αλλά, πλέον, ο «κινέζικος ελέφαντας» μοιάζει να κάνει ορθοπεταλιές στο κενό.

Επιβράδυνση

Η οικονομία επιβραδύνει επικίνδυνα. Θα μπορούσε να προκαλέσει μείωση της παγκόσμιας ζήτησης, λένε αναλυτές, και η πτώση του ΑΕΠ ασκεί πιέσεις στην κινέζικη ηγεσία. Το ΑΕΠ α' τριμήνου σημείωσε άνοδο 8,1% σε ετήσια βάση, έναντι εκτιμήσεων για 8,4% και έναντι 8,9% του προηγούμενου τριμήνου, με αυξανόμενο πληθωρισμό. Για πέμπτο διαδοχικό μήνα, η πτώση ζήτησης έχει αντίκτυπο στην παραγωγή του βιομηχανικού τομέα. Οι εξαγωγές «φρενάρουν».

Και μάλιστα, τη στιγμή που ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) προβλέπει για φέτος νέα επιβράδυνση (στο 3,7%) του ρυθμού ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου, για δεύτερη συνεχή χρονιά (από 5% το 2011 και 13,8% το 2010). «*Δεν έχουμε γλιτώσει ακόμη την κίνδυνο*», είπε ο γενικός διευθυντής του ΠΟΕ, Πασκάλ Λαμί και παραδέχθηκε τις αδυναμίες της ευρωπαϊκής και της αμερικανικής οικονομίας, βασικών πελατών του μεγαλύτερου εξαγωγικού εργοστασίου στον πλανήτη, την Κίνα.

Στις 22 Απριλίου οι δυο ηγέτες Κίνας και Γερμανίας, ο Ουέν Τζιαμπάο και η Ανγκελα Μέρκελ, εγκαινίασαν «αγκαζέ» τη μεγάλη εμπορική Έκθεση του Ανόβερο. Πίσω από τα χαμόγελα των δυο πρώτων εξαγωγέων διεθνώς, κρύβεται ο έντονος ανταγωνισμός – κυρίως στον μηχανολογικό τομέα. Αλλά ο φόβος νέας παγκόσμιας ύφεσης αναγκαστικά... «φέρνει πιο κοντά». Η Κίνα αυξάνει τη συνεισφορά της στο ΔΝΤ για την κρίση στην ευρωζώνη και η Μέρκελ ευχαριστεί το Πεκίνο για την υποστήριξή του.

Με τον εφοπλισμό και τους συνεταίρους του – σαν την Cosco που έχει βάλει πόδι στον ΟΛΠ – να κρατούν την αναπνοή τους, σε αυτό το «μπρα ντε φερ». Οι έλληνες εφοπλιστές κυριαρχούν στο διεθνές θαλάσσιο εμπόριο φτάνοντας φέτος στο υψηλότερο σημείο όλων των εποχών σε επίπεδο μεταφορικής δυναμικότητας. Γι' αυτό τρέμουν σε κάθε «τρέκλισμα» της Κίνας κι εκβιάζουν τους εργάτες.

Επιπλέον, η φούσκα στα ακίνητα και το άλμα στο χρέος μοιάζουν με διπλή θηλιά στο λαιμό της Κίνας. Από ένα σχετικά μικρό χρέος στο ξεκίνημα του 2008, οι τοπικές κυβερνήσεις – κατά την Standard Chartered – είναι χρεωμένες με περίπου 1,5 τρισ. δολ. και οι τόκοι που αναλογούν σε αυτές τις πιστώσεις αγγίζουν τα 134 δισ. δολάρια, σχεδόν το 21% των εσόδων των τοπικών κυβερνήσεων. Πάνω από 1/3 αυτών των χρεών θα λήξει μέχρι να κλείσει το έτος.

Οι πιστώσεις στην Κίνα αυξάνονται με ρυθμούς 30% ετησίως. Ο ρυθμός είναι διπλάσιος από τις ΗΠΑ στην κορφή της πιστωτικής φούσκας και της Ιαπωνίας τη δεκαετία του '80. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το συνολικό χρέος είναι περίπου 200% του ΑΕΠ, αν συμπεριλάβουμε διάφορες πιστώσεις και κρυφά χρέη που δεν είναι στα βιβλία, απειλώντας την «ομαλή προσγείωση» της οικονομίας, με τις τράπεζες στο «κόκκινο».

«*Πάντως, λίγες χώρες απέφυγαν την κρίση μετά την απελευθέρωση του χρηματοοικονομικού τους κλάδου*», σημειώνει ο Μάρτιν Γουλφ, σχολιάζοντας έκθεση της κεντρικής τράπεζας της Κίνας που εισηγείται την επιτάχυνση του

Μπο Σιλάι

ανοίγματος του τραπεζικού συστήματος της χώρας. *«Ας θυμηθούμε το παράδειγμα των ΗΠΑ τη δεκαετία του 1930, την Ιαπωνία και τη Σουηδία στις αρχές της δεκαετίας του 1990, το Μεξικό και τη Νότιο Κορέα στα τέλη της δεκαετίας του 1990, τις ΗΠΑ, τη Βρετανία και το μεγαλύτερο μέρος της ευρωζώνης στις μέρες μας»* (FT, 2/3/2012).

Ωστόσο, η ρίζα του ρήγματος στην «κινέζικη φούσκα» βρίσκεται βαθύτερα. Σε αυτό που εξηγούσε ο Μαρξ ως «εγγενή αδυναμία» του καπιταλισμού: την «πτωτική τάση του μέσου ποσοστού κέρδους», καθώς στον παγκόσμιο ανταγωνισμό ο ρυθμός των επενδύσεων τρέχει γρηγορότερα από την εργασία, τον ρυθμό της απασχόλησης, που αποτελεί την πηγή της υπεραξίας, του κέρδους.

Το ομολογεί ακόμα και ο Μάρτιν Γουλφ σε σχόλιο, με τίτλο "Η Κίνα έτοιμη να πέσει στην παγίδα" (FT, 21/3/2012): *«Ο ρυθμός ανάπτυξης της Κίνας θα επιβραδυνθεί απότομα από το ετήσιο 10% που κατέγραφε στις τρεις προηγούμενες δεκαετίες. Η φύση της εκτεταμένης ανάπτυξης της χώρας καθιστά την κατάσταση ακόμη πιο δύσκολη, δεδομένου του ασυνήθιστα μεγάλου ποσοστού αύξησης των επενδύσεων και της ισχυρής εξάρτησης της ζήτησης από τις επενδύσεις. Η Κίνα δεν θα είναι πλέον χώρα πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού, σύμφωνα με τον όρο που είχε χρησιμοποιήσει στο αναπτυξιακό του μοντέλο ο Ινδός νομπελίστας Σερ Αρθουρ Λούις. Ενδέχεται, λοιπόν, να υπάρξουν πιέσεις στα κέρδη, ενώ οι αποταμιεύσεις και οι επενδύσεις θα μειωθούν».*

Το κρατικό χρήμα – με τα συναλλαγματικά διαθέσιμα σήμερα στα ύψη (3,3 τρισ. δολ) – δημιούργησε μετά το '90 ένα ανθηρό περιβάλλον για επενδυτές, πολυεθνικές, με αποτέλεσμα πάνω από 150 εκατ. αγρότες να μετακινηθούν από την ύπαιθρο στις πόλεις για να βρουν δουλειά, στη μεγαλύτερη εσωτερική μετανάστευση στην ιστορία. Αλλά αυτή η διαδικασία φτάνει στο τέρμα κι αρχίζει να αντιστρέφεται.

«Έρευνα του Κάι Φανγκ από την Κινεζική Ακαδημία Κοινωνικών Επιστημών αναφέρει ότι "η έλλειψη εργατικού δυναμικού εμφανίστηκε πρώτα στις παράκτιες περιοχές το 2004 και πλέον είναι έντονη σε όλη τη χώρα. Το 2011, οι βιομηχανικές επιχειρήσεις αντιμετώπισαν πρωτοφανείς και μοναδικές δυσκολίες στην εύρεση εργατικού δυναμικού". Η έκθεση του Φανγκ δίνει απτές αποδείξεις για τη συνεπακόλουθη αύξηση των πραγματικών μισθών και τη συρρίκνωση της κερδοφορίας. Βάσει της θεωρίας Λούις, η Κίνα βρίσκεται τώρα σε σημείο καμπής. Μία συνέπεια είναι πως, δεδομένου του ρυθμού των επενδύσεων, ο λόγος επενδύσεων προς εργασία θα αυξηθεί ταχύτερα, ενώ και οι αποδόσεις θα μειωθούν ταχύτερα».

Αυτή η διαδικασία χτυπάει την Κίνα, όπως χτυπά συνολικά το σύστημα διεθνώς, παρά τις διάφορες θεωρίες περί «αποδέσμευσης» των αναδυόμενων οικονομιών, BRICs (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα). Ήδη, ορισμένοι αναλυτές προειδοποιούν ότι τα «τούβλα» (BRICs) μπορεί να έχουν την τύχη των «γουρουνιών» (PIIGS).

Ένα νέο εργατικό κίνημα

Ο Μαρξ, εκτός από την κρίση, έβλεπε και την άλλη πλευρά του νομίσματος – τον νεκροθάφτη του καπιταλισμού. Η εργατική τάξη στην Κίνα είναι ο γίγαντας που αφυπνίζεται και διεκδικεί. Ο Τζέφρι Κρόθαλ από το China Labour Bulletin (Εργατικό Δελτίο για την Κίνα) δίνει αρκετές εικόνες σε συνέντευξη στο περιοδικό Socialist Review του Απριλίου. *«Ο μόνος τρόπος που οι εργάτες μπορούν να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί, είναι να κατέβουν σε απεργία. Οι περισσότερες εργατικές κινητοποιήσεις καταμετρώνται στο βιομηχανικό κλάδο, σχεδόν το 70%, με επίκεντρο τον ιδιωτικό τομέα... Από το 2006 ξεκινά ραγδαία άνοδος των απεργιών»*, με κυρίαρχη τη συμμετοχή των γυναικών.[5]

Αρκετά στοιχεία περιγράφει ο Νίκος Λούντος στην «Εργατική Αλληλεγγύη» (Νο 1015): ο αριθμός των απεργιών που κατέγραψε το Μάρτη του 2012 ξεπέρασε το ρεκόρ από τότε που το China Labour Bulletin άρχισε να μετράει τις απεργίες, πριν από 15 μήνες. Κατέγραψαν 38 απεργίες, κυρίως στη βιομηχανία και στις μεταφορές. Έντεκα κινητοποιήσεις οδήγησαν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις με την εργοδοσία (όταν εδώ ξηλώνονται) και σε δύο από αυτές ικανοποιήθηκαν τα αιτήματα των εργατών. Στη βιομηχανία έγιναν 17 απεργίες, πέντε περισσότερες από το Φλεβάρη.[6]

Οδηγοί ταξί και λεωφορείων σε τουλάχιστον δέκα πόλεις κατέβηκαν σε απεργία το Μάρτη. Στην εκπαίδευση, δάσκαλοι και νηπιαγωγοί σε τρεις πόλεις απαίτησαν αυξήσεις το Μάρτη ξεκινώντας απεργίες μίας μέρας ή μισής μέρας. Έγιναν δύο απεργίες σε εργοστάσια-κάτεργα της Foxconn, όπου κατασκευάζονται μεταξύ άλλων τα iPad, iPhone και iPod της Apple.

Πρόσφατη έρευνα της εφημερίδας "Global Times" δείχνει ότι ο μισός περίπου πληθυσμός της χώρας (49,4%) πιστεύει ότι η Κίνα βρίσκεται "πολύ κοντά" ή "αρκετά κοντά" σε μια νέα επανάσταση. Στην εφημερίδα «The Diplomat», ο ακαδημαϊκός Μινσίν Πέι, γράφει για την *«επανεμφάνιση πολλών από τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που είχαν οδηγήσει στην κρίση της Τιενανμέν».*

Η κινέζικη εργατική τάξη παλεύει να βάλει τη δική της σφραγίδα στις εξελίξεις. Δεν είναι μόνο ισχυρή αριθμητικά, αλλά δυναμώνει πολιτικά και οργανωτικά. Συνειδητοποιεί συνεχώς ότι η αγορά δεν είναι λύση, όπως δεν ήταν και ο Μαοϊσμός. ■

1. www.youtube.com/watch?v= xL5KPuLMuvE
2. "Bo Xilai and neo-Maoism in China, by Jamie Kenny (www.newleftproject.org).
3. "Bo's downfall sheds light on nepotism" (FT, 19/3/2012).
4. "Mao, Castro, Che and the national movements", Τόνι Κλιφ.
5. Περισσότερα στοιχεία: «Οι απεργίες στην Κίνα», Ν. Λούντου (ΣΑΚ 82).
6. Απεργία στην εταιρεία ποτών Chengde City Qianlong, http://www.youtube.com/watch?v=gICCll4B2Do

Η Θεσσαλονίκη στη δίνη της σύγχρονης ιστορίας

Ο **Γιώργος Γιαννόπουλος**, συγγραφέας και εκδότης του περιοδικού Ένεκεν, επιχειρεί, με αφετηρία την ιστορία της Θεσσαλονίκης, να αντλήσει χρήσιμα διδάγματα για την Αριστερά του σήμερα.

Η κυρίαρχη προπαγάνδα μιλάει για την αιώνια ελληνικότητα της Θεσσαλονίκης. Ποιά ήταν πραγματικά η πόλη στην οποία μπήκε ο ελληνικός στρατός τον Οκτώβρη του 1912;

«Δεν πολυλυπούμε ν' αφήσω την Θεσσαλονίκη αν και είχε αρχίσει να μου γίνεται συμπαθητική. Ο πληθυσμός της ο εβραϊκός δε μ' αρέσει, ούτε κι ο ελληνικός, που δεν έχει έντονα χαρακτηριστικά, που βρίσκει κανείς σ' άλλα ελληνικά μέρη. ... Γενικά όμως βασιλεύει στη Θεσσαλονίκη κάποιος ευρωπαϊκός κοσμοπολιτισμός ανακατωμένος με ανατολίτικα στοιχεία, που γεννάει παραφωνίες ανυπόφορες και αντιπαθητικές».[1]

Το απόσπασμα από το ημερολόγιο του Φίλιππου Δραγούμη είναι ενδεικτικό των αντιλήψεων που κυριαρχούν στα ανώτατα κλιμάκια της ελληνικής μπουρζουαζίας και ιδιαίτερα των κύκλων εκείνων που αποτελούσαν τον ιδεολογικό πυρήνα της εθνικιστικής της ιδεολογίας στις αρχές του 20ού αιώνα. «Οι παραφωνίες» που αναφέρει ο Δραγούμης είναι σαφώς ο πολιτισμικός πλούτος της Θεσσαλονίκης, ο προλεταριακός της χαρακτήρας, οι πολιτικές και κοινωνικές ζυμώσεις που συμβαίνουν στην πόλη. Στις αρχές του 20ού αιώνα η πόλη της Θεσσαλονίκης θα βρεθεί στο επίκεντρο των εξελίξεων και τα γεγονότα που θα ακολουθήσουν θα το επιβεβαιώσουν με τρόπο δραματικό. Είναι σημαντικό βέβαια να δούμε ποια είναι η συμπεριφορά των φωστήρων της ελληνικής μπουρζουαζίας καθώς σχεδιάζουν και υλοποιούν την επέκταση του ελληνικού καπιταλισμού στη βαλκανική ενδοχώρα. Για τους αναδυόμενους εθνικισμούς ο «Μεγάλος Ασθενής», η καταρρέουσα οθωμανική αυτοκρατορία, είναι το κουφάρι που έχουν βάλει στο μάτι οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις της Δύσης και τα κατά τόπους όρνεα της εθνικής πολιτικής. Στην ανάδυση των εθνικών κρατών στην περιοχή της Βαλκανικής αποτυπώνονται οι αντιφάσεις του καπιταλισμού την περίοδο του ιμπεριαλισμού.

Αγωνιστές με υψωμένες γροθιές, στην πρωτομαγιάτικη απεργία του '36, στη Θεσσαλονίκη

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι ήταν προϊόν εντάσεων που συσσωρεύονταν τόσο σε βαλκανικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προανάκρουσμα του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου. Πώς συναντώνται οι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί με φιλοδοξίες των ντόπιων κυρίαρχων τάξεων και τους εθνικισμούς τους στο πολύχρωμο ψηφιδωτό των Βαλκανίων;

Ο «Μεγάλος Ασθενής», η καταρρέουσα οθωμανική αυτοκρατορία, είναι το κουφάρι που έχουν βάλει στο μάτι οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις της Δύσης και τα κατά τόπους όρνεα της εθνικής πολιτικής

«Αρχίζω ν' ανησυχώ πραγματικά για τον τρόπο που θα λυθούν τα ζητούματα της μοιρασιάς· αδύνατο μου φαίνεται το να μοιραστούμε οι σύμμαχοι την Τουρκία χωρίς πόλεμο, δεύτερον αναμεταξύ μας, εξόν αν έχουμε μια ορισμένη προκαταβολική συμφωνία, μα και πάλι...».[2]

Ο Δραγούμης εκφράζει με τρόπο χαρακτηριστικό αυτό το κράμα αμοραλισμού, κυνισμού και αστικής καλλιέπειας που χαρακτηρίζει τους «πεφωτισμένους» κύκλους του ελληνικού καπιταλισμού. Στην προοπτική αυτή η αποτυχημένη εκστρατεία των ελληνικών στρατευμάτων στην επαναστατική Ρωσία, που αποτελεί προέκταση της επιθετικής πολιτικής του ελληνικού εθνικισμού[3] αλλά και η τυχοδιωκτική εκστρατεία στην Μικρά Ασία που οδήγησε στην «κατα-

στροφή» αφήνουν τελικά την πόλη της Θεσσαλονίκης ως το μοναδικό μεγάλο «λάφυρο» του ελληνικού ιμπεριαλισμού. Η Θεσσαλονίκη όπου συνυπάρχουν λαοί και πολιτισμοί, η Θεσσαλονίκη του εβραϊκού προλεταριάτου, των πολιτικών οργανώσεων, της Φεντερασιόν είναι μια ζωντανή κοινωνική πραγματικότητα που θέλει να καθυποτάξει και να διαχειριστεί η ελληνική αστική τάξη. Μια τάξη που στο πρόσωπο του Βενιζέλου και του «Ιδιώνυμου» θα βρει τελικά τον πιο «ευπρεπή» και καλλιεργημένο της πολιτικό που είναι σε θέση να κάνει τη βρώμικη δουλειά. Ο αντικομμουνισμός και ο αντισημιτισμός θα είναι τελικά τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για να ηττηθεί το εργατικό κίνημα και να γίνει η Θεσσαλονίκη πόλη «ελληνική», σε πλήρη συντονισμό με την άνοδο του φασισμού στην Ευρώπη.

Η Θεσσαλονίκη εκτός από σταυροδρόμι πολιτισμών και μήλο της έριδος των εθνικισμών ήταν και εργαστήρι ίσως του ισχυρότερου εργατικού κινήματος στα Βαλκάνια εκείνη την εποχή. Σύμβολό του είναι η Φεντερασιόν. Ποιά ήταν η δράση και οι αιχμές της πολιτικής της παρέμβασης; Και γιατί αυτή η κληρονομιά έχει μάλλον υποτιμηθεί από τις δυνάμεις που κυριάρχησαν στην Αριστερά λίγες δεκαετίες μετά;

Ρώσικη Επανάσταση

Καταλύτης όχι μόνο στα Βαλκάνια αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα βέβαια θα είναι η μεγάλη ρωσική επανάσταση. Μια κοινωνική επανάσταση όπου για πρώτη φορά στην ιστορία οι εργάτες θα πάρουν την εξουσία και θα απαλλοτριώσουν την αστική τάξη και τους καπιταλιστές. Ο φόβος της σοβιετικής επανάστασης είναι διάχυτος και στον αστικό κόσμο της Θεσσαλονίκης. Χαρακτηριστικό το απόσπασμα της εφημερίδας Μακεδονικά Νέα, Τρίτη 14. 4. 1925 το άρθρο με τον τίτλο: *«Οι Μπολσεβίκοι είνε έτοιμοι να περάσουν εις ενέργειας εις την Βαλκανικήν».*

«ΛΟΝΔΙΝΟΝ 14.- Εις το τελευταίον φύλλον του «Ημερησίου Τηλεγράφου» (Daily Telegraph) δημοσιεύονται πληροφορίαι του διπλωματικού αυτού συνεργάτου κατά τις οποίες οι Κυβερνήται της Μόσχας απεφάσισαν να ενισχύσουν ιδιαιτέρως την από την βαλκανικήν Μπολσεβικικήν Προπαγάνδαν της οποίας το κέντρον ευρίσκεται εις Βιέννην. Προς σκοπόν αυτόν απέστειλαν ως πρεσβευτήν τον πολύ Γιόφφε,[4] έναν εκ των σημαντικοτέρων Μπολσεβικικών παραγόντων. Ιδιαιτέρως αι προσπάθειαι των Μπολσεβίκων στρέφονται προς την Αλβανίαν, Ελλάδαν και Βουλγαρίαν αι οποίαι χαρακτηρίζονται ως φωλεαί μικροβίων...».[5]

Εργατική διαδήλωση στη Θεσσαλονίκη στη δεκαετία του 1910.

Η δημιουργία της Φεντερασιόν και η σημαντική πολιτική της δράση είναι ένα χαρακτηριστικό φαινόμενο που πιστοποιεί πως η πορεία προς τη μεγάλη επανάσταση των Μπολσεβίκων υλοποιήθηκε μέσα από ένα τεράστιο και πλούσιο κοινωνικό ρεύμα που εκδηλώθηκε σε όλες τις καπιταλιστικές χώρες. Χώρες, για να μην το ξεχνάμε, οι αστικές τάξεις των οποίων έσυραν τους λαούς τους σε ένα πρωτοφανές ανθρώπινο σφαγείο που ονομάστηκε Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Η τύχη της Φεντερασιόν και το πολιτικό της μήνυμα ήταν τελικά αναπόδραστα συνδεδεμένη με την τύχη και τις εξελίξεις στο διεθνές επαναστατικό κίνημα και την ίδια τη Σοβιετική Ένωση. Η σταλινική γραφειοκρατία υποδούλωσε τη Διεθνή στα πολιτικά ζιγκ-ζακ της κρατικής της διπλωματίας όπου κυριαρχούσε πλέον όχι ο προλεταριακός διεθνισμός αλλά τα «εθνικά συμφέροντα» του «σοσιαλισμού σε μια μόνο χώρα». Το πέρασμα λοιπόν από την «εβραϊκή» διεθνιστική Φεντερασιόν, και το «Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο» θα σημαδέψει μια ολόκληρη εποχή και βέβαια οι επιπτώσεις του θα βρίσκονται ακόμη και σήμερα στην πολιτική επικαιρότητα. Στο σημείο αυτό αξίζει να σταθούμε στην κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα που διαμορφώνεται στο Μεσοπόλεμο —στην Ευρώπη με την επικράτηση του φασισμού και του ναζισμού σε Ιταλία και Γερμανία και την προετοιμασία της φρανκικής αντεπανάστασης στην Ισπανία— αλλά και στην Ελλάδα των διαρκών πραξικοπημάτων, των πολιτικών διώξεων και εκτοπίσεων και του φιλοναζιστικού μεταξικού καθεστώτος. Να σημειώσουμε ότι το καθεστώς Μεταξά όταν κατέλαβαν την χώρα οι δυνάμεις του Άξονα παρέδωσε τους πολιτικούς του αντιπάλους που ήταν κρατούμενοι στα χέρια των Γερμανών και Ιταλών κατακτητών. Αυτή η καταστροφή του κοινωνικού, συνδικαλιστικού και πολιτιστικού ιστού, η δηλητηρίαση του δημόσιου βίου από ένα κλίμα ιδεολογικής, πολιτιστικής και εν τέλει ρατσιστικής βίας, ο απόλυτος κοινωνικός κυνισμός του πλιάτσικου και ο εργαλειοποιημένος καιροσκοπισμός ως κοινωνική αξία, λειτούργησαν τελικά καταστροφικά τη στιγμή που ένα μεγάλο, το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού της Θεσσαλονίκης βρέθηκε υπό διωγμόν.[6] Σε μια πόλη με κατεστραμμένα τα πολιτικά και κοινωνικά της δίκτυα από ένα δικτατορικό καθεστώς κατανοεί κανείς

Η τύχη της Φεντερασιόν και το πολιτικό της μήνυμα ήταν τελικά αναπόδραστα συνδεδεμένη με την τύχη και τις εξελίξεις στο διεθνές επαναστατικό κίνημα και την ίδια τη Σοβιετική Ένωση

πόσο δύσκολα ήταν για κάποιον να προφυλαχτεί ή να βρει καταφύγιο τη στιγμή του ύψιστου κινδύνου.

ΚΑΤΕΣΧΕΘΗΣΑΝ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ Κ.Κ.

«Πρό μηνός περίπου τό ΦΩΣ ἀνέγραψεν τήν εἴδησιν καθ᾽ἥν εἰς τά παρά τόν συνοικισμόν Ἁγίας Παρασκευῆς Ἰσραηλιτικά νεκροταφεῖα ἀνεκαλύφθησαν καὶ συνελήφθησαν κομμουνισταὶ συνεδριάζοντες ἐφ᾽ὧν κατασχέθηκαν καὶ διάφορα ἔγγραφα ἀποκαλυπτικὰ... Παρὰ τὴν τηρηθεῖσαν μυστικὸτητα ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρὶζομεν ὅτι διὰ τῶν ἐγγράφων τούτων ἐγνώσθη πλέον ὁλόκληρος ἡ ὀργάνωσις τῶν κομμουνιστῶν ὧν ἀνώτατος διευθύνων ἦτο ὁ συλληφθείς "Ἀόρατος" κατὰ τόν κύριον Ἀστυνομικόν Διευθυντήν Ἰωάννης Μοναστηριώτης ἤ Δεκελιώτης. Ὁ Μοναστηριώτης[7] παρά τό ἀνώτατον Κομμουνιστικόν ἀξιώμά του ἦτο ἄγνωστος ἐνταῦθα καὶ εἰς αὐτούς ἀκόμη τούς Κομμουνιστικούς κύκλους μή ἐμφανιζόμενος εἰς οὐδεμίαν συγκέντρωσιν. Διευθύνων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τὰ πάντα, ἔδινε διαταγάς πρός τοὺς ἐπικεφαλῆς φανεροὺς ἤ ἀφανεῖς ὑμνήτορας τῶν κομμουνιστῶν. Ὅλαι αἱ κινήσεις, ὁλαι αἱ διαταγαὶ, ὅλαι αἱ κυκλοφοροῦσαι προκηρύξεις διευθύνοντο ἤ ἐξεδίδοντο ὑπὸ τοῦ "ἀοράτου" τούτου Κομμουνιστικοῦ ἀρχηγοῦ ἔχοντος τό "βέτο" ἐπί παντός».

Τι αξία έχει σήμερα για την αριστερά και ιδιαίτερα για την αντικαπιταλιστική αριστερά, μια τέτοια συζήτηση;

Στο φως των πρόσφατων εκλογικών αποτελεσμάτων και της εφιαλτικής ανάδυσης της ναζιστικής συμμορίας της Χρυσής Αυγής στο πολιτικό προσκήνιο όλες οι ιστορικές συντεταγμένες που ορίζουν την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα αναδεικνύουν το ιστορικό πλαίσιο που ορίζει και εγκαλεί την συγκυρία. Σαν μια δραματική αναπαράσταση με φόντο μιαν εκ νέου βαθύτατη κρίση του καπιταλιστικού συστήματος, όλα τα ερωτήματα επαναδιατυπώνονται με τρόπο σφοδρό. Η ιστορία και η ταξική πραγματικότητα αδιαφορούν για το κενό και έτσι το ζήτημα του πώς θα λυθούν τα αδιέξοδα του συστήματος έχει βαθύτατο στρατηγικό και πολιτικό χαρακτήρα. Η μεγάλη κρίση του καπιταλισμού του 1929 ξέβρασε την ανθρωπότητα στις φρικαλέες όχθες του σταλινισμού, του ναζισμού, του Ολοκαυτώματος και ενός ακόμη αιματηρού παγκόσμιου πολέμου. Το ερώτημα παραμένει επίκαιρο. Διέξοδο στην κρίση είτε θα δώσει η νικηφόρα επανάσταση της «γης των κολασμένων»[8] είτε «η σιδερένια φτέρνα»[9] του κεφαλαίου και της τάξης του. Απάντηση στο ερώτημα που θα αφαιρέσει τον όποιο ρητορικό χαρακτήρα από το σύντομο αυτό κείμενο και θα το αξιολογήσει εν τέλει στη δοκιμασία της αλήθειας του λόγου που απορρέει από την αδήριτη ιστορική εμπειρία. ■

Διέξοδο στην κρίση είτε θα δώσει η νικηφόρα επανάσταση της «γης των κολασμένων» είτε «η σιδερένια φτέρνα» του κεφαλαίου και της τάξης του

1. Φίλιππος Στέφανου Δραγούμη, *Ημερολόγιο, Βαλκανικοί πόλεμοι 1912-1913*, εκδ. Δωδώνη Αθήνα 2006 (3 Γενάρη 1913). Ο Φίλιππος Δραγούμης (1890 - 1980) ήταν πολιτικός και νομικός. Γεννήθηκε στην Αθήνα και ήταν γιος του Στέφανου Δραγούμη. Σπούδασε νομικά στο πανεπιστήμιο των Αθηνών, του οποίου έγινε και διδάκτορας. Έλαβε μέρος στους βαλκανικούς πολέμους και έπειτα, το 1914, εισήλθε στο διπλωματικό σώμα. Υπηρέτησε ως υποπρόξενος στο Γενικό προξενείο της Αλεξάνδρειας και στη συνέχεια παραιτήθηκε για να ασχοληθεί με την πολιτική. Εκλέχτηκε πρώτη φορά βουλευτής το 1920 και το 1927 έλαβε μέρος στην επιτροπή σύνταξης του συντάγματος. Το 1932 έγινε υπουργός Β. Ελλάδος στην κυβέρνηση Τσαλδάρη. Με την έναρξη της κατοχής εγκατέλειψε την Ελλάδα και κατέφυγε στο Κάιρο, όπου βρισκόταν η κυβέρνηση. Σε αυτή διετέλεσε υφυπουργός εξωτερικών, θέση την οποία ανέλαβε και πάλι το 1946 στην Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Τσαλδάρη Απριλίου 1946. Στην επόμενη Κυβέρνηση Τσαλδάρη του Οκτωβρίου 1946 χρημάτισε υπουργός Στρατιωτικών. Στην υπηρεσιακή κυβέρνηση Κιουσόπουλου χρημάτισε υπουργός εξωτερικών, ενώ σε αυτή του Πιπινέλη υπουργός εθνικής αμύνης. Το 1946 στάλθηκε στο Παρίσι ως μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας του συνεδρίου ειρήνης. Ήταν επίσης ισόβιο μέλος στην Πάγκειο επιτροπή και πρόεδρος της γλωσσικής εταιρείας, θέση την οποία διατήρησε για πενήντα χρόνια. Απεβίωσε στην Αθήνα. Ήταν παντρεμένος με την Ελένη Βαλαωρίτου, κόρη του Ιωάννη Βαλαωρίτη.
2. Φίλιππος Στέφανου Δραγούμη, *Ημερολόγιο*, ό.π., σ.93.
3. Δηλωτική των προθέσων της ελληνικής μπουρζουαζίας και του ρόλου που ονειρευόταν για τον εαυτό της στην περιοχή η θέση του Γενικού Επιτελείου Στρατού για την «Συμμαχική Επέμβαση εις την Ρωσίαν». *«Ότε τον Οκτώβριον του 1917 εξερράγη η Μπολσεβική επανάστασις η Γαλλία, η Μεγάλη Βρετανία και αι Ηνωμέναι Πολιτεία, εχορήγουν εις την Ρωσίαν τεραστίας ποσότητας πυρομαχικών, στρατιωτικού υλικού και τροφίμων, μέσω βάσεων εγκατασταθεισών εις Μουρμάνσκ και Αρχάγγελον. Η Τσαρική κυβέρνησις και εν συνεχεία η προσωρινή τοιαύτη (Κερένσκυ σ.τ.Σ) επλήρωνον τας αγοράς ταύτας μέσω δανείων. Η Μπολσεβική όμως Κυβέρνησις απηρνήθη πάντα ταύτα τα δάνεια και συνεπώς πλέον των 600 χιλιάδων τόννων υλικού και ίση ποσότης γαιανθράκων τελούντα υπό την ιδιοκτησίαν των Συμμάχων, παρέμενον εγκαταλελειμμένα επί των κρηπιδωμάτων του Μουρμάνσκ. Το ίδιον συνέβαινεν εις τον λιμένα του Βλαδιβοστόκ, ένθα είχον πραγματοποιηθή τεράστιαι εισαγωγαί υπό των Αμερικανών και των Ιαπώνων. Ήδη τα υλικά ταύτα εκινδύνευον να περιέλθουν εις χείρας των Μπολσεβίκων...».* Οι ιστορικές αναλογίες με το Μνημόνιο και τη σημερινή κατάσταση της χώρας με τους ξένους της δανειστές ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες (στΣ).
4. Πρόκειται για τον επαναστάτη μπολσεβίκο και σοβιετικό διπλωμάτη Adolph Abramovich Joffe (1883-1927) με καταγωγή τον Ιουδαϊκό καραϊσμό. Συνεργάτης του Τρότσκι θα έρθει σε αντίθεση με την ανερχόμενη σταλινική γραφειοκρατία. Βαρειά άρρωστος θα αυτοκτονήσει αφήνοντας πίσω του πολιτική παρακαταθήκη που υπερασπιζόταν τη Σοβιετική Επανάσταση. Η κηδεία του στάθηκε αφορμή για μια από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις της Αριστερής Αντιπολίτευσης.
5. Εφημερίδα ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 7 Αυγούστου 1932. *«Σημαντική αντιβενιζελική, βασιλική και μαχητική πρωϊνή εφημερίδα, είναι η μόνη που εκδόθηκε πριν τη Μικρασιατική Καταστροφή και διέκοψε την έκδοσή της στη διάρκεια του Μεσοπολέμου».* Μανώλης Κανδυλάκης, *Εφημεριδογραφία της Θεσσαλονίκης*, ό.π., σ. 135.
6. Η παρατήρηση από τον ιστορικό Όμηρο Ταχμαζίδη συνεργάτη του περιοδικού ΕΝΕΚΕΝ.
7. Αρχές Ιουλίου 1922, σύλληψη 22 στρατιωτών για αντιπολεμική δράση, πρωταγωνιστές αντιπολεμικής δράσης: Ελ. Σταυρίδης, Π. Πουλιόπουλος, Γιάννης Μοναστηριώτης, Γιώργος Νίκολης, Μπονάνος κ.α. Παρά τις δυσκολίες, στην πόλη της Σμύρνης, εν καιρώ πολέμου, εκδίδονταν δύο δελτία: Κόκκινος Φρουρός από την ομάδα του Πουλιόπουλου και Φούντα από την ομάδα του Νίκολη.
8. Στίχοι του από τον ΄Υμνο της Διεθνούς του Eugene Pottier (1816–1887) που συμμετείχε στην Παρισινή Κομμούνα.
9. Jack London, Η σιδερένια φτέρνα (The Iron Heel), 1908.

Το τιμωρό χέρι του λαού

Ο Λέανδρος Μπόλαρης παρουσιάζει το νέο βιβλίο του Ιάσωνα Χανδρινού για τον ΕΛΑΣ και την ΟΠΛΑ, από τις εκδόσεις Θεμέλιο.

Το βιβλίο του Ι. Χανδρινού περιστρέφεται γύρω από δυο άξονες. Ο πρώτος είναι η ανάπτυξη του κινήματος της Αντίστασης στην κατεχόμενη Αθήνα-Πειραιά στην περίοδο της Κατοχής, των κοινωνικών και πολιτικών χαρακτηριστικών του, των παραγόντων που το διαμόρφωσαν. Ο δεύτερος άξονας είναι η ανάπτυξη του ΕΛΑΣ και της ΟΠΛΑ ως ένοπλων οργανώσεων στενά συνδεδεμένων με το μαζικό κίνημα και τις συνθήκες που είχε να αντιμετωπίσει στην πρωτεύουσα.

Ο Χανδρινός συνοψίζει εύστοχα τη διαδρομή του κινήματος: *"Μέσα σε τέσσερα μόλις χρόνια, οι 'Πόλεις της Σιωπής' οδηγούνται διαδοχικά στη λιμοκτονία του '41-'42, τη μαζική διαμαρτυρία και καταστολή του '43, την ένοπλη βία και εξέγερση (Δεκεμβριανά) του '44".* «Πόλεις της Σιωπής» είναι οι εργατικές και προσφυγικές γειτονιές και συνοικισμοί της Αθήνας Πειραιά.[1] Πράγματι, το πρώτο πράγμα που πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας όταν μιλάμε για την Αντίσταση στην Αθήνα και τον Πειραιά είναι η εργατική τάξη και οι αγώνες της. Το διάστημα από την άνοιξη του 1942, όταν ξεσπάει η πρώτη απεργία στους Τριατατικούς μέχρι τα μέσα του 1943, μετά την Γενική Απεργία που ακύρωσε την επιστράτευση, μπορεί να χαρακτηριστεί ως η περίοδος των μαζικών κινητοποιήσεων. Πολιτικά, είναι η περίοδος που η Αριστερά (το ΕΑΜ και το ΚΚΕ) γίνονται μαζική δύναμη στις εργατικές και προσφυγικές συνοικίες και στους χώρους δουλειάς.

Οι μαζικοί αγώνες, όπως γενικές απεργίες ενάντια στην τρομοκρατία, θα συνεχιστούν μέχρι και τις παραμονές της Απελευθέρωσης. Όμως, από το φθινόπωρο του 1943 και μετά, η ένοπλη δράση του ΕΛΑΣ στις συνοικίες και της ΟΠΛΑ μπαίνει σε πρώτο πλάνο. Είναι η περίοδος των συμπλοκών στους δρόμους, των "μπλόκων" στις προσφυγειτονιές της Αθήνας και του Πειραιά που πολλές φορές συνοδεύονται από μάχες, φρικτών δολοφονιών μελών και στελεχών του ΕΑΜ και του ΚΚΕ, παράτολμων εγχειρημάτων εκ μέρους του ΕΛΑΣ και της ΟΠΛΑ (περισσότερα γι' αυτή παρακάτω). Το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του '44 η αναμέτρηση έφτασε στο αποκορύφωμά της.

Με το χωνί του ΕΑΜ στις γειτονιές της Αθήνας.

Τα Τάγματα Ασφαλείας και η αντίδραση του ΕΑΜ

Το σημείο καμπή ήταν η απάντηση του συνασπισμένου "μαύρου μετώπου" μετά την γενική απεργία του Μάρτη του 1943 και γενικότερα στο κύμα των εργατικών αγώνων στην πρωτεύουσα. Την κυβέρνηση των δοσιλόγων του Λογοθετόπουλου τη διαδέχεται, με την παρέμβαση των Γερμανών, η δοσιλογική κυβέρνηση του Ι. Ράλλη που έβαλε μπροστά τη συγκρότηση των Ταγμάτων Ασφαλείας και εξαπέλυσε ένα τρομοκρατικό πογκρόμ στις γειτονιές της Αθήνας. Κεντρικό ρόλο σ' αυτό έπαιξε η Ειδική Ασφάλεια με το δίκτυο των χαφιέδων της, και των εξοπλισμένων συμμοριών σε μια σειρά γειτονιές με επικεφαλής αξιωματικούς και υπαξιωματικούς της. Η προϊστορία της φτάνει πίσω στα 1929 όταν ιδρύθηκε από την κυβέρνηση Βενιζέλου ως επίλεκτη υπηρεσία της Χωροφυλακής για την καταπολέμηση του κομμουνισμού. Γνώρισε μεγάλες "δόξες" στη δικτατορία του Μεταξά όταν αναβαθμίστηκε σε "Διεύθυνση Ειδικής Ασφαλείας του Κράτους".

Ηταν συνεργάτες των ναζί. Η συνεργασία με την Γκεστάπο και τα Ες-Ες ήταν στενότατη και άμεση. "Εύζωνοι" γερμανοτσολιάδες, συμμορίες της Ειδικής, το "Μηχανοκίνητο" του Μπουραντά, συμμετείχαν στα μπλόκα πλάι πλάι στους Γκεσταπίτες και τους Ες-Ες. Αν χρειάζονται συγκρίσεις με αντίστοιχες περιπτώσεις στην Ευρώπη, τότε το παράδειγμα της "Milice" του καθεστώτος του Βισί στη Γαλλία έρχεται αμέσως στο νου.

Όμως, η κυβέρνηση Ράλλη ήταν και κυβέρνηση εμφυλίου πολέμου. *"Ο Ράλλης μεταπολεμικά ισχυρίστηκε πως ότι έκανε το έκανε με την συμφωνία της εξόριστης κυβέρνησης στη Μ. Ανατολή. Δεν τον διέψευσε κανείς. Οι βενιζελικοί 'δημοκρατικοί' αξιωματικοί έτρεξαν κατά εκατοντάδες να στελεχώσουν τα Τάγματα Ασφαλείας. Ήταν ο στρατός που θα εξασφάλιζε την 'τάξιν' προς όφελος της άρχουσας τάξης και των άγγλων*

ιμπεριαλιστών μόλις έφευγαν οι Γερμανοί". Η κυβέρνηση Ράλλη, παρεμπιπτόντως, προσπάθησε να χρησιμοποιήσει και το όπλο της οικονομικής βίας για να τσακίσει το εργατικό κίνημα, και σ' αυτή την προσπάθεια είχε την αμέριστη υποστήριξη όχι μόνο των γερμανικών αρχών κατοχής αλλά και των καπιταλιστών. Χαρακτηριστικός είναι ο νόμος 1308 που έδινε στους εργοστασιάρχες τη δυνατότητα να απολύουν το "πλεονάζον προσωπικό".[2]

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να δούμε την ανάπτυξη και κλιμάκωση της δράσης του ΕΛΑΣ της Αθήνας. Πολύ σπάνιες είναι οι αναφορές, σε βιβλία για την περίοδο, που τον συνδέουν με το εργατικό κίνημα και τους αγώνες του. Ο Ι. Χανδρινός προσφέρει μια πολύτιμη συμβολή τεκμηριώνοντας και αναδεικνύοντας αυτή τη σχέση που υπήρχε από την αρχή της δράσης του. Για παράδειγμα: *"Η επίσημη 'πρώτη' των 200 περίπου μαχητών πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιουνίου 1942, κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης για τα εργατικά συσσίτια. Στην προσυγκέντρωση στη Μητρόπολη και την πορεία προς το Σύνταγμα πήρε μέρος... ως πλαγιοφυλακή και εμπροσθοφυλακή της συγκέντρωσης"*. Λίγο παρακάτω: *"Τον Ιούνιο του 1943 η ΚΟΑ και η Κ.Ε του ΕΛΑΣ πήραν απόφαση για επέκταση του ΕΛΑΣ και στους χώρους εργασίας, παντού όπου υπήρχε εαμική οργάνωση. Έτσι προέκυψε ο 'Συνδικαλιστικός ΕΛΑΣ' ένα ιδιαίτερο μόρφωμα στο μεταίχμιο των πολιτικών και στρατιωτικών αντιλήψεων για τη διεξαγωγή του αγώνα στην πρωτεύουσα" ο οποίος τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς έφτανε τους "6.500 'εγγεγραμμένους' μαχητές, φυσικά άοπλους, οι οποίοι δρούσαν σε επαγγελματικούς χώρους και σωματεία"*.

Η βία του ΕΛΑΣ και της ΟΠΛΑ ήταν η απάντηση στην κλιμάκωση της βίας από την απέναντι μεριά. Στην περίπτωση της Αθήνας-Πειραιά αυτό γίνεται απόλυτα σαφές. Ο οπλισμός που περνάει στα χέρια του μετά την συνθηκολόγηση της Ιταλίας τον Σεπτέμβρη του 1943, δίνει περισσότερες δυνατότητες για την ένοπλη δράση. Όμως, οι παράγοντες που ωθούν σ' αυτή την κατεύθυνση είναι πολύ βαθύτεροι. Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας:

"Το νόημα των συγκρούσεων στην κατοχική Αθήνα μόνο μέσα από μια διεισδυτική ματιά στη κατοχική πραγματικότητα μπορεί να αναδειχθεί, ματιά που

πριν από όλα προϋποθέτει σεβασμό στο τρίγωνο πόλεμος-πολιτική βία-κοινωνικός ριζοσπαστισμός. Στην κατοχική Αθήνα όπως και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, συντελέστηκαν ραγδαίες κοινωνικές μετατοπίσεις. Κάτω από την πίεση της πείνας, της ανέχειας, της ανασφάλειας, και της καθημερινότητας των εκτελέσεων σημειώνεται μια μετακίνηση των κοινωνικών στρωμάτων σε ριζοσπαστικότερες θέσεις. Η αδιαπραγμάτευτη αντικατοχική στράτευση, την οποία επεδίωξε με απόλυτο και κατηγορηματικό τρόπο το ΕΑΜ/ΚΚΕ, έδωσε μορφή και διέξοδο στο συσσωρευμένο κύμα φτώχειας και οργής επιφέροντας επιπλέον ρήξεις στον κοινωνικό ιστό και πυροδοτώντας, όπως κάθε γνήσιο επαναστατικό κοινωνικό φαινόμενο, μια αλυσίδα βίαιων αντιδράσεων".

Η βία του ΕΛΑΣ και της ΟΠΛΑ ήταν η απάντηση στην κλιμάκωση της βίας από την απέναντι μεριά

Αυτή η «αλυσίδα βίαιων αντιδράσεων» δεν ήταν βέβαια αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο. Στις πόλεις της βόρειας Ιταλίας όπου κατείχαν οι Γερμανοί και οι φασίστες του Μουσολίνι δρούσαν οι GAP «Gruppi di Azione Patrottica». Εκτός από τις GAP στις πόλεις δρούσαν και οι Squadri di Azione Patriottica (SAP). Ήταν πιο «πλατιές» και βασισμένες κυρίως στα εργοστάσια, επιφορτισμένες όχι μόνο με «στρατιωτικά» αλλά και με καθήκοντα προπαγάνδας. Στα δεδομένα της κατεχόμενης Αθήνας οι πρώτες θα αντιστοιχούσαν στην ΟΠΛΑ και οι δεύτερες στον ΕΛΑΣ της πόλης. Τον Μάρτη του 1944 ένα μεγάλο απεργιακό κύμα με πολιτικά αιτήματα, κέντρο του ήταν το Μιλάνο, αγκάλιασε εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες και εργάτριες στη βόρειο Ιταλία. Οι απεργίες κάμφθηκαν με άγρια καταστολή, περισσότεροι από 3.000 εργάτες συνελήφθησαν και στάλθηκαν στο Μαουτχάουζεν. Η διεύρυνση του δικτύου των SAP στα εργοστάσια και η κλιμάκωση της δράσης τους, μαζί με των GAP, ήταν συνειδητή επιλογή του Ιταλο Μπρουσέτο, στρατιωτικού υπεύθυνου του PCI για την πόλη. Λίγους μήνες αργότερα η δράση των Sapisti και των Gapisti έκανε το Μιλάνο να μοιάζει με εμπόλεμη ζώνη.[3]

Ταξική αναμέτρηση

Όμως, ποιοι έπαιρναν μέρος στην αναμέτρηση; Ο συγγραφέας κάνει τις εξής ενδιαφέρουσες επισημάνσεις. *"Στην περίπτωση της κατοχικής Αθήνας του 1943/44 τα παραδοσιακά ερμηνευτικά σχήματα καταλήγουν να είναι ανεπαρκή ή άχρηστα, καθώς οι όροι Αντίσταση και Δοσιλογισμός αποδεικνύονται ομιχλώδεις μέσα στη πολυσημία τους. Κοιτάζοντας τα γεγονότα, η αντιστασιακή δράση του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ στο χώρο της πρωτεύουσας ταυτίζεται περισσότερο με τον πόλεμο κατά των συνεργατών του κατακτητή παρά με τον ίδιο τον κατακτητή, ενώ, αντίστοιχα, η συνεργασία με τους Γερμανούς μπορεί να σημάνει σε πολλές περιπτώσεις συνεργασία με τους συνεργάτες τους. Είναι γεγονός πως η πρωταγωνιστική συμμετοχή δοσιλογικών σωμάτων (Τάγματα Ευζώνων, Ειδική Ασφάλεια) στον πόλεμο κατά του ΕΑΜ προσδίδει στις συγκρούσεις έναν χαρακτήρα εμφυλίου πολέμου που δεν μπορεί να παραγνωριστεί, ενώ η όχι αμελητέας έκτασης φονική δράση του ΕΑΜ διαμέσου της ΟΠΛΑ – στην πρωτεύουσα μπορεί να οδηγήσει σε ηθελημένες αναγνώσεις και άκριτη προσχώρηση στην ελκυστική θεωρία της 'κόκκινης βίας'"*.

Αυτή η πραγματικότητα επιστρατεύεται από κάθε λογής υποστηρικτές του σχήματος των «τριών γύρων». Σύμφωνα με αυτό το σχήμα της δεξιάς, το ΚΚΕ αποπειράθηκε να καταλάβει την εξου-

σία πραξικοπηματικά στον πρώτο γύρο των εμφύλιων συγκρούσεων της Κατοχής, κατόπιν στο δεύτερο γύρο των Δεκεμβριανών και μετά στον τρίτο γύρο του Εμφυλίου. Στην περίπτωση της Αθήνας του 1944 το ρητορικό ερώτημα τίθεται κάπως έτσι: «ο ΕΛΑΣ κι η ΟΠΛΑ σκότωναν Έλληνες, όχι Γερμανούς» – άρα επρόκειτο για εμφύλιο με τις προθέσεις της Αριστεράς μόλις καλυμμένες κάτω από τον απελευθερωτικό μανδύα. Το ερώτημα αν η βία τους ήταν «πρωτογενής ή δευτερογενής» είναι κάτι που αποφεύγουν να απαντήσουν σαν ο διάολος το λιβάνι και απαντάει ο Χανδρινός.

Παρόλα αυτά, η αναφορά στον «εμφύλιο πόλεμο» της Κατοχής δεν πρέπει να μας φοβίζει. Ο Κλαούντιο Παβόνε (Claudio Pavone), διακεκριμένος Ιταλός ιστορικός που πολέμησε στην Αντίσταση, στο μνημειώδες έργο του Una Guerra Civile (Ένας Εμφύλιος Πόλεμος, 1991) υποστηρίζει ότι η ιταλική Αντίσταση ήταν συνδυασμός ενός πατριωτικού, εμφύλιου και ταξικού πολέμου, με το πρώτο και τελευταίο στοιχείο να καθορίζουν το δεύτερο. Για το πρώτο στοιχείο ο Παβόνε έχει να πει το εξής: *"Στην πραγματικότητα, ο εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στους φασίστες και τους αντιφασίστες μπορεί να ιδωθεί ως η σύνόψιση και τελευταία πράξη, κάτω από την γερμανική κατοχή, μιας σύγκρουσης η οποία είχε ξεκινήσει το 1919-22".* Όσο για το στοιχείο του ταξικού πολέμου: *"Ο κύριος εχθρός ήταν ο παραδοσιακός εχθρός όλων των εργατικών αγώνων, δηλαδή το αφεντικό – είτε επρόκειτο για τους εργοστασιάρχες είτε τους γαιοκτήμονες που είχαν χρηματοδοτήσει και χρησιμοποιούσαν τις φασιστικές συμμορίες... Το αφεντικό και ο φασίστας κατέληξαν να ταυτίζονται".*[4] Αν κοιτάξουμε τι έγινε στις ιταλικές πόλεις του Βορρά, οι οποίες βρίσκονταν στην επικράτεια της «Κοινωνικής Ιταλικής Δημοκρατίας» του Μουσολίνι, μπορούμε να διακρίνουμε κάποιες ομοιότητες με τις διεργασίες που ξετυλίχτηκαν στην κατεχόμενη Αθήνα-Πειραιά. Παρόλο που η Ελλάδα του μεσοπολέμου είχε πολύ διαφορετικές πολιτικές εμπειρίες από την φασιστική Ιταλία, οι συγκρίσεις μπορούν να γίνουν. Με άλλα λόγια, η διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης δεν ξεκίνησε στη δεκαετία του '40, είχε παρελθόν στις οξύτατες ταξικές συγκρούσεις τόσο της δεκαετίας του '20 όσο και του '30, με κορύφωση τον Μάη του 1936 στη Θεσσαλονίκη.

Μάρτιος 1944: Ταγματασφαλίτες σε επιχείρηση εναντίον ανταρτών στον Κάλαμο Αττικής.

Η δράση της ΟΠΛΑ

Η ΟΠΛΑ (Οργάνωση Προστασίας Λαϊκού Αγώνα) και η δράση της, ήταν για δεκαετίες το αντικείμενο μυθευμάτων της προπαγάνδας του μετεμφυλιακού κράτους για τους «αιμοσταγείς εγκληματίες» και για το ΚΚΕ μια ιστορία που δεν χρειαζόταν να ειπωθεί. Ο Χανδρινός εντοπίζει την έναρξη της δράσης της προς τα τέλη του 1943. Το βιβλίο δίνει πολύτιμα στοιχεία – για παράδειγμα φέρνει στην επιφάνεια δυο προκηρύξεις της οργάνωσης άγνωστες μέχρι σήμερα. Η φράση "τιμωρό χέρι του λαού" στον τίτλο του βιβλίου είναι παρμένη από μια από αυτές τις προκηρύξεις. Η ΟΠΛΑ συνδύαζε τα καθήκοντα μιας υπηρεσίας πληροφοριών με τα καθήκοντα ενός επίλεκτου τμήματος ειδικών επιχειρήσεων, δηλαδή παράτολμων και θεαματικών πολλές φορές ενεργειών. Η μαγιά, η βάση της, σύμφωνα με τον συγγραφέα, μπορεί να εντοπιστεί στους μυστικούς και ιδιαίτερα αυστηρά περιφρουρημένους πυρήνες του ΚΚΕ σε Αστυνομία και Χωροφυλακή. Έργο της ήταν η τιμωρία των συνεργατών των ναζί, όπως για παράδειγμα του υπουργού Εργασίας Καλύβα ή διαβόητων δοσιλόγων όπως ο «διαβολογιατρός» Βαρδινογιάννης στο κέντρο του Πειραιά. Μαχητές της βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή των μαχών στις γειτονιές της Αθήνας το καλοκαίρι του 1944.

Σ' αυτό το σημείο χρειάζεται μια επισήμανση. Η ΟΠΛΑ μπορεί να γεννήθηκε από την ανάγκη του κινήματος για αυτοάμυνα, όμως, ο έλεγχός της δεν ασκούταν από τη συλλογικότητα αυτού του κινήματος. Τα μέλη της δεν έδιναν λογαριασμό στους συναδέλφους τους στο χώρο δουλειάς, οι ίδιοι οι όροι της δράσης τούς απέκοπταν πολλές φορές και από τις ίδιες τις πολιτικές οργανώσεις στις γειτονιές. Ο έλεγχός της παρέμεινε αυστηρά στα χέρια της ηγεσίας του ΚΚΕ και λειτούργησε σαν κομμάτι της προσπάθειάς του να ελέγξει το κίνημα και να το κατευθύνει ιδεολογικά και οργανωτικά.

Με αυτή την οπτική πρέπει να αντιμετωπίζουμε τις άλλες πλευρές της δράσης της ΟΠΛΑ. Για παράδειγμα, όπως αναφέρει ο συγγραφέας: *"την εσχάτη των ποινών επέφερε ιδιαίτερα ο 'ερωτικός δοσιλογισμός', πράξη διπλά κολάσιμη και στιγματισμένη στις συνειδήσεις ήδη από το περίφημο μανιφέστο του Δημήτρη Γληνού, Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ".* Είναι μια από τις "σκοτεινές πτυχές" όπως αναφέρει ο συγγραφέας, μαζί με την τάση της απόδοσης "οικογενειακής ευθύνης". Παράλληλα: *"Ο πόλεμος με τους 'εξωμότες' του Κόμματος είναι η άλλη όψη, ίσως η περισσότερο αμφιλεγόμενη, της δράσης της ΟΠΛΑ στην Κατοχή".* Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται και οι δεκάδες δολοφονίες τροτσκιστών και αρχειομαρξιστών, οι περισσότερες από τις οποίες έγιναν στην περίοδο από την Απελευθέρωση μέχρι και τα Δεκεμβριανά.

Το ζήτημα δεν μπορεί να ξεπεραστεί τόσο γρήγορα ως απλά κάποιες "σκοτεινές πτυχές". Πρώτον, γιατί η ασάφεια περικλείει περιπτώσεις εντελώς ανόμοιες ακόμα και σε ηθικό επίπεδο. Στο βιβλίο γίνεται για παράδειγμα εκτενής αναφορά στην συμμορία των Παπαγιώργηδων της "Χ" που τρομοκρατούσαν το Παγκράτι και τις γύρω περιοχές. Οι δυο Παπαγιώργηδες εκτελέστηκαν το 1944. Ο τρίτος βρήκε το τέλος που του άξιζε το 1946. Το σπίτι της οικογένειας ήταν οχυρωμένη φωλιά που πάρθηκε με έφοδο από τους μαχητές της ΟΠΛΑ (Εθνικής Πολιτοφυλακής πλέον) στα Δεκεμβριανά. Εκεί εκτελέστηκαν η μάνα, η αδελφή και λοιποί τρόφιμοι του κολαστηρίου. Η "τιμωρία" όμως γυναικών εκδιδόμενων ή μη που το μόνο τους "έγκλημα" ήταν ότι "πήγαν" με Γερμανούς ή Ιταλούς, δεν έχει καμιά σχέση με οποιαδήποτε έννοια επαναστατικής βίας. Ούτε ήταν απλή αντανάκλαση των συντηρητικών παραδόσεων της ελληνικής κοινωνίας. Στο κάτω-κάτω η εμπειρία της Αντίστασης στα χωριά σήμαινε τη δυνατότητα των γυναικών για πρώτη φορά να βγουν από το σπίτι, να πρωταγωνιστήσουν. Περισσότερο ήταν προϊόν μιας πολιτική γραμμής που επεδίωκε να αποδείξει ότι το ΚΚΕ δεν έβαζε ζήτημα επαναστατικής ανατροπής και κατά συνέπεια εκτός από την "πατρίδα" και τη "θρησκεία" ήταν και με την "οικογένεια".[5]

Εσωτερική καταστολή

Ανεπαρκής είναι και ο όρος "εξωμότες του κόμματος". Υπήρχαν εξωμότες, όχι απλά του ΚΚΕ αλλά του εργατικού κινήματος και της Αριστεράς γενικά που συνεργάστηκαν με τους ναζί. Ο Μανώλης Μανωλέας ήταν μια τέτοια αηδιαστική περίπτωση: από βουλευτές του ΚΚΕ και ελπιδοφόρο στέλεχος που αναδείχτηκε επί Ζαχαριάδη πέρασε στην υπηρεσία του Μεταξά πρώτα και μετά κατευθείαν των ναζί στην Κατοχή, με ομιλίες από το ραδιόφωνο. Εκτελέστηκε από την ΟΠΛΑ τον Γενάρη του 1944. Όμως, οι τροτσκιστές που δολοφονήθηκαν επειδή σύμφωνα με την σταλινική ηγεσία ήταν "Γκεστάπο με μαρξιστική μάσκα" ήταν αυτοί που προειδοποιούσαν που οδηγούσε το κίνημα η πολιτική της "εθνικής ενότητας". Οι μικρές τροτσκιστικές οργανώσεις παρά τις πολιτικές αδυναμίες τους πλήρωσαν καταρχήν ένα βαρύ τίμημα σε αίμα, για την αντιφασιστική τους δράση.

Ο Παντελής Πουλιόπουλος εκτελέστηκε τον Ιούνη του 1943 από τον ιταλικό στρατό, μαζί με άλλους 105 κρατούμενους, στο Νεζερό της Λάρισας, ως αντίποινα για την ανατίναξη από τον ΕΛΑΣ της σιδηροδρομικής γέφυρας του Κούρνοβου. Απευθύνθηκε στα ιταλικά στους στρατιώτες του εκτελεστικού αποσπάσματος να μην τους εκτελέσουν στο όνομα του αντιφασισμού και της διεθνιστικής αλληλεγγύης. Όταν οι στρατιώτες αρνήθηκαν να τους εκτελέσουν, την εκτέλεση έκαναν οι αξιωματικοί. Μαζί του έπεσαν και άλλοι τρεις επαναστάτες τροτσκιστές, οι Γιάννης Ξυπόλητος, Νώντας Γιαννακός, Γιάννης Μακρής. Ανάμεσα στους 200 της Καισαριανής την Πρωτομαγιά του '44 ήταν οι τροτσκιστές Χρήστος Σούλας, Γιώργος Κρόκος, Ηρακλής Μήτσης, Βασίλης Τζαματζάς, Δημήτρης Πανταζής, Δημήτρης Γιαννακουρέας, Γιώργος Κοβάνης.

Πλήρωσαν επίσης, την κριτική τους στην πολιτική που έφερνε συμβιβασμούς που αφόπλισαν το κίνημα πολιτικά όπως του Λιβάνου πριν το παραδώσουν με τη Βάρκιζα χειροπόδαρα στη τρομοκρατία

Η ΟΠΛΑ μπορεί να γεννήθηκε από την ανάγκη του κινήματος για αυτοάμυνα, όμως ο έλεγχός της δεν ασκούνταν από τη συλλογικότητα αυτού του κινήματος

της άρχουσας τάξης και των ιμπεριαλιστών. Το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των δολοφονιών στην πρωτεύουσα έγινε στο διάστημα Οκτώβρης-Δεκέμβρης 1944 δεν πρέπει να είναι τυχαίο. Είναι η περίοδος που οι αντιφάσεις της πολιτικής του ΚΚΕ αποκτούν εκρηκτικές διαστάσεις και που η "αριστερή διαφωνία" ξεπηδάει από τις πιο απρόσμενες πηγές πολύ ευρύτερα από τους απομονωμένους κύκλους των τροτσκιστών.

Η ΟΠΛΑ δεν ήταν το πρόπλασμα ενός "κόκκινου ολοκληρωτισμού" που στόχο είχε να πνίξει κάθε διαφορετική φωνή στην κοινωνία. Δεν ήταν μια μυστική αστυνομία εν αναμονή σαν αυτές που αργότερα έγιναν διαβόητες στο ανατολικό μπλοκ ή της NKVD του Στάλιν. Χρειάζεται ένας έντονος διαχωρισμός από τέτοιους ισχυρισμούς, ακόμα και αν χύνουν κροκοδείλια δάκρυα για τις δολοφονίες των τροτσκιστών στην Κατοχή. Κανένας από εκείνους τους κατασταλτικούς μηχανισμούς δεν ήταν γέννημα ενός μαζικού κινήματος έστω και σταλινικού. Αντίθετα, όλες χτίστηκαν πάνω στα υπολείμματα του παλιών κρατικών υπηρεσιών που κληρονόμησε ο ρώσικος στρατός στην ανατολική και κεντρική Ευρώπη.

Στην Δυτική Ευρώπη η κατάσταση ήταν πολύ διαφορετική. Οργανώσεις τύπου ΟΠΛΑ υπήρξαν και αλλού. Στην Γαλλία από το καλοκαίρι του '40 μέχρι το 1944 έδρασε η Organisation Speciale (OS). Το ένοπλο τμήμα της από το 1942 ήταν το detachement Valmy. Ομως, σ' αντίθεση με την ΟΠΛΑ, η OS αναγνωρίστηκε ως αντιστασιακή οργάνωση και ο πρώτος επικεφαλής της ο Μαρσέλ Πολ, έγινε υπουργός Βιομηχανικής Παραγωγής στην κυβέρνηση "Εθνικής Ενότητας". Τόσο στη Γαλλία όσο και στην Ιταλία, η ένοπλη δράση ενάντια στους φασίστες και τους συνεργάτες τους ήταν γέννημα ενός μαζικού κινήματος με επαναστατική δυναμική. Αλλά και εκεί όπως και στην Ελλάδα, η οργανωτική, πολιτική και ιδεολογική κυριαρχία των Κομμουνιστικών Κομμάτων εξουδετέρωσε αυτή τη δυναμική, οδήγησε τα κινήματα στην ήττα.

Το βιβλίο του Ι. Χανδρινού προσφέρει πολύτιμα στοιχεία και πληροφορίες στην Αριστερά που δεν υποχωρεί στις ιδεολογικές και πολιτικές πιέσεις της αντίπαλης πλευράς. Γι' αυτό αξίζει να διαβαστεί και να συζητηθεί πλατιά. Αυτή η Αριστερά όμως χρειάζεται να είναι και ξεκάθαρη για το ποια στρατηγική δικαιώνεται και ποια όχι. Για να μπορεί να νικήσει αυτή τη φορά.

1. Η έκφραση αναφέρεται στον τίτλο του βιβλίου της Λίλας Λεοντίδου, *Οι Πόλεις της Σιωπής –Εργατικός Αποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά 1909-1940.*
2. Λ. Μπόλαρης, *Αντίσταση, η Επανάσταση που χάθηκε*, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, σελ. 60-61.
3. Tom Behan, *The Italian Resistance – Fascists Guerrillas and the Allies*, Pluto Press 2009, σελ. 204.
4. C. Pavone, *Una Guerra Civile- saggio storico sulla moralita nella Resistenza*, 1991, σελ. 256, και: *Il movimiento di liberazione e le tre guerre*, 1994, σελ. 15. Και τα δυο αποσπάσματα αναφέρονται στο Tom Behan, ο.π.
5. Αυτές οι αντιθέσεις αναδεικνύονται ανάγλυφα στο βιβλίο της Τασούλας Βερβενιώτη, *Η Γυναίκα της Αντίστασης*, εκδόσεις Οδυσσέας, 1994.

Βιβλιοκριτική

Ενάντια στον εθνικισμό

Δημήτρης Χριστόπουλος

Ποιός είναι Έλληνας πολίτης;

Το καθεστώς ιθαγένιας από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως τις αρχές του 21ου αιώνα.

Τιμή 21.30€, 308 σελίδες

Εκδόσεις Βιβλιόραμα

Το βιβλίο του Δημήτρη Χριστόπουλου, διδάσκοντα στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Ιστορίας του Πάντειου Πανεπιστημίου και μέλους του ΔΣ της Ελληνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, είναι μια προσπάθεια στήριξης του αγώνα για την αναγνώριση του δικαιώματος πρόσβασης στην ιθαγένεια σε πολίτες που γεννήθηκαν η βρέθηκαν στην Ελλάδα λόγω μετανάστευσης ή «επιστροφής».

Είναι πολύτιμη η συμβολή του με δεδομένο ότι εκκρεμεί η ανακοίνωση της απόφασης του Συμβούλιου Επικρατείας που θα κρίνει την συνταγματικότητα ή όχι του νόμου 3838/2010 περί απόδοσης ιθαγένειας, με τον οποία απέκτησαν δικαίωμα ιθαγένειας μετανάστες δεύτερης γενιάς και μακρόχρονης διαμονής υπό προϋποθέσεις καθώς και δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές. Η ΝΔ, το ΛΑ.Ο.Σ, η Χρυσή Αυγή επιδιώκουν την άρση του νόμου και ήδη το ίδιο εισηγήθηκε το Δ' Τμήμα στην Ολομέλεια του ΣτΕ. Πρόκειται για μια σημαντική μάχη που έδωσε το αντιρατσιστικό κίνημα διεκδικώντας ιθαγένεια για όλα τα παιδιά που γεννιούνται ή μεγαλώνουν στη χώρα, σε σύγκρουση τόσο με τον εθνικισμό όσο και με την απόδοση ιθαγένειας με τόσους περιορισμούς που την κατάντησε χωρίς περιεχόμενο. Όπως άλλωστε παραδέχεται ο ίδιος ο συγγραφέας ο οποίος έδωσε μάχη για την στήριξη του νόμου, η εφαρμογή του με τους υπάρχοντες απαράδεκτους περιορισμούς έχει περιορίσει δραματικά την απόδοση ιθαγένειας.

Υπενθυμίζει ότι η ιθαγένεια και η έννοια του «έλληνα πολίτη» είχε διαφορετικό ορισμό και νομική υπόσταση στην ιστορική πορεία ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού. Την μεταπαναστατική περίοδο μέχρι την μικρασιατική καταστροφή την χαρακτηρίζει ως «τον αιώνα της συμπερίληψης», με το ελληνικό κράτος να επιδιώκει την εξάπλωση του – και την εδαφική – αναζητώντας τους πολίτες του παντού, στη βάση όχι της γλώσσας ή της κοινής εθνικής συνείδησης αλλά περισσότερο της ορθόδοξης θρησκείας, στα πλαίσια του αγώνα κατά της οθωμανικής κυριαρχίας αμέσως μετά το 1821 και αργότερα για την απελευθέρωση των «αλύτρωτων εδαφών». Ήταν η περίοδος ταυτόχρονα που οι μετανάστες ήταν οι έλληνες που έφευγαν στο εξωτερικό και έχαναν μάλιστα την ιθαγένεια αρχικά όταν έπαιρναν αυτή της χώρας προορισμού τους. Κυριαρχούσε λοιπόν το «έλληνας γίνεσαι» σύμφωνα με το συγγραφέα. Αναφέρει την ομιλία πολιτευτή στη Δ΄ Εθνοσυνέλευση το 1834:

«Η Ελλάς έχει ανάγκην κατοίκων δια να καλλιεργήσουν τας ερήμους της, να μας φέρουν βιομηχανίας – ποίος τους αποδιώκει; Αλλά δεν θέλουμε ανθρώπους δια τα υπουργήματα. Αυτά ανήκουν εις ημας, είναι λάφυρα πολέμου, δεν θέλουμε αγάδες στο κεφάλι μας, θέλουμε δουλευτάς».

Η δεύτερη περίοδος είναι «η εποχή

της αναδίπλωσης» από το τέλος της ανταλλαγής πληθυσμών που ακολούθησε τη Μικρασιατική εκστρατεία μέχρι το τέλος του 20ού αιώνα. Είναι περίοδος της απόδοσης ιθαγένειας με κριτήρια καταγωγής και εθνικής συνείδησης. Οδηγεί σε προσπάθειας ομογενοποίησης του πληθυσμού με διωγμούς μειονοτήτων αλλά ακόμη και των κομμουνιστών στη περίοδο του εμφυλίου ως «μη έχοντες εθνική συνείδηση» αναγορεύοντας τους σε «εσωτερικό εχθρό». Πάνω από 60.000 χάνουν την ιθαγένεια ως τιμωρία για έλλειψη «εθνικής συνείδησης» ως «εαμοβούλγαροι» σύμφωνα με το δόγμα της εθνικοφροσύνης, ενώ μειονοτικοί από τη Θράκη και τη Μακεδονία εκπίπτουν ως «ανάξιοι έλληνες»!

Η κατάρρευση του ανατολικού μπλόκ, η είσοδος της Ελλάδας στην ΕΕ και το νέο μεταναστευτικό κύμα δημιουργεί νέα δεδομένα που επιβάλλουν μια νέα πολιτική στις κυβερνήσεις. Ο Δ. Χριστόπουλος προσεγγίζει τα δύο μέτρα και δύο σταθμά όσον

αφορά τους «ομογενείς». Κάποιοι κερδίζουν την ιθαγένεια μέσω πολιτογράφησης εξ αιτίας της καταγωγής τους όπως οι προερχόμενοι από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Με αίτηση στο ελληνικό προξενείο που αποδεικνύει εμπλοκή σε «ελληνική εθνική δραστηριότητα» ή ρίζα από έλληνα παππού γραμμένο κάποτε σε δημοτολόγιο κάποιου χωριού. Οι έλληνες της Αλβανίας από την άλλη αναμένουν χρόνια με Ειδικό Δελτίο Ομογενούς ως ότου ζυγίσει το ελληνικό κράτος σε τι ωφελεί περισσότερο η ιδιότητα τους: ως αριθμών της ελληνικής μειονότητας ή φτηνού εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα.

Στις αρχές του 20ού αιώνα, καθώς η κρίση βαθαίνει και τα μεταναστευτικά ρεύματα έχουν ήδη κατευθυνθεί στην Ελλάδα, ξαναμπαίνει το ζήτημα δραματικά. Η Ελλάδα «θέλει δουλευτάς» πάλι, δηλ. φτηνό εργατικό δυναμικό για τις επιχειρήσεις και τις καλλιέργειες. Η συζήτηση για το νόμο για την ιθαγένεια ήρθε σε περίοδο έντονης στροφής στην Ελλάδα και ευρωπαϊκά σε πολιτικές αντίθετες της ένταξης που πρέσβευαν οι κυβερνήσεις σε περιόδους ανάπτυξης. Ορθά, ο Δ. Χριστόπουλος επικρίνει τους δικαστές του Δ' Τμήματος του ΣτΕ ότι αναβιώνουν το δίκαιο της 4ης Αυγούστου του Μεταξά, όταν διαχωρίζουν το έθνος από το λαό για να στερήσουν δικαιώματα σε μετανάστες, υπενθυμίζοντας την μαύρη κλωστή που συνδέει τους πολέμιους των δικαιωμάτων των μεταναστών για απόκτηση ιθαγένειας με τους φασίστες ομογάλακτους τους.

Ωστόσο, η επίκληση των προοδευτικών, ακόμη και των επιστημονικών, αξιών για την υπεράσπιση αυτονόητων δικαιωμάτων δεν αρκεί. Έτσι και αλλιώς οι όποιοι ευαίσθητοι νομικοί και πανεπιστημιακοί στους οποίους επιχειρεί να δώσει επιχειρήματα, ίσως για να επηρεαστεί ακόμη και το φρούριο της αστικής δικαιοσύνης του Στε, δεν είναι ικανοί από μόνοι τους να υπερασπίσουν δικαιώματα και ελευθερίες που μπαίνουν στο στόχαστρο στα πλαίσια μιας συνολικότερης στρατηγικής. Η διέξοδος βρίσκεται στη σύνδεση της αντίστασης στο νέο ρατσισμό που βάζει στο στόχαστρο την πολυπολιτισμική κοινωνία με την ταξική αναμέτρηση της εργατικής τάξης με την κυρίαρχη τάξη στην Ελλάδα που μετατρέπει τους μετανάστες σε αποδιοπομπαίους τράγους για τα αδιέξοδα της καπιταλιστικής κρίσης. Είναι η ίδια η Ευρωπαϊκή Ενωση-ρατσιστικό φρούριο που γέννησε τους Λεπέν, τους Μιχαλολιάκους και τους Μπρέιβικ με τις περιοριστικές πολιτικές.

Το βιβλίο του Δ.Χριστόπουλου είναι πολύτιμο στη μάχη ενάντια στο εθνικισμό και το ρατσισμό, όχι μόνο για νομικούς και φοιτητές αλλά και για τους ακτιβιστές του αντιρατσιστικού και αντιφασιστικού κινήματος. Αξίζει να διαβαστεί.

Πέτρος Κωνσταντίνου

Εργατικό χρονολόγιο

Λένα Βερδέ

Η εργατική αντίσταση μπορεί να νικήσει

Ένα χρονικό των αγώνων ενάντια στα "Μνημόνια"

Τιμή 4€, 60 σελίδες
Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

Η πρωτοφανής άνοδος της Αριστεράς που κατέγραψαν οι βουλευτικές εκλογές στις 6 Μάη στην Ελλάδα έχει ανοίξει πλατιά τη συζήτηση και στο εσωτερικό, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο για το πως επιτεύχθηκε αυτή η ανατροπή.

Άλλοι χρεώνουν την άνοδο της αριστεράς στους λάθος χειρισμούς των κομμάτων της άρχουσας τάξης, άλλοι στους έξυπνους χειρισμούς του Α. Τσίπρα και του ΣΥΡΙΖΑ που έβαλε την Αριστερά στο κάδρο των "κομμάτων εξουσίας" μέσα από την πρόταση για κυβέρνηση της αριστεράς, άλλοι αφηρημένα στην κρίση που αυτόματα στρέφει τον κόσμο "στα άκρα".

Κι όμως, οι περισσότερες αναλύσεις τείνουν να ξεχνάνε τον πιο βασικό παράγοντα που οδήγησε σε αυτή τη νίκη σε εκλογικό επίπεδο, τον ίδιο τον κόσμο. Τον κόσμο και την ανεπανάληπτη και ασταμάτητη εργατική αντίσταση που επί δυόμισι χρόνια δεν άφησε σε χλωρό κλαρί την άρχουσα τάξη και τα πολιτικά της κόμματα που προσπάθησαν να διαχειριστούν τις επιθέσεις.

Αυτήν ακριβώς την εικόνα, μπορεί κανείς να θυμηθεί, διαβάζοντας το φυλλάδιο που εξέδωσε η εργατική αλληλεγγύη με τίτλο "Το χρονικό των αγώνων ενάντια στα μνημόνια, η εργατική αντίσταση θα νικήσει" σε κείμενα της Λένας Βερδέ και πρόλογο του Τάσου Αναστασιάδη από την Επιτροπή Αλληλεγγύης Συνδικαλιστών και Συνδικάτων. Μέσα στο μικρό και φθηνό (μόλις 4 ευρώ) βιβλίο μπορεί, καταρχήν, να βρει κανείς σε χρονολογική σειρά: όλους τους μικρούς και μεγάλους αγώνες από τα μικρά εργοστάσια μέχρι τις ΔΕΚΟ και τα νοσοκομεία από την πρώτη μέρα εκλογής της κυβέρνησης ΓΑΠ τον Οκτώβρη του 2009 μέχρι την πτώση της, τον Οκτώβρη του 2011.

Πέρα από το εντυπωσιακό χρονολόγιο, στις σελίδες του βιβλίου μπορεί επίσης να βρει κανείς όλες τις κρίσιμες καμπές και τα σταυροδρόμια που χρειάστηκε να διαβεί το κίνημα απέναντι στους εκβιασμούς και τις πιέσεις της άρχουσας τάξης, τα προ-

σκόμματα και την ατολμία των συνδικαλιστικών ηγεσιών, τις ανταρσίες της βάσης, τη στάση και το ρόλο της αριστεράς – και όλα αυτά πλαισιωμένα με μια σειρά από ντοκουμέντα, ανακοινώσεις, δηλώσεις. Μια ιστορία μαζεμένη στο πεζοδρόμιο – γραμμένη από τα κάτω για τους από τα κάτω – αφιερωμένη σε όλους τους αγωνιστές και αγωνίστριες που μέσα σε δυόμισι χρόνια κατάφεραν:

Να παραλύσουν τη χώρα κάνοντας 17 πανεργατικές γενικές απεργίες και δεκάδες απεργίες διαρκείας. Να ξεχειλίσουν ξανά και ξανά το Σύνταγμα, τους δρόμους της Αθήνας και όλων των πόλεων – που άνοιξαν τα κεφάλια τους, που πνίγηκαν από τα χημικά, που οδηγήθηκαν στις κλούβες αντιμέτωποι με ασφαλίτες και χρυσαυγίτες. Που κατάφεραν να αφοπλίσουν με τη σειρά την κυβέρνηση ΓΑΠ του πρώτου μνημονίου, το μαύρο μέτωπο ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ που ακολούθησε και τέλος την κυβέρνηση του τεχνοκράτη Παπαδήμου. Και έγιναν το σύμβολο της αντίστασης ενάντια στην χρεοκοπία της αγοράς και του καπιταλισμού από το Λονδίνο ως τη Νέα Υόρκη.

Γιώργος Πίττας

Η πολυεθνική Θεσσαλονίκη

Βασίλης Τσιράκης

Σελανίκ

Τιμή 12€, 174 σελίδες

Εκδόσεις Βιβλιόραμα

Το ιστορικό μυθιστόρημα «Σελανίκ» του Βασίλη Τσιράκη έρχεται να μας προσφέρει μια γλαφυρή εικόνα της Θεσσαλονίκης των αρχών του 20ού αιώνα την πιο κατάλληλη περίοδο. Φέτος συμπληρώνονται εκατό χρόνια από την ενσωμάτωση της πόλης στο ελληνικό κράτος και τα αφιερώματα σε τοπικές εφημερίδες και περιοδικά πληθαίνουν διαρκώς. Ο βασικός άξονάς τους, όμως, είτε είναι διαποτισμένος από την αγωνία απόδειξης της «ελληνικότητας» της Θεσσαλονίκης, είτε αντιμετωπίζει το πολυεθνικό της παρελθόν σαν ένα χαμένο φολκλόρ που αποτελούσε απλώς το πεδίο ξεδίπλωσης των διάφορων βαλκανικών εθνικισμών. Ο Β. Τσιράκης, με τη στρωτή μυθιστορηματική αφήγησή του καταφέρνει, χωρίς να υποτιμήσει την απεικόνιση των χαρακτήρων που πρωταγωνιστούν, να παρουσιάσει την πόλη όπως ήταν πραγματικά: ένα μωσαϊκό εθνοτήτων, τις αντιθέσεις μεταξύ των οποίων προσπαθούσαν να εκμεταλλευθούν μικρές και μεγάλες δυνάμεις, αλλά και ένα πεδίο δράσης για νεογέννητα και ορμητικά σοσιαλιστικά και εργατικά κινήματα όπως η Φεντερασιόν. Γι' αυτό και τονίζει με το στόμα μιας γαλλίδας απεσταλμένης: *«με μια κουβέντα θα έλεγα πως είναι η πόλη των μεγάλων αντιφάσεων. Δεν νομίζω να υπάρχει στον κόσμο άλλη πόλη με τόσες αντιθέσεις, εθνικές, κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές, πολιτιστικές»*.

Ο τίτλος του βιβλίου αναφέρεται στην επίσημη ονομασία της πόλης κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας. Η βύθιση του «Γουαλντακιβίρ» και οι βομβιστικές επιθέσεις των αναρχοσοσιαλιστών βαρκάρηδων που αποσπάστηκαν από την ΕΜΕΟ το 1903 συνιστούν την άκρη ενός νήματος που περιλαμβάνει δολοφονίες, έρωτες και πολιτικές ανατροπές. Η ιστορία ξεδιπλώνεται μέσα από τη ζωή τριών οικογενειών που συναντώνται τυχαία σε ένα ξενοδοχείο της πόλης την παραμονή πρωτοχρονιάς του 1900 και φτάνει ως το φθινόπωρο του 1916. Όπως επισημαίνει ένας κεντρικός ήρωας του βιβλίου, από το 1903 στο 1916, *«ο πληθυσμός της θα έπρεπε τώρα να ξεπερνά τις τριακόσιες χιλιάδες ψυχές, αυτή η πόλη τα τελευταία χρόνια είχε περάσει τα μύρια όσα, είχε υποστεί μια πρωτόγνωρη τρομοκρατική ενέργεια και μια αιματηρή διένεξη όπου κι οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές δρούσαν στην παρανομία, είχε βιώσει την επανάσταση του Χουριέτ, τις πρώτες εργατικές απεργίες και είχε γεννήσει την πρώτη σοσιαλιστική οργάνωση της αυτοκρατορίας, είχε αντέξει σε δυο επιδημίες και μια χρεοκοπία, είχε φυλακίσει ένα σουλτάνο και είχε υποδεχτεί με όλες τις τιμές το διάδοχό του, είχε πάρει μέρος σε δυο συνεχόμενους τοπικούς πολέμους που το τέλος τους την είχαν βρει με άλλη κρατική υπόσταση, πασχίζοντας να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα είχε γίνει μάρτυρας της εν ψυχρώ δολοφονίας ενός βασιλιά, χωρίς να καταλάβει το πώς και το γιατί είχε καταληφθεί μέσα σ' ένα βράδυ από έναν πολυεθνικό στρατό που ξεπερνούσε τον πληθυσμό της και πριν προλάβει να σταθεί στα πόδια της είχε βαπτιστεί έδρα μιας επαναστατικής κυβέρνησης που είχε χωρίσει τη χώρα στα δυο βάζοντάς την στον πόλεμο που κατάτρυχε την Ευρώπη κι όλα αυτά μέσα σε δεκατρία μόλις χρόνια»*.

Στο «Σελανίκ», η ιστορία δεν αποτελεί απλώς το πλαίσιο δράσης των ηρώων του μυθιστορήματος, αλλά διαμορφώνει τους ανθρώπινους χαρακτήρες και διαμορφώνεται από τους ίδιους. Με έναν ιδιαίτερο τρόπο, για να θυμηθούμε το Μαρξ, οι άνθρωποι του μυθιστορήματος γράφουν ιστορία αν και σε συνθήκες που δεν έχουν διαμορφωθεί από αυτούς. Ο Στεφάν, η Βικτωρία, ο Φαμπιάν, ο Διονύσης αλλάζουν οι ίδιοι, αφήνουν όμως και το ιδιαίτερο αποτύπωμά τους στις ιστορικές εξελίξεις. Το ίδιο βέβαια και τα συλλογικά υποκείμενα

της εποχής: το 1909 ο Μπεναρόγια της Φεντερασιόν αγορεύει *«αν οι εργάτες διαχωρίσουν τη θέση τους, οργανωθούν ανεξάρτητα και αγωνιστούν για την τάξη τους και τα ιδανικά της, τότε οι εθνικιστικές διαμάχες θα χάσουν τη βάση που τους συντηρεί...»*. Την ίδια χρονιά, οι θεατρίνες του θιάσου της Μαρίκας Κοτοπούλη εμπνέονται από τις σουφραζέτες χορεύοντας και τραγουδώντας: *«εγώ είμαι η νέα γυναίκα, που θα καπνίζω και θα ψηφίζω, η καθεμιά μας αξίζει για δέκα, δεν δίνω για άνδρες έναν παρά»*. Το 1912 η Θεσσαλονίκη απελευθερώνεται. Από ποιους; Η απογραφή του 1913 μας δίνει μια πρώτη απάντηση για τη σύνθεση του πληθυσμού: *«62.000 εβραίοι, 46.000 τούρκοι, 40.000 έλληνες, 6.000 βούλγαροι, 4.000 φραγκολεβαντίνοι»*. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι συνεκτικό ιστό του πληθυσμού αποτελούσε σε μεγάλο βαθμό το εργατικό κίνημα της πόλης. Ακόμα και το 1916, ενώ μαινόταν ο Εθνικός Διχασμός, η Φεντερασιόν αντιστάθηκε στον εθνικιστικό παροξυσμό, οργάνωσε σκληρές απεργίες, ιδιαίτερα σε κλάδους όπως οι τροχιοδρομικοί και οι καπνεργάτες, έστω και αν τις πλήρωσε με αιματηρή καταστολή και την εκτόπιση του Μπεναρόγια στη Νάξο.

Το έργο του Βασίλη Τσιράκη αξίζει να διαβαστεί πλατιά. Όμως, είναι εξίσου αλήθεια ότι για τους αναγνώστες και αναγνώστριες από τη Θεσσαλονίκη παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Θα βρουν σ' αυτό την ιστορία και τις μετονομασίες δρόμων, πλατειών, ακόμα και ξενοδοχείων της πόλης, καθώς ο συγγραφέας αξιοποίησε δημιουργικά πλήθος μελετών για τη Θεσσαλονίκη της εποχής, ιδιαίτερα εκείνες του Κ. Τομανά. Ο συγγραφέας, ταυτόχρονα με την πλούσια πολιτική δράση του στην αντικαπιταλιστική αριστερά, έχει ήδη να επιδείξει αξιόλογα έργα τέχνης, από μυθιστορήματα μέχρι θεατρικά και ταινίες μικρού μήκους. Με το «Σελανίκ», αποδεικνύει ότι το ιστορικό μυθιστόρημα, που γνωρίζει τη δική του μικρή άνθηση στις μέρες μας, μπορεί να αναδείξει με γλαφυρό τρόπο κρυμμένες πτυχές της ιστορίας και έτσι να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τόσο τις διαδρομές της, όσο και ενδεχόμενες μελλοντικές κατευθύνσεις της.

Μπάμπης Κουρουνδής

Αντιφασιστικός συναγερμός

Κώστας Πίττας

Η φασιστική απειλή και πώς να την τσακίσουμε

Τιμή 4€, 56 σελίδες
Εκδόσεις Βιβλιόραμα

Οι εκλογές στις 6 Μάη κατέγραψαν μια σαρωτική αριστερή στροφή με ένα όμως μελανό σημείο. Η νεοναζιστική οργάνωση της Χρυσής Αυγής κατάφερε να μπει στη Βουλή και να συγκεντρώσει ποσοστό που αγγίζει το 7%.

Η είσοδος των μαχαιροβγαλτών του Μιχαλολιάκου χτύπησε συναγερμό για όλα τα κομμάτια της Αριστεράς και του κινήματος. Το Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο είχε κάνει την επιλογή από τον Δεκέμβρη του 2011 να κυκλοφορήσει την μπροσούρα του Κώστα Πίττα «Η φασιστική απειλή και η πάλη για να την τσακίσουμε». Αυτή η επιλογή αποκτά ακόμα μεγαλύτερη αξία μετά από αυτήν την εξέλιξη και σίγουρα το βιβλίο μπορεί να αποτελέσει εξαιρετικό εργαλείο στα νέα αυξημένα αντιφασιστικά καθήκοντα μας.

Η εισαγωγή του βιβλίου επισημαίνει ότι πάντα σε περιόδους κρίσης οι φασίστες κάνουν την προσπάθεια τους να εισβάλλουν στο κεντρικό πολιτικό σκηνικό από τους υπόνομους της ιστορίας όπου τους είχε ρίξει το εργατικό κίνημα. Η συμμετοχή των φασιστών του ΛΑΟΣ στην συγκυβέρνηση, τα πογκρόμ των Χρυσαυγιτών σε γειτονιές της Αθήνας ή η μαζική δολοφονία νεολαίων από τον Μπρέιβικ στη Νορβηγία ήταν τέτοιες προσπάθειες την περίοδο που γραφόταν το βιβλίο.

Πως όμως μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αυτή την απειλή, τι ακριβώς είναι οι φασίστες στην Ελλάδα, τι συμπεράσματα βγαίνουν από την ιστορία. Αυτά τα ερωτήματα έρχεται να απαντήσει με απλό, αλλά και συγκεκριμένο τρόπο η μπροσούρα.

Ο Κ. Πίττας γυρνάει πίσω στη δεκαετία του '30 πατώντας πάνω στις παρατηρήσεις του Τρότσκι και του Γκράμσι για να εξηγήσει πως τα κατάφερε ο Χίτλερ. Τονίζει ότι για να έρθουν οι φασίστες στην εξουσία χρειάζονται δύο προϋποθέσεις. Η πρώτη είναι να έχει βρεθεί η άρχουσα τάξη σε τέλμα χωρίς άλλες επιλογές και η δεύτερη να έχουν αποδείξει οι φασίστες, στο δρόμο, ότι μπορούν να τσακίσουν το εργατικό κίνημα και τις οργανώσεις του.

Στη συνέχεια έρχεται στην Ελλάδα όπου θυμίζει με συγκεκριμένα στοιχεία πώς φτιάχτηκαν ΛΑΟΣ και Χρυσή Αυγή. Ειδικά, για την Χρυσή Αυγή στο βιβλίο μπορούμε να βρούμε το ιστορικό των προσπαθειών της να χτίσει μια πραγματικά ναζιστική οργάνωση με χτυπήματα, όπως το χάραγμα αγκυλωτού σταυρού σε μαθήτρια το '93 στους Αμπελόκηπους, την επίθεση στον Δ. Κουσουρή το '98 ή τις επιθέσεις σε μέλη της ΟΣΕ (μετέπειτα ΣΕΚ).

΄Επειτα, το βιβλίο θυμίζει ότι η αντιφασιστική παράδοση ήταν πάντα στις προτεραιότητες των επαναστατών. Αναφέρεται στην Ιταλία και στη σύγκρουση των αντιφασιστών με το Μουσολίνι, στους αντιφασιστικούς

αγώνες στη Γαλλία και την Αυστρία, ενώ δίνει ιδιαίτερο βάρος στην Ισπανία και τη Γερμανία. Από κει αντλεί πολύτιμα συμπεράσματα για την τακτική του Ενιαίου Μετώπου και εξηγεί τα λάθη που έκαναν τα ΚΚ της εποχής, ακόμα και οι αναρχικοί.

Μετά έρχεται σε ακόμα πιο πρόσφατα παραδείγματα αντιφασιστικής πάλης, όπως στην Αγγλία του '70 και την παραδειγματική δράση του Αντιναζιστικού Συνδέσμου (Anti-Nazi League).

Τα δύο τελευταία κεφάλαια του βιβλίου δίνουν την εικόνα από τα 20 τελευταία χρόνια όσον αφορτά την μαζική αντιφασιστική πάλη στην Ελλάδα, από τα μαζικά συλλαλητήρια στην Ξάνθη το '93 μέχρι τις πρόσφατες διαδηλώσεις στον Άγιο Παντελεήμονα στην Αθήνα.

Τέλος, το βιβλίο επισημαίνει ότι χρειάζεται να χτίσουμε ένα κίνημα τόσο ενάντια στο ρατσισμό όσο και ενάντια στους φασίστες με καθαρές επιλογές. Πρώτον, να αποκαλύπτουμε τους φασίστες ως αυτό που πραγματικά είναι, να τους βγάζουμε την «αντιμνημονιακή» προβιά που φόρεσαν για να κρύψουν το ναζιστικό τους πρόσωπο. Και δεύτερον, να μην κάνουμε το λάθος να τους υποτιμήσουμε ή να πέσουμε σε παγίδες του τύπου «τους διαφημίζουμε με τη δράση μας» και να χτίσουμε ένα μαζικό μέτωπο ενάντια στη φασιστική απειλή με κέντρο την δύναμη που μπορεί να μας απαλλάξει από αυτήν, αλλά και τον καπιταλισμό που την γεννάει: την εργατική τάξη.

Νεκτάριος Δαργάκης

Επισκόπηση

Το βιβλίο του **Κρις Χάρμαν "Λαϊκή Ιστορία του Κόσμου"** (εκδ. Τόπος) εξελίσσεται δίκαια σε μια εκδοτική επιτυχία. Στο προηγούμενο τεύχος του *Σοσιαλισμός από τα Κάτω*, δώσαμε ένα – αναγκαστικά σύντομο – περίγραμμα της μελέτης του Χάρμαν για τις κρισιμότερες καμπές της παγκόσμιας ιστορίας. Στο τεύχος του **Ένεκεν** που μόλις κυκλοφόρησε (τεύχος 23, Ιανουάριος-Μάρτιος 2012), ο **Μπάμπης Κουρουνδής** στο κείμενό του **"Μαρξισμός και Ιστορία"**, προχωράει ένα βήμα παραπέρα τη βιβλιοκριτική του έργου του Χάρμαν, αναλύοντας τις βασικές μεθοδολογικές του επιλογές και την γόνιμη διαχείριση από πλευράς του μιας συγκεκριμένης εκδοχής του ιστορικού υλισμού. Στο ίδιο τεύχος του Ένεκεν, ο **Francois Sabado**, στέλεχος της Τετάρτης Διεθνούς, στο άρθρο του **"Σημειώσεις για τη συγκυρία και την παγκόσμια κατάσταση"** επιχειρεί μια συνθετική ανάλυση της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης και των κινημάτων αντίστασης, ορίζοντας έτσι τα πιεστικά καθήκοντα της επαναστατικής Αριστεράς.

Κυκλοφόρησε το νέο τεύχος του περιοδικού **Ουτοπία** (τεύχος 98, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2012). Στο τεύχος περιλαμβάνεται ένα αφιέρωμα στο έργο του γάλλου ανθρωπολόγου **Κλωντ Λεβί-Στρως** (**Claude Levi-Strauss**), απ' αφορμή το θάνατό του (τον Οκτώβρη του 2009). Η συνεισφορά του Λεβί-Στρως στη μελέτη των πρωτόγονων κοινωνιών υπήρξε πρωτοπόρα. Ωστόσο η σκέψη του και γενικότερα η σχολή του στρουκτουραλισμού επηρέασαν πολύ ευρύτερα πεδία, όπως την ιστορική επιστήμη, τη φιλοσοφία, τις αντιπαραθέσεις μέσα στο μαρξιστικό ρεύμα και ούτω καθεξής. Το αφιέρωμα περιέχει άρθρα που αναδεικνύουν τη σημασία της συγκεκριμένης σχολής σκέψης, χωρίς να αποκρύβονται τα προβλήματα και τα όριά της.

Η συντακτική επιτροπή της **Μαρξιστικής Σκέψης** ετοίμαζε εδώ και καιρό τον τόμο του περιοδικού (που πρόσφατα κυκλοφόρησε στις προθήκες) με αφιέρωμα **"Φασισμός, Νεοφασισμός, Ακροδεξιά"** (τόμος 5, Απρίλιος-Μάιος 2012). Νομίζω όμως ότι ούτε η ίδια δεν υπολόγιζε πλήρως τη δραματική επικαιρότητα του αφιερώματός της. Η Αριστερά έχει σημαντικά αντιφασιστικά καθήκοντα μπροστά της, που μεγαλώνουν ακόμα περισσότερο εξαιτίας της αδυναμίας του μεγαλύτερου κομματιού της να προβλέψει και να δράσει προνοητικά ενάντια στην είσοδο της Χρυσής Αυγής στη Βουλή. Για να ανταποκριθεί όμως τώρα στα επείγοντα καθήκοντα που βάζει η νέα κατάσταση και να δράσει αποτελεσματικά, η Αριστερά θα πρέπει να ξεκαθαρίσει τη φύση του φασισμού, τις κοινωνικές του ρίζες, τη σχέση του με την κρίση του καπιταλισμού και τις ρατσιστικές εκστρατείες των κυβερνήσεων, την πολιτική εμπειρία από την άνοδο και το τσάκισμά του. Ο τόμος της Μαρξιστικής Σκέψης που κυκλοφορεί είναι μια πολύτιμη συμβολή σ' αυτή την κατεύθυνση.

Τα πλήρη περιεχόμενα του τόμου υπάρχουν στο site του περιοδικού marxistikiskepsi.gr. Ξεχωρίζουμε τα κλασικά κείμενα των επαναστατών μαρξιστών του Μεσοπολέμου που περιέχονται στο αφιέρωμα (**Τσέτκιν**, **Τρότσκι**, **Ράντεκ**, **Γκράμσι**, **Λούκατς**) που αποτελούν απαραίτητη αφετηρία. Επίσης, πολύ σημαντικό είναι το κείμενο του **Τιμ Μέησον** με τίτλο **"Η αντίσταση της γερμανικής εργατικής τάξης στους ναζί"** (είναι κρίμα που το έργο του Μέησον δεν υπάρχει μεταφρασμένο στα ελληνικά, η Σκέψη κάνει όμως μια καλή αρχή). Το αφιέρωμα περιέχει δύο κείμενα του **Ντέηβιντ Ρέντον**: το ένα έχει τίτλο **"Προς μια μαρξιστική θεωρία του φασισμού"** και επιχειρεί μια αναδρομή στις μαρξιστικές αναλύσεις πάνω στο φαινόμενο του φασισμού στη διάρκεια του 20ού αιώνα. Το δεύτερο έχει τίτλο **"Οι μαρξιστές και το Ολοκαύτωμα"**: η εξολόθρευση των Εβραίων από τους Ναζί έχει σταθεί αφορμή για μια τεράστια επιστημονική φιλολογία. Ο Ρέντον στέκεται στη "διαμάχη Goldhagen": ήταν οι Γερμανοί, όπως υποστήριξε ο Goldhagen, οι "πρόθυμοι δήμιοι του Χίτλερ"; Ο **Νόρμαν Φίλκενστάιν** (Norman Filkenstein) έχει προσφέρει μια αποτελεσματική υλιστική αντίκρουση στις θεωρίες της συλλογικής ευθύνης, χωρίς να απαλλάσσει τον γερμανικό καπιταλισμό από το έγκλημα του Ολοκαυτώματος.

Ας διαβάσουμε αυτές τις πολύτιμες συζητήσεις για τον φασισμό. Αλλά, πάνω απ' όλα, ας ριχτούμε όλες και όλοι στη μάχη για να κόψουμε το δρόμο σ' αυτούς που αναπολούν τη φρίκη του. Η πολεμική κραυγή του αντιφασιστικού κινήματος δεν ήταν ποτέ πιο επίκαιρη: Ποτέ Ξανά!

Θανάσης Καμπαγιάννης